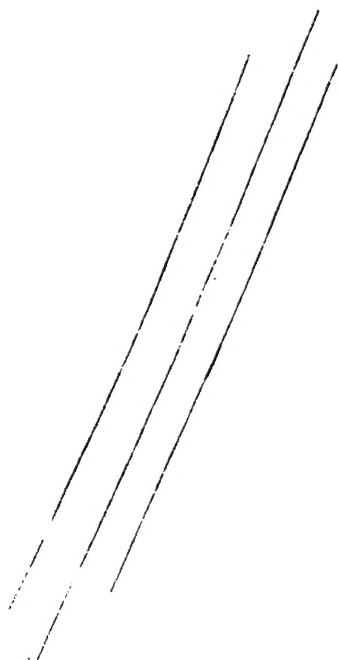

Approved by the Andhra University, Waltair for
B.A & B. com. as Non-- Detailed study since 1973

ବାଲିଘର

* କେଳୁ ଚରଣ ସାମଂତରାୟ

॥ ବାଲିଘର ॥

ଅଧ୍ୟାପକ କେଲୁ ଚରଣ ସାମନ୍ତରାୟ

ଏମ୍. ଏ, ଏଲ୍.ଏଲ୍. ବି.

ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ, ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ,

ଶ୍ରୀକାକୁଲମ୍ (ଆ. ପ୍ର) ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରକାଶ : ୧୯୮୭

ପ୍ରକାଶକ :

ତାରତାରଣୀ ପୁସ୍ତକାଳୟ

ବ୍ରହ୍ମପୁର-୭୬୦୦୦୧, ଗଞ୍ଜାମ ।

ପ୍ରଚ୍ଛଦ ପଟ୍ଟ:

ଶ୍ରୀ ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ।

ମୂଲ୍ୟ : ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

BALIGHAR

(Social Drama)

By :

Sri Kelu Charana Samantaray,

M. A. , LL. B

Lecturer, Department of Oriya

Government College,

SRIKAKULAM (AP)

Published by :

Tara Tarini Pustakalaya

Berhampur—760001, Ganjam.

Printed at : Man Mohan Traders

Price Rs. 5. 00

(i)

॥ ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ॥

ଯେଉଁମାନେ ମୋ ଆଖିରେ ଜ୍ଞାନର ଆଲୋକ ବଢ଼ିଦେଇ
କହିଲେ, “କେନ୍ଦ୍ର, ତମେ ନାଟକ ଲେଖ” ସେହି ପୁରୁଷଙ୍କୁ
ମୋର ଜ୍ଞାନାଲୋକର ଉତ୍ସ.....

ଡକ୍ଟର କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ
ଡକ୍ଟର ବେଣୀମାଧବ ପାଢ଼ୀ
ଡକ୍ଟର ସୁଦର୍ଶନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ
ଆଉ.....

ଡକ୍ଟର ସୀତାରାମ ମହାପାତ୍ର

ଭକ୍ତ ସହ ଅର୍ପିତ..... ସମର୍ପିତ ॥

କେଳୁ ଚରଣ

ବାବା,

ମୋ “ବାଲିଘର”ର ଦ୍ଵିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ତମର । ଏ ବାଲିଘର
ତମର ଆଶୀର୍ବାଦର ରେଖିରେ ପଥର ଘର ହେବ । ଏହାରେ
ସଦେହ ନାହିଁ ।

କେଳୁ ଚରଣ

(ii)

ନାଟ୍ୟକାରଂକ କେତୋଟି ସୃଷ୍ଟି :

କହିବା କାହାକୁ

ମୁଁ କିଏ ? ? ?

ମୁଁ ଲେଖିବି..... । (ଛୁପୁରଲ୍ଲ)

ପୋଡ଼ା ଅଂଗାର (ଉପନ୍ୟାସ)

ବଳୟ (ନାଟକ)

* ବ୍ୟବସାୟ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଅଭିନୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଲେଖକଙ୍କ ଅନୁମତି
ପାପେଷ ।

ମୋ କଥା

‘କହୁବା କାହାକୁ’ ନାଟକ ପରେ ‘ବାଲିଘର’ର ସୃଷ୍ଟି । ନାଟକ ଲେଖିବାର ଉତ୍ସାହ ମନରୁ ମରିଯିବା ବେଳେ ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ ପାଢ଼ୀ ଅଶ୍ଳାଭିଡ଼ିଲେ ଦ୍ଵିତୀୟ ସହରଣ ପାଇଁ । ନାଟକ ଉପରେ ମତାମତ ଦେବେ ସେମାନେ, ଯେଉଁମାନେ କୋଟାକର ମୁଠି ମରାଯିବା ପରେ ଧରମାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ।

ସବୁ ନାଟକରେ ନାଟ୍ୟକାର ମାନେ ପ୍ରଳାପ କରନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନେ ସବୁ ସେ ଦିନ ମୋ ଆଗରେ ବଖାଣି ବସିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଦୁଇ ପଦ ମୋର ପ୍ରଳାପ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅସବର୍ଣ୍ଣ ବିବାହକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ମୋର ନିଜସ୍ଵ ଇଚ୍ଛା ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ପାଠ୍ୟୁଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶେଷରେ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶ ଏବଂ ନାରାୟଣ ସାମଲଙ୍କ ଅବଦାନ ଅବିହରଣୀୟ । ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଭଗବାନ ବାବୁ ନିଶ୍ଚୟ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ ।

ଶେଷରେ ପୁଣ୍ୟ ଗୁରୁ ଅଧ୍ୟାପକ ଅରକ୍ଷିତ ସାହୁ ଏବଂ ବନ୍ଧୁ ନାଟ୍ୟକାର ବିପିନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇ ରହିଲି । ପୁଣି କେବେ ଯେ ଦେଖା ହେବ କେଉଁ ପୃଷ୍ଠାରେ କହୁ ପାରୁନି ।

ଶ୍ରୀକାକୁଲମ୍ ।

ବିଶ୍ଵକର୍ମା ପୁରୀ ।

୧୭. ୧. ୮୧ ।

କେଳୁ ଚରଣ

ସେମାନେ କହନ୍ତି :

* ଅଧ୍ୟାପକ ରଜତ କୁମାର କର :

ଶ୍ରୀ କେଳୁ ଚରଣ ସାମନ୍ତରାୟ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଭିନେତା । ତାଙ୍କର ହାସ୍ୟରସାତ୍ମକ ଅଭିନୟ ବହୁବାର ଦେଖି ମୁଁ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଛି । ଅଭିନେତା ନାଟ୍ୟକାର ହେଲେ ନାଟକ ମଂଚୋପଯୋଗୀ ହୁଏ ।

ଅଭିନେତା କେଳୁବାରୁ ଏଥର ନାଟ୍ୟକାର ଭାବେ ଅଂଟା ଭିଡ଼ିଛନ୍ତି । “ବାଲିଘର” ନାଟକରେ ପଥରଘର ଭଳି ଶକ୍ତି ରହୁ । ଏହାହିଁ ମୋର କାମନା ।

ସାମାଜିକ ନାଟକକୁ ସରସ କରିବା ଦିଗରେ ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ଆତ୍ମବିକଳା ଉତ୍ସାହପ୍ରସ୍ତ । ଆଜିର ଏ ପବିତ୍ର ଦିନରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଉଛି ।

ବ୍ରହ୍ମପୁର ।

୧୫-୮-୭୬ ।

ରଜତ କୁମାର କର

* * ଅଧ୍ୟାପକ ଦଣ୍ଡପାଣି ମହାରଣା

କେଳୁ ଭାଇର ନାଟକ ପଢ଼ି ବାରତ ସ୍ତ୍ରୀଯୋଗ ପାଇନି, ପାଇଥିଲି ନାଟକଟିରେ ନାୟକ ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିବା ପାଇଁ । ହଜିଲ ଦିନରକଥା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୋର ମନେ ପଡ଼େ । “ବାଲିଘର” ନାଟକ ଲେଖା ସରିଥାଏ । କେଳୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲେ ପଂଡ଼ୁଲ୍ଲିପିଟି ଉପରେ ନାଟି ନିଜେ ପସନ୍ଦ କରି ଲେଖିବା ପାଇଁ ।

ନାଟକ ଲେଖାରୁ ସେ ଦୂରେଇ ଯାଇଛି ଶୁଣି ଥରେ ତାକୁ ଗାଳି ଦେବାର ସ୍ତ୍ରୀଯୋଗ ପାଇଲି । ଦୁଃଖ କଲ, କହିଲୁ—“ଘର ଜଂଜାଲ ଭିତରେ ଆଉ ପାରୁନି” ।

ଆଗା ମୋ ଗାଳି ତା’ର ପ୍ରେରଣା ହେଉ । ନବୀନ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଆଗେଇ ଯାଉ ।

ଦେବଗଡ଼ ।

୮. ୮. ୭୬ ।

ଦଣ୍ଡପାଣି ମହାରଣା

* * * “ସମାଜ”—୧. ୧୦. ୭୬

“ସ୍ତ୍ରୀଘର ଓ ସାବଲଲ ଭାଷାରେ ଲେଖକ ସଲାପ ରଚନା କରିଥିବାରୁ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ । ମୁଦ୍ରଣ ପରିପାଟୀ ସ୍ତ୍ରୀଘର ହୋଇଛି ।”

ମଂତ୍ରରେ.....

ଏଇ ସବୁ ମଂତରେ:

ଛାତ୍ର ପରଷଦ,
ସାବୁଲିଆ (ଗଞ୍ଜାମ)

ଉତ୍କଳୀୟ ସର୍ବୋନ୍ମୁଖ ସମିତି
ବ୍ରହ୍ମପୁର (ଗଞ୍ଜାମ)

*

*

ପୁରେଣ	॥ ରାଜୁ (ଛୋଟ)	॥ ପ୍ରଭାକର
କୁଳା	॥ କିଶୋର (ଛୋଟ)	॥ ରବି
ଦଣ୍ଡପାଣି ମହାରଣା	॥ ରାଜୁ	॥ ନିମେଇ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ
ହରିହର ଦାଶ	॥ କିଶୋର	॥ ଦାଶରଥ ଦାଶ
ଲିଙ୍ଗରାଜ ପାତ୍ର	॥ ଦନେଇ	॥ ନବୀନ ଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର
କେଳୁ ଚରଣ	॥ ମକୁନ୍ଦ	॥ ନାରାୟଣ ସାମଲ
ଦିବାକର ସାହୁ	॥ ସୋରା	॥ ଶିଶିର କୁମାର ମିଶ୍ର
ମାନ୍ୟ ଶ୍ରୀ ପାଣ୍ଡବ ମାଝି	॥ ଦାନବ୍ୟୁ	॥ ରାମନାଥ ପାତ୍ର
ରାଜକିଶୋର ଶତପଥୀ	॥ ଶରତ	॥ ଗୌରୀ ମହାପାତ୍ର
ପ୍ରସନ୍ନକୁମାର ସେନାପତି	॥ ପୋ: ସ: ଇ:	॥ ମନ୍ମଥନାଥ ସ୍ୱଆର
ବ୍ରଜବ୍ୟୁ ଧଳ	॥ ସପନ	॥ ରଘୁନାଥ ସାହୁ

କୁଳି	॥ ମାୟା (ଛୋଟ)	॥ ରୁନାର
କରଣ	॥ ଗୀତା (ଛୋଟ)	॥ ଜୋଷ୍ଣୀ
ବିଦୁ ବାନାର୍ଜୀ	॥ ମାୟା	॥ ଅନୁରାଧା ପଟ୍ଟନାୟକ
ସଂଯୁକ୍ତା ମିଶ୍ର	॥ ଗୀତା	॥ ସରତା ପଟ୍ଟନାୟକ

ଡା: ବ୍ରଜବ୍ୟୁ ଧଳ	॥ ସକେତ	॥ ପ୍ରମୋଦଚନ୍ଦ୍ର ରଥ
ଗଣେଶ୍ୱର ପାଣି ଓ	॥ ସରୀତ	॥ ନାହାର ପଟ୍ଟନାୟକ
ମାନ୍ୟ ଶ୍ରୀ ପାଣ୍ଡବ ମାଝି		
ବିଦୁ, ସଂଯୁକ୍ତା	॥ କଣ୍ଠଦାନ	॥ ଶାଂତନୁ କୁମାର ରାଜଗୁରୁ

କେଳି ଚରଣ, ପଞ୍ଜଳ, ॥ ପୂରଣେ

ପଞ୍ଚାନନ

ହରିହର (କାଳୁ) ମାର୍ଜଣ, ॥ ମଂଚମାୟା

ଅଧିକାରୀ, ସୁବାସ, ଶଶି,

ଶରତ

॥ ମଂଚପରିଚ୍ଛଳନା

ପ୍ରସନ୍ନକୂମାର ସେନାପତି ॥ ଆଲୋକ

ଶ୍ରୀ ବଳଭଦ୍ର ଦଳାଇ ॥ ପରିଚ୍ଛଳନା

ପଞ୍ଚୀ ସମାଜ ସେବା ॥ ମଂଚ

ସହଯୋଗ ସମିତି ।

ସାବୁଲିଆ ।

ଧରକୋଟ ଯୁବ ସଂସ୍ଥା

ଧରକୋଟ (ଗଞ୍ଜାମ)

*

କୁନା

॥ ରାଜୁ (ଛୋଟ)

ମୁନା

॥ କିଶୋର (ଛୋଟ)

ସୂର୍ଯ୍ୟପଣ୍ଡା, ପରେ

ପ୍ରମୋଦକୂମାର ଦାସ

ବିନୋଦବିହାରୀ ପଣ୍ଡା (ହରି) ॥ କିଶୋର

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପଣ୍ଡା ॥ ଦାନବନ୍ଧୁ

ଭରତ ପରେ କେଳିଚରଣ ॥ ମକୁନ୍ଦ

ଉମା ପରେ ବାଳକୃଷ୍ଣ ଦାଶ ॥ ଯୋଗୀ

କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପଣ୍ଡା ॥ ସପନ

ବସନ୍ତ କୁମାର ପାତ୍ର ॥ ଶରତ

ଶରତ ପରେ ନବୀନ ପାତ୍ର ॥ ଦନେଇ

॥ ବିଦିନ ମହାପାତ୍ର

କେଳି ଚରଣ

॥ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚଣାଳୟ, ବ୍ରହ୍ମପୁର

॥ ହରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ସାବତ,

ରଘୁନାଥ

॥ ଅନ୍ନପୁର୍ଣ୍ଣା ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକାଲସ୍

॥ ଶ୍ରୀ ଉମାଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ

॥ ପ୍ରକାଶମ୍ ହଲ, ବ୍ରହ୍ମପୁର

ପାରିଜାତ ଥିଏଟର,

ବ୍ରହ୍ମପୁର

*

॥ ମୋହନ

॥ ମୁନା

॥ ରମେଶଚନ୍ଦ୍ର ଆର୍ତ୍ତ

॥ ଶଶି ଭୂଷଣ ସାହୁ

॥ କାଶୀନାଥ ନାୟକ

॥ ନାରାୟଣ ସାମଲ

॥ କାଶୀନାଥ

॥ ସୁବାସଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ

॥ ସଞ୍ଜୟ କୁମାର ଭରମଣି

॥ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ସୁବାସ   ॥ ପୋ: ସ: ଇ: ॥ ମଙ୍ଗୁଳୁ
ରମେଶ   ॥ ପୋଲିସ   ॥ ଡଃ. ଶ୍ରୀନାଥ

ସୁଷମା	॥ ମାୟା (ଛୋଟ)	॥ ରଣ୍ଡୁ ରଣ୍ଡା ସେନାପତି
ପ୍ରେମଲତା	॥ ଗୀତା (ଛୋଟ)	॥ ଝୁନ
ସଧା ରାୟ	॥ ମାୟା	॥ ସବେଜନ ଦେବୀ
ହୃଦୟ ମଣି	॥ ଗୀତା	॥ ସମିତା ରାୟ
ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ଦାଶ	॥ ସକେତ	॥ ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ସାମଲ
ବାଳକୃଷ୍ଣ ଦାଶ ଓ	॥ ସୁର, ସଗୀତ	॥ ନେତାଜୀ ପାତ୍ର
ଗୌରହର ସାହୁ	॥ ସଗୀତ	॥ କାଶୀନାଥ, ରମେଶ
ବାଳକୃଷ୍ଣ ଦାଶ (ବାଳୁ)	॥ କଣ୍ଠଦାନ	॥ ଶିବାନା ରାୟ
ନବୀନ, କେଳୁଚରଣ, ପ୍ରମୋଦ	॥ ସୁରଶେ	॥ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର, ଭିକାରୀ
କେଦାର ଆପ୍ତା	॥ ଆଲୋକ	॥ ସଞ୍ଜୟ
ଚିନ୍ତାଳୟ ରୂପଶ୍ରୀ,	॥ ମଞ୍ଚମାୟା ଓ	॥ ବିପିନ ବିହାରୀ ନାୟକ
ବ୍ରହ୍ମପୁର	ରୂପସଙ୍କା	ବାବୁ ମହାରଣା
ହରେନ୍ଦ୍ର ସାହୁ ଓ ସାବତ	॥ ମଞ୍ଚପରିଚାଳନା	॥ ସୁବାସ ଓ ହରି
ବିନୋଦ ବିହାରୀ ପଣ୍ଡା(ହରି)	॥ ସତ୍ୟାଧିକାରୀ	॥ ଶ୍ରୀ ପି. ଚନ୍ଦ୍ରଧର ।

ଉତ୍କଳ ପାଠାଗାର ସାରୁ (ଗଞ୍ଜାମ)

ରାଜୁ (ଗ୍ରେଟ)	॥ ଅରୁଣ
କିଶୋର (ଗ୍ରେଟ)	॥ ପ୍ରସାଦ
ରାଜୁ	॥ ଭଗବାନ ପାଣିଗ୍ରାହୀ
କିଶୋର	॥ ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ସାହୁ
ଶରତ	॥ ସ୍ବରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ସାବତ
ଦାନବନ୍ଧୁ	॥ ଦଣ୍ଡପାଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ
ଦନେଇ	॥ ଜାଗଣୀ ଚରଣ ସାହୁ
ସପନ	॥ ରାସୁରଚନ୍ଦ୍ର ସେଠୀ
ମକୁନ୍ଦ	॥ କେଳୁଚରଣ ସାମନ୍ତରାୟ (ଅତିଥି)
ସୋଗୀ	॥ ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ଦାଶ
ପୋ: ସ: ଇ:	॥ ପ୍ରଭୁଲ କୁମାର ସାହୁ

ମାୟା (ଗ୍ରେଟ)	॥ କୁନି
ଗୀତା (ଗ୍ରେଟ)	॥ ପ୍ରବୀର
ମାୟା	॥ ସରଜା ପଟ୍ଟନାୟକ
ଗୀତା	॥ ସସୀତା ମିଶ୍ର
ସକେତ	॥ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରମୋଦକୁମାର ଦାଶ
ସଗୀତ	॥ ବାଳକୃଷ୍ଣ ଦାଶ, ଗୌରହର ସାହୁ ଶାନ୍ତିନୁ କୁମାର ରାଜଗୁରୁ
ସୁରଣେ	॥ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ର
ମଞ୍ଚମାୟା	॥ ଚିନ୍ତାଳୟ ରୂପଶ୍ରୀ, ବ୍ରହ୍ମପୁର
ମଞ୍ଚ ପରିଚ୍ଛଳନା	॥ ସ୍ବରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ସାବତ ଓ ସ୍ବରେନ୍ଦ୍ର ସାହୁ
ଆଲୋକ ଓ ଶ୍ରେଣୀ ରଚନା	॥ କେଦାର ଆତ୍ମା, ଆତ୍ମା ଆର୍ତ୍ତସ୍, ବ୍ରହ୍ମପୁର

ବାଲିଘର

* କେଲୁ ଚରଣ ସାମଂତରାୟ

ନାଟକ ନୁହେଁ—ଅ-ନାଟକ

[ଅନ୍ଧାର ବାନ୍ତି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୟନ ଦୂର ଦିଗ୍-
ବଳୟରୁ କିଛି ଅଂଶ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ଧୂଆଁ ଲିଆ
ମଞ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା ଏକ ଶୀତ ନାଟର
ଛାଇ । ମୁକୁଳା ବାଲ । ଅସଜଡ଼ା ଅଂଶ ଲତାରୁ
ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ହେଉଥିଲା ଆଦିମ ମାନବର ଏକ
ନଗ୍ନ ରୂପ ପରି । ଅନ୍ତରାଳରେ ସଗୀତ ତୋଳୁ
ଥିଲା କରୁଣ ରାଗିଣୀର ସ୍ୱର ଆଉ ଭାସି ଆସୁଥିଲା
କରୁଣ ସଗୀତ ।]

କାହିଁକି ଆକାଶ ଝୁରେ ବରଷା ବୁଝେନା
କାହିଁକି କଦମ୍ବ ଝୁରେ ବୁଝେନା ଯମୁନା ।

ବୃତ୍ତକ ପକ୍ଷୀର ସ୍ୱର
ବୁଝେନା ଜୋଛନା ।

ମଢ଼ିଲା ଫୁଲ ମହକ
ବସନ୍ତ ବୁଝେନା ।

ବୁଝେନା କାଳିଆ ରାଧାର କଲଙ୍କ, ଅପବାଦର ଗଞ୍ଜଣା,
ବୁଝିଲେ ପାରିବ ଦର୍ଶନେନ ସେ, କୋକିଳ ମନର କାନ୍ଦଣା ।

ଅନ୍ତରାଳରୁ ସ୍ୱର : Love is a cigarette which begins
with fire and ends with smoke । ତଥାପି ମଣିଷ
ମନର ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ପ୍ରେମ ।
ଏ ପ୍ରେମ ମୋ ପାଇଁ କଲଙ୍କ । ରାଧା ଓ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଇଁ ଅପବାଦର
ନାଗରୀ, ଜାତି ଓ ଜାତ୍ୟାଦିଙ୍କ ପାଇଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟାର ଡାକରା .. ।

(ବିପରୀତ ଦିଗରୁ ଫୁଟି ଉଠିଲା ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୂରସ୍ୱର ଛାଇ)

(୩)

ଅନ୍ୟ ଏକ କଣ୍ଠ ସ୍ଵର : ପ୍ରେମ ଅଛି । ପ୍ରେମ ନିକଟରେ ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ କିଛି
ପ୍ରଭେଦ ନଥାଏ । ପ୍ରେମ ଅତୁଟ । ସେ ହୃଦର, ଅହୃଦର କିଛି
ଖୋଜେନା । ପ୍ରେମ ଅତି ଅମାନିଆ । ସେ ସମାଜର ସମୁଦ୍ର ଜୁଆରକୁ
ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଇଥାଏ । ପ୍ରେମ ଏକ ସୋଗିଷ୍ଟ ଫୁଲର ଝୁଲଣ ।
ଭାସିଯାଏ ତଟ ଖୋଜି ଖୋଜି ଶେଷରେ ମରୁ ପ୍ରାନ୍ତରକୁ ।

(ଦୁହେଁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ନିକଟେଇ ଆସିଛନ୍ତି)

ଅନ୍ୟ ଏକ କଣ୍ଠ ସ୍ଵରରୁ : ଯୁଗ ପରେ ଯୁଗ । ଯାହାର ଆଦି ନାହିଁ, ଅନ୍ତ ମଧ୍ୟ
ନାହିଁ । ଆଦିମ ମଣିଷ, ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ । ସେ ଯୁଗରୁ ଏ ଯୁଗ ଯାଏ ।
“ଯୁଗକୁ ଯୁଗ ଏହିମତେ, ଉଦ୍ଭବ କହଇ ଯୁକତେ” । ପ୍ରେମର ଏ
ବଜାରରେ ସ୍ଵପ୍ନର ପଡ଼ିଦା କଣିକାକୁ, ଲହଡ଼ି ଗଣି ଧନା ହେବାକୁ
କିଏ ସେ ଭଲ ନପାଏ ? ଭ୍ରମେ, ମୁଁ ଆଉ ସେମାନେ... !!!

(ଦୁଇଟି ପ୍ରଭର ମିଳନ ହୋଇଛି ଏବଂ ଦୁହେଁ ହଜି ଯାଇଛନ୍ତି
ଦୁହଁଙ୍କ ଦେହରେ)

[ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା ଧଳା ପରଦାରେ ଅଭିନେତା
ଓ ଅଭିନେତ୍ରୀଙ୍କ ପରିଚୟ ସ୍ଥିର ଚିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ]

(୪)

ବାଲିଘର ।

ରାଜୁ (ଛେଟ) ॥

କିଶୋର (ଛେଟ) ॥

ରାଜୁ ॥

କିଶୋର ॥

ଦାନବଧୁ ॥

ମକୁନ୍ଦ ॥

ଯୋଗୀ ॥

ସପନ ॥

ଶରତ ॥

ଦଳେଇ ॥

ପୋ: ସବ୍‌ଜନସ୍‌ପେକ୍ଟର ॥

ପୋଲିସ୍ ॥

ମାୟା (ଛେଟ) ॥

ଗୀତା (ଛେଟ) ॥

ମାୟା ॥

ଗୀତା ॥

ପ୍ରଥମ ଅଂକ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

[ସମସ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତମାସ-ଦୂର ଦିବ୍ କଳୟ ସହ ଦେଖା
ଯାଉଥିଲା ପୁରୋକ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ । ଆଲୋକିତ ହେବା
ବେଳକୁ ଚାରିଟି ଛୁଆ ନଈକାଳରେ ବାଲିପଥ
ତିଆରି କରୁଥିଲେ । ମାୟା ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲା
ରାଜକୁ ଏବଂ ଗାଈ କିଶୋରକୁ । ପୁରୋକ୍ତ ଗୀତଟି
ରେ ଶେଷ ଭାଗ ସମେତ ସମେତ ମିଳାଇ ଯାଉଥିଲା ।]

ରାଜୁ : ଏଇଟି ମୋ ଘର ଆଉ ସେଇଟି କିଶୋରର ଘର । ଆଉ ମାୟା,
ତୁ କାହାଘରକୁ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିବୁ କହିଲୁ ?

ମାୟା : ରାଜୁଭାଇ, ତମ ଘରକୁ ।

କିଶୋର : ମୋ' ଘରକୁ ଆସିବୁନି ?

ମାୟା : ନା' ।

କିଶୋର : ଯା'....., ତୁ ମୋ' ସାଙ୍ଗରେ କେବେ ଡେଲିବୁନି ।

ମାୟା : ରାଜୁ ଭାଇ, କିଶୋର ଭାଇ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ । ମୁଁ ତୁମଘରେ ବୋହୂ ହୋଇ ତମର ପାଖରେ ରହିବି ।

ଗୀତା : ଆଉ-ମୁଁ ?

କିଶୋର : ତୁ ମୋ ଘରକୁ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିବୁ ?

ଗୀତା : ନା' ଲେ ମା... ।

କିଶୋର : ଆଉ..... ।

ଗୀତା : ମୁଁ ବି ରାଜୁ ଭାଇ ଘରକୁ ଯିବି, ତୁମେ ଦୁଷ୍ଟ ।

ରାଜୁ : ଆ ମାୟା, ଆ ଗୀତା । (ଦୁହଁକ ହାତଧରି ପାଖକୁ ନେଲେ)
[ପ୍ରବେଶ କଲ ସପନ । ରାଜୁଘର ପୁରୁଣା ଚାକର । ୫୫-ବୟସ
ଭିଲନାରେ ବେଶି ଶାଢ଼ି ପଡ଼ିଛି ସେ]

ସପନ : ସାନ ବାବୁ ! ସାନ ବାବୁ !! (ରାଜୁକୁ ଦେଖି) ବେଳ ଆସି ବୁଢ଼ିବା
ଉପରେ । ନଝାଇ ନସିଇ ଏଠି ଆସି ବାଲିଘର ତିଆରି ଲାଗିଛି ।
ବାପାତେଣେ ଖୋଜି ଖୋଜି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେଣି ।

ରାଜୁ : ସପନ, (ଗେଲରେ) ବାପା ରାଗିଛନ୍ତି ନା ?

ସପନ : ନା, ରାଗିଲେ କାହିଁକି ? ଗୁଣବତ ପୁଅକୁ ଜଗି ବସିଛନ୍ତି । ଆସ ।

ରାଜୁ : ଆଗ୍ର, ସପନ ତୁ ଯା, ମୁଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯାଉଛି । (ସପନ ଚାଲିଗଲା)
ଆସ, ସମସ୍ତେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳ ଖେଳିବା ।

[ସମସ୍ତେ ମିଶି ଖେଳ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଗୀତା
ଢେର ହୋଇ ଆଖି ବଦଳି ଖୋଜୁଥାଏ ।
କିଶୋର ଅତରଳକୁ ଚାଲିଯିବା ପରେ, ତାକୁ
ଖୋଜି ଖୋଜି ମାୟା ଗଲବେଳେ ରାଜୁକୁ ଧରି
ନେଇଛି ଓ ରାଜୁ ଅନ୍ଧପୁଟୁଳି ବାନ୍ଧି ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ
ଧରି ନେଇଛି ମାୟାର ପିନ୍ଧା ଲୁଗାକୁ...]

ରାଜୁ : କିଏ...ମାୟା... ।

[ମଂଚ ଅନ୍ଧକାର ହୋଇ ଶିଶିକ ପରେ ପୁଣି
ଆଲୋକିତ ହେଲବେଳକୁ ଦେଖାଗଲା ଯେଇ
ନଇକୁଳ । ଇତ୍ୟାଦିପରି ବାରଟି ବସତ ବସି
ଯାଇଛି । ପୁଣି ଯୌବନା ମାୟା ନଇରୁ ସ୍ଥାନ ପାରି
ପାଣି ନେଇ ଫେରୁଛନ୍ତି ଘରକୁ । ରାଜୁ ଶ୍ରୀଷ୍ଟ କୁଟିରେ
ଘରକୁ ଫେରୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ପଛରୁ ଡାକ ଡାକ
ଆସି ପୁଅ ବାଲିଘର ଖେଳ ପରି ମାୟାର ଅଂଚଳକୁ
ଟାଣି ଧରିଛି]

ରାଜୁ : ମାୟା ..

ମାୟା : (ଆଡ଼ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲା ଲଜରେ । ଏତିକି ବେଳେ ଯପନ
ବେଢ଼ିଂପଟି ନେଇ ଯେଇ ବାଟ ଦେଇ ବୁଲିଗଲା ବେଳେ ଦୁହେଁକୁ
ଦେଖିଛି ।)

ରାଜୁ : (ପଶଂଚ ଗୁଡ଼ିଦେଇ) ଆରେ, ତୁ ଏତେ ଲଜକୁଳି ପାଲଟି ଗଲୁ ।
ଯେଇ ଦିନର ଯେଇ ଖେଳ କୌତୁକ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୋର ମନେ
ପଡ଼େ ମାୟା ।

ମାୟା : ଆଉ ମୁଁ...

ରାଜୁ : ତୁ ମଧ୍ୟ ମନେପଡ଼ୁ ମାୟା । ପକ୍ଷୀ ଜବନର ସ୍ପଷ୍ଟ, ଶାନ୍ତି, ଆନନ୍ଦ
ପତ୍ରରେ ମିଳେନା । ମିଳେ କେବଳ ନଗ୍ନ ପର୍ୟାବାର ଆଲୋକ,
ଆଉ ଜବନଟା ଯେଉଁଟି ଅନ୍ତଃସାର ଶୂନ୍ୟ ।

ମାୟା : ମୁଁ ତା' ହେଲେ ଯାଏ ରାଜୁବାବୁ ।

ରାଜୁ : ଯା,—ହେଲେ କିଶୋର ଶ୍ରୀଷ୍ଟ କୁଟିରେ ଗାଁକୁ ଫେରିଛି ବୋଧହୁଏ ।

ମାୟା : ଜାଣେନା... । ମୁଁ ତେବେ ଯାଏ ... ।

[ରାଜୁ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମ୍ମତି ଜଣାଇବା ପରେ
ମାୟା ଚାଲିଗଲା । ରାଜୁ ଛଣିକ ପାଇଁ ମାୟାର
ଯିବା ବାଟକୁ ଅନାଇ ବିପକ୍ଷରେ ଦୂରରେ ଚାଲିଗଲେ ।
କିନ୍ତୁ ସମୟ ପରେ ରାଜୁ ଶୁଭ, ରାଜୁ ଶୁଭ ଡାକି
ପ୍ରବେଶ କରିଛୁ ଗୀତା । ବେଶ ଆଧୁନିକ । ପଛେ
ପଛେ ପ୍ରବେଶ କଲ କିଶୋର]

ଗୀତା : (ଫେରି ବୁଝି) ଓଃ, ରୁମେ ?

କିଶୋର : ହଁ ଗୀତା, ମୁଁ । ମାନେ—ମୁଁ ସେଇ କିଶୋର । ରାଜୁ ବାବୁକୁ
ଆଜି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲ ବୋଧହୁଏ ? ହଁ, ସ୍ୱପ୍ନ ନୁହେଁତ ଆଉ କ'ଣ ?
ନ ହେଲେ ସକାଳଟାରୁ ନଈ କୂଳକୁ ବୁଲିବାକୁ ଆସି ରାଜୁ
ଡାକରେ— ।

ଗୀତା : ନା' ସେତ ଏଇ ବାଟ ଦେଇ ଛେସନରୁ ଫେରିଲେ । ମୁଁ ରାସ୍ତାରେ
ଦେଖି ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଆସୁଛି ।

କିଶୋର : I see, ତା' ପରେ—

ଗୀତା : (ନରକ)

କିଶୋର : ତା' ପରେ ରାଜୁ ସଙ୍ଗେ ହାତ ଛନ୍ଦା ଛନ୍ଦି ହୋଇ ସେଇ ପିଲଟି
ଦିନର ବାଳିଘର ତୋଳିବାକୁ ଦୌଡ଼ ଆସିଥିଲ ନା ? Am
I right ?

ଗୀତା : (ନରକ)

କିଶୋର : Excuse me, Gita, ଆଜ୍ଞା, ରୁମେ ତ କଟକରେ ରହ, ଆଉ
ରାଜୁ ମଧ୍ୟ କଟକରେ ରହେ...

ଗୀତା : କିନ୍ତୁ...

କିଶୋର : କିନ୍ତୁ ଆଉ କ'ଣ ?

ଗୀତା : ମୁଁ ରହେ ହେଉଥିଲି ।

କିଶୋର : ଓଃ, ତା' ହେଲେତ ଅସୁବିଧା ହେଉଥିବ । ପାର୍କ, ପିକ୍ନିକ୍,
ପିନେମା, ଥିଏଟର... ଆଉ—

ଗୀତା : ଅଛନ୍ତି... (ଭୁଲିଗଲେ)

କିଶୋର : ଗୀତା ! (ବିପ୍ରସ୍ତ ହସି) କିଶୋର ବଢ଼ି ଆଉ ଆଉ... ନା' ନା' କେବେ କରେଇ ଦେବନି । ଭବିଷ୍ୟ, ସେଇ ବାଳିଘରର ବୋହୂ ଭଳି ତୁମେ ମଧ୍ୟ କିଶୋର ହାତରୁ ରାଜୁ ହାତକୁ ଡେଇଁ ଯିବ । ସ୍ୱୟଂବର ଫିନା ମଉଳି ଯିବ କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣ କ'ଣ ରୁଜି ଶାନ୍ତି ନେଇ... (ହସିତୁ)

—ଅଂଧାର—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

[ପଞ୍ଜୀପଥ —ମକୁନ୍ଦ, ବସୁସ ବାଇଣି ପାଖାପାଖି । ଗାଁ ଯାତା ଦଳରେ ସେ ଭଗନିଏ । ଚନ୍ଦ୍ରା କରରେ ଠିଆହୋଇ ନିଜ ଅଂଶ ମୁଝୁସ କରୁଥାଏ]

ମକୁନ୍ଦ : ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ତୁମେ ମର୍କଟ ପ୍ରଜାଗଣ,
ଧନ୍ୟ ତୁମ ଗରବୁର ଅମର କାହାଣୀ ।
ଜନ୍ମ ମୋ ଧରରେ ମାରିବାକୁ ରାଜଶର ବଂଶ ।
ଜନ୍ମ ମୋର ମାରିବାକୁ ଅସୁର ସଂସାର ।
ମାରି ଶତ ଶତ ଅସୁର ବଳକୁ—
ରକ୍ତ ନଦୀ ବୁଝାଇ ମୁଁ ଦେବି ଭୁଞ୍ଜିଲରେ ।

(ଯାତାଦଳପରି) ନାନା, ନାନା—ନାନା, ନାନା, ନା ।

(ପ୍ରବେଶ କଲ ଯୋଗୀ । ପ୍ରାୟ ସମବୟସ୍କ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଯୁବକ । ଦେଶ ଭୁଞ୍ଜା ଗାଉଁଳପରି)

ଯୋଗୀ : (ପଛରୁ ପ୍ରବେଶି) ମକୁନ୍ଦାଜ, ଏ ମ-ମ-କୁନ୍ଦାଜ ।

ମକୁନ୍ଦ : ନୁହେଁ ମୁଁ ମକୁନ୍ଦାଜ, ଜନ୍ମ ମୋର ଏ ଧରରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରୂପେ, କଶିବାକୁ ଅସୁର ବଂଶର ନିଧନ ।

କିନ୍ତୁ —

ସୀତା ହରି ନେଲବିନୁ ସେ ଦୁଷ୍ଟ ରାବଣ ନ ଦିଶଇ ବୁଦ୍ଧିବାଟ
ମତେ । (ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ବୁଝି) କାହିଁଗଲା ମୋର ଅଧୀନଲା ବଢ଼ି ।

ଯୋଗୀ : ଏ ମକୁନ୍ଦାଇ ।

ମକୁନ୍ଦ : (ରାଗିଯାଇ) କିଏ ତୁ ?

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ପରା...

ମକୁନ୍ଦ : ଓ ତୁ ? କୁଆଡ଼େ ଆସିଲୁ ବାପାଧନ ।

ଯୋଗୀ : ଏଇମ... (ଲଜେଇଲା)

ମକୁନ୍ଦ : କିରେ କହୁନୁ ?

ଯୋଗୀ : ଲ-ଲ-ଲଜ... ।

ମକୁନ୍ଦ : କିରେ, ମୋ ପାଖରେ ତୋର ଫେରେ ଲଜ କଣ ? କହୁନୁ—

ଯୋଗୀ : ବାହାଘର —

ମକୁନ୍ଦ : କିରେ, ତୋର ପୁଣି ବାହାଘର । ତୋର ବର ହେବାକୁ ରାଜି
ହେଲୁ କିଏ ?

ଯୋଗୀ : ଯା'ମ ମକୁନ୍ଦାଇ, ତୋର ସବୁ ବେଳେ ସେଇକଥା ...ଏଇମ...

ମକୁନ୍ଦ : କିରେ କହୁନୁ । ନ କହୁବୁତ ମତେ ପଛରୁ ଡାକି ମୋର ପାର୍ଶ୍ଵ
ଘୋଷାରେ ବାଧା ଦେଲୁ କାହିଁକି ? କିରେ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ନାମ କଣ ?
କେଉଁ ଗାଁ ।

ଯୋଗୀ : ମୋ ବା' କହୁଥିଲୁ ମୋ କନ୍ୟା ପିଲର ନାଁ ମାୟା । ଏଇ ମ ଏଇ
ସୁ... ସୁଖପୁରୁ ଦଳେଇ ବେହେରା ରି...ରି...

ମକୁନ୍ଦ : ମାୟା ... !!!

ଯୋଗୀ : ହଁ, ମ ତା' ନା'ତ କୁଆଡ଼େ ସେଇସ୍ଥା ।

ମକୁନ୍ଦ : ତୁ ସିଧା ସିଧା ଘରେ ମନା କରାଦେ । କିରେ-ତାକୁ ତୁ ବାହାହେବୁ ?
ମାୟାକୁ ବାହାହେଲେ ତୁ ପୁରାପୁର ବାୟା ହୋଇଯିବୁ ।

ଯୋଗୀ : ସତେ ନା' କଣ ?

ମକୁନ୍ଦ : ମୁଁ ପରା କହୁଲି ତୁ ମନାକରିଦେ । ବୋଉକୁ କହୁତୁ ମୁଁ ସେଠି
ବାହା ହେବନି । କିରେ, ତୋରତ ଯାଣ ଦଳରେ ପୁରୁଷ ପାର୍ଟ
କରିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ ବୋଲି ତତେ ସବୁବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀ ପାର୍ଟ
ଦିଆଯାଏ । ତୁ ପୁଣି ବାହାହେବୁ ?

ଯୋଗୀ : କେଡ଼େ ହୃଦର ବାହାଘର ହୋଇଯାଇ ଆଆନ୍ତା, ବାଣ ଫୁଟି
ଆଆନ୍ତା, ଭେଜି, ଭାତ ଆଉ କେଡ଼େ କେଡ଼େ ଆଳୁ ଭ-ଭଜା
ହୋଇଆନ୍ତା, ହେଲେ ମକୁନ୍ଦାଭ ତୁ ସବୁ ଭଣ୍ଡାର କରିଦେଲୁ ।
ଏଣେ ତୋ କଥା ନ ଶୁଣିଲେ ପାର୍ଟ ଦବୁନି । ତେଣେ ବାହା
ହବାକୁ ମ-ମ-ନଟା ଥି... ।

ମକୁନ୍ଦ : ମନ ଥିଲା । ତା' ହେଲେ ତୁ ଯିବୁନି ଦେଖୁଛୁ । ବୁଝିଲୁ ଯୋଗୀ ।
ନଗଲେ ଏଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ ।

ଯୋଗୀ : କ'ଣ ।

ମକୁନ୍ଦ : ଯୁଦ୍ଧ । (ପୁରପର ଅଭିନୟ କରି) ଚନ୍ଦ୍ରଧର, ଏ ସବୁ ଚନ୍ଦ୍ରାନ୍ତ ତୋହର ।
ଶୁଣ ସବେ ଦଶ ଦିନ ପାଳ । ଶୁଣ ସବେ ପୁରବାସୀଗଣ ।

ଆଜି ଏହି ଅର୍ଦ୍ଧନୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା—

ସପ୍ତରଥ ମିଳି ଯେବେ—

ମାଗଲରେ ଅର୍ଦ୍ଧନୁ କୁମରେ,

ନଥିଲକି, ଉନ୍ମୁରରେ କାଂଡ଼ଜାନ ଆହା—

ହେଲେ ମନେ ରଖ ତୁମେ ଆଜି—

ଅପ୍ରାଚଳେ ଅସ୍ତ୍ର ନ ଭଜୁଣି ପ୍ରସକର,

ଜୟଦ୍ରଥ ମୁଣ୍ଡକୁ ମୁଁ କରି ଖଣି ଖଣି

ଲେଟାଇବି ଧରଣୀ ବନ୍ଧରେ ।

ନଭୁବା,

ପ୍ରାଣ ମୋର ବିସର୍ଜନ ଦେବି ଅନଳରେ ।

ଲେପ ହେବ ଅର୍ଦ୍ଧନୁର ନାମ ଧରଣୀ ବନ୍ଧରୁ

ଚରଦିନ ପାଇଁ—

ଗାଣିବ ଧନୁକି ଆଉ ଶୋଭିବ ଅର୍ଦ୍ଧନୁ କରରେ ।

ଯୋଗୀ : ବୋଉ ଲୋ । (ମନ୍ଦୁର ଧନୁମର ଅଭିନୟ ଦେଖି ଯୋଗୀ ପଛଦୁଆ ଦେଇ ଚାଲିଗଲା)

ମନ୍ଦୁର : (ଫେରି ବୁଝି) ଚାଲିଗଲା । ଆଜ୍ଞା ଠିକ୍ ଅଛି । ଏଇ ଚାଲିଲା ତୋ ପଛେ ପଛେ ଶର । ଆକାଶ, ପାତାଳ ଯେଉଁଠି ଛପି ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଶର ଅବ୍ୟର୍ଥ । ଆଉ ବଳମ୍ବ କାହିଁକି ? (ଚାଲିଲା ପଛେ ପଛେ)

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

[କୁଟୀର—ଦନେଇ ବେହେରାଙ୍କ ଘର । ଜାତିରେ କେଉଟ । ଜାଲଟିଏ ଧରି ବୁଣୁଥିଲେ । ଭିତରୁ ଡାକିଲା ‘ମାୟା’]

ମାୟା : ବାପା— ।

ଦନେଇ : କ’ଣ ମା ?

ମାୟା : (ପ୍ରବେଶ) ଆଜି କ’ଣ କିଛି ବଜାର ସତ୍ତା ଆଣିବନି ? ବେଳ ଆସି କେତେ ହେଲଣି । ତମେ ଖାଇଲେ ନାହିଁକୁ ଜାଲ ଧରି ଯିବ ପରା ।

ଦନେଇ : ହଁରେ ମା ଯା’ରୁ ଚାଲିଟା ଧରା । ମୁଁ ନେଇ ଆସୁଛି । (ଜାଲଟି ରଖିଦେଇ ଉଠିଲେ । ମାୟା ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା । ପ୍ରବେଶ କଲେ ରାଜୁ । ହାତରେ କେଇ ଶ୍ରେ ବହି)

ରାଜୁ : ନମସ୍କାର ମଉସା ।

ଦନେଇ : ବୁଢ଼ାଟିଏ ହୋଇଥା ବାପା । ସହରରୁ କେବେ ଆସିଲା ବାପା କହୁଥିଲେ ରାଜୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିରେ ଆସିବ ବୋଲି ।

ରାଜୁ : ଜାଲି ଫେରିଲି ମଉସା । ଗଢ଼ି ଥରେ ତମ ସହୃଦ ଦେଖାକରି ଯିବି । ଆଉ ସବୁ ଭଲତ ମଉସା ।

ଦନେଇ : ଆମ କଥା ପଚାରୁଛ ବାପ ? କି ରାଇଜ ହେଲା ଯେ, ବଜାର ଦରତ ହୁଏ ହୋଇ ବଢ଼ିଚାଲିଲା । ପେଟ ପୋଷ, ନାହିଁ ଦୋଷ-ବୋଲି ଖାଇବୁ

ଆଉ ବଢ଼ିଛି । ଭଲ ଆଉ କ'ଣ । ବସ ବାପା, ଠିଆ ହେଲ ଯେ,
ଆରେ ମା' ମାୟା ।

ରଞ୍ଜୁ : ନା ମଉଷା ଆଉ । ମୁଁ ଆସିଥିଲି ଏଇ ମାୟା ପାଖକୁ । ତା' ପାଇଁ
କେଇ ଝଣ୍ଟ ବହୁ ଆଣିଥିଲି ଯେ ।

ଦନେଇ : ବହୁ... ?

ରଞ୍ଜୁ : ହଁ ମଉଷା, ମାୟା ସିନା ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ପାଠ ପଢ଼ିବନି ହେଲେ
ଘରେ ରହୁ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ କିତ କ'ଣ ? ମୁଁ ତ ପ୍ରତି ଛୁଟିରେ ନାଁକୁ
ଆଣ୍ଟିଛି ।

ଦନେଇ : (ହସି) ପାଠ ପଢ଼ିବ । ସେଥ ଜନମ ତ ହାଣ୍ଡି ଶାଳକୁ । ଖାଲି
କେଉଁଠି ଭଲ ପାଟଟିଏ ଦେଖିଲେ ଏ ବର୍ଷ ଉଠେଇଦେବ ବୋଲି
ଭାବିଛି ।

ରଞ୍ଜୁ : କେଉଁଠି ବରପାଟ ଦେଖିଲଣି ମଉଷା । ମାୟାର ମନ ପାଉଛି ତ ?

ଦନେଇ : ମାୟାର ମନ କ'ଣ ପାଇବ ବାପ, ଖାଲି ଭୂମମାନଙ୍କ ମନ
ପାଇଲେ ହେଲା ।

ରଞ୍ଜୁ : ଆମ ମନ...

ଦନେଇ : ନାହିଁ ଆଉ କ'ଣ । ମୁଁ ମଲା ବାସି ତା'ର ଆଉ କିଏ ଅଛି କହୁଲ
ବାପ । ଭୂମେମାନେ ହିଁ ତା'ର ସାହାଉରସୀ ।

ରଞ୍ଜୁ : କେଉଁଠି କଥା ଠିକ୍ ହେଲଣି ନା' କଣ ?

ଦନେଇ : ଏଇ ପାଖ ଗାଁ ମଧୁ ବେହେରା ସୁଅ ଯୋଗା ସହୁତ । ଆମ ପହ୍ନାରେ
ତ ଆଉ ଶିକ୍ଷା ଦାକ୍ଷା ଦେଖିଲେ ହେବନି ।

ରଞ୍ଜୁ : ହୁ, ହୁ, ସେଇଟା ହାତରେ । ତା' ଅପେକ୍ଷା ଭୂମ ଘର ପାଖରେ ତ
ନଇ ଅଛି । ସେଇଠି ତର୍ଜୁ ଚପି ଭସାଇ ଦେଇନା ।

ଦନେଇ : କ'ଣ ଭଲ ହେବନି ବାପ ?

ରଞ୍ଜୁ : ଭଲ କାହିଁକି ହେବନି । ହେଲେ ସେଇଟା ଗୋଟେ ମଣିଷ ?

ମାୟା : ଆଉ କ'ଣ ମତେ ପଶୁ ବୋଲି ଭାବିଲ ? (କହକହ ପ୍ରବେଶ କଲ,
ରଞ୍ଜୁକୁ ଦେଖିନ ପାରି)

ରାଜୁ : (ମାୟାକୁ ନଦେଖି) ପଣ୍ଡା ନୁହେଁ ଆଉ କ'ଣ ? ମାଜତାଆଙ୍କ ପରି ସବୁବେଳେ ନୀତି ଦଳରେ ମିଶି ନାଚକରିବ । ହେଣ୍ଡା, ହେଣ୍ଡା, ହୋଇ ଚାଲିବ ।

ମାୟା : ରାଜୁ ଭାଇ... ।

ରାଜୁ : Sorry ! ତୁ କେତେବେଳେ ଆସିଲୁ ?

ଦନେଇ : ଆଜ୍ଞା ମା' ତୁମେ ଦୁହେଁ ବସି ଗପ କରୁଥା' କି, ମୁଁ ଏଇ ବଜାର ସଜ୍ଜା କରି ଆସୁଛି । (ଢୁଲିଗଲେ)

ମାୟା : ବସ, ରାଜୁ ଭାଇ । ଏମିତି ଠିଆ ଠିଆ କ'ଣ ଫେରିଯିବ ?

ରାଜୁ : ଫେରିଯିବାକୁ ହିଁ ହେବ । ହେଲେ ମାୟା...

ମାୟା : ଓ... । ଆଜ୍ଞା, ରାଜୁ ଭାଇ, ଦୁଇଦିନ ହେଲେ ଗାଁକୁ ଆସିଲଣି, ଅଥଚ ମୋ କଥା ଆଜି ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଘରେବସି ପାଠ ପଢୁଥିଲ ନା' ଆଉ କିଛି ଭାବୁଥିଲ ?

ରାଜୁ : ହଁ, ଏଇ ଭାବୁଥିଲି ତୋର କଥା । ସତରେ ତୁ ଏମିତି ମୋ କଥା ଭୁଲିଯିବୁ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ନଥିଲା । ମୋର ସବୁ କଲ୍ଲଜା ଶେଷରେ କ'ଣ.....

ମାୟା : କଥାଟା ଖୋଲି ନ କହ...

ରାଜୁ : କ'ଣ ଆଉ କହୁଛି । ଆଜ୍ଞା ମାୟା, ସତରେ କ'ଣ ତୋ' ବାହାଘର...

ମାୟା : ତମେ କେମିତି ଜାଣିଲ ?

ରାଜୁ : ମଉଷା କହୁଥିଲେ (ମାୟାକୁ ନୀତିବ ଦେଖି) ସତରେ କଣ ତୁ ସେଠି ବାହା ହେବୁ ମାୟା ?

ମାୟା : ବାହାଘର ହେବାକୁ ହେବ । ଯାହାର ହେଲେ ଜଣକ ହାତ ନ ଧରିଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ସଫାରରେ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଢୁଲିପାରେନା ବୋଲି ତୁମ ପୁରୁଷଜାତି ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ନା ?

ରାଜୁ : ତା' ବୋଲି ଯୋଗ୍ୟ ଅଯୋଗ୍ୟ ନ ଦେଖି ହାତଧରି ଢୁଲିଲେ ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବାର ସଭ୍ୟବନା ବେଶି ।

ମାୟା : (ଆଖିରେ ଲୁହ) କିନ୍ତୁ ମୋ ହାତଧରି ଢୁଲିବାକୁ ରାଜି ହେବ କି ? ତମେ କ'ଣ ସତରେ ସବୁ ଭୁଲିଗଲ ରାଜୁ ଭାଇ ! ସେଇ

ନରକକୁଳର ବାଳିଲେ, ମୁଁ ବୋହୂ ଯାଜି ଯେତେବେଳେ ଗୁମ
ଘରକୁ ଆସେ, ତମେନା ମୋ ମୁକୁଳା ମୁଣ୍ଡ ଓଢ଼ଣରେ ଢାଙ୍କି
ଦେଉଥିଲ.... (ଆଉ କିଛି କହିବାକୁ ଯାଇ କହିପାରିଲନି ସେ)

ରାଜୁ : ଆଉ ସେଇ ଓଢ଼ଣ ତଳୁ ମୁଁ ତୋର ଆଖି ସହଜ ମୋ ଆଖି
ମିଳାଇ ଯେଉଁ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଥିଲି ସେ ସବୁ କ'ଣ ଛଳନା ନା... ?

ମାୟା : ସବୁ ଛଳନା ହେଉପାରେ ରାଜୁ ଭାଇ । ସେ ବାଳିଘର ନାହିଁ
ଯେତେବେଳେ, ଗୁମ ମନର ବାଳିଘର ଯେ' ମଝିଲି ନ ଯାଇଥିବ
ଏ କଥା କିଏ କହିବ ? ମୁଁ ଗୋବ କେଉଁଟି ଘରର ଝିଅ । ତମ
ସମାଜ ଯେତେବେଳେ ଗୋଟାଏ ମଣିଷ ଜାତି ଭିତରେ ପଥର
ପାରେଶା ତୋଳି ଦେଇଛି । ଆଉ ତମେ କ'ଣ ତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ
ପାରିବ ?

ରାଜୁ : ମୋ ସ୍ବପ୍ନ ଦିନେ ସତରେ ପରିଣତ ହେବ । ଯେଉଁଠି ମନ ମନା
ମାନେନି, ସେଇଠି ସମାଜ କ'ଣ କରିବ ? ହେଲେ, ସେଥିପାଇଁ
ନିନ୍ଦା, ଅପବାଦ ଯାହା ସବୁ ଅସିବ—ତୁ ପାରିବୁନି ମାୟା ?

ମାୟା : ଗୁମ ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁ କିଛି ପାରିବି ରାଜୁ ଭାଇ । ହେଲେ ବାସି ଡୁଲ
ପରି ମତେ ହତାସର କରି ଶେଷରେ ଠେଲି ଦେବନି ତ ?
(ଦୃଃରେ)

ରାଜୁ : ବାସି ଡୁଲପରି ଠେଲି ଦେବା ଆଗରୁ, ଡୁଲର ମହକକୁ କ'ଣ
କେହି ଭୁଲିଯାଏ ? ହଁ, ଆଜିଠି ଏମିତି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ ଆମେ ଏ
ସମାଜର ଆଖିରେ ଜଳିଯିବା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ତୁ ମତେ
ଟାଳି କଥା ଦେ ମାୟା ମୁଁ..... ।

ମାୟା : ରାଜୁ ଭାଇ ..... ।

ରାଜୁ : ମାୟା... (ରାଜୁର ପାଦତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲ)

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

[ପଞ୍ଜୀପଥ—ମକୁନ୍ଦ ପାଟ୍ ମୁଣ୍ଡସ୍ଥ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ]

ମକୁନ୍ଦ : ଏଇକି ସେ ତଳ ଦିବ୍ୟ ସ୍ଥଳର ରୂପ, ହେ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ମମ ! ଯା'ର ନିତ୍ୟ ଦରଶନ ପାଇଁ, ମୁଁ ଚନ୍ଦ୍ରା କରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ।

ଗୀତା : (ପ୍ରବେଶି) ମକୁନ୍ଦାଈ, ଏ ମକୁନ୍ଦାଈ— ।

ମକୁନ୍ଦ : କାହିଁକି ଏ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଶବ୍ଦେ କଲି ପ୍ରେମ ସମ୍ଭାଷଣ । ଯାଉଛି ମୁଁ ରଣକ୍ଷେତ୍ରେ ଦିଅ ଶୀଘ୍ର ତବ ପରିଚୟ ।

ଗୀତା : ଚନ୍ଦ୍ରିପାରୁନ ମକୁନ୍ଦାଈ, ମୁଁ ପରା ଗୀତା ।

ମକୁନ୍ଦ : କେମିତି ଗୀତ ଗାଉଛ, ଗାଇଲ ।

ଗୀତା : ମୁଁ ଗୀତ ନୁହେଁ, ଗୀତା ।

ମକୁନ୍ଦ : ଓଃ, ତୁ ଗୀତା । କୁଆଡ଼େ ମା' ଟଙ୍କା ଟଙ୍କା ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁ ।

ଗୀତା : ଏଇ ନଈକୂଳକୁ ଯାଉଛି ।

ମକୁନ୍ଦ : କାହିଁକି ମା ?

ଗୀତା : ବୁଲିବାକୁ । ଘରେ ବସି ଥାଉ କ'ଣ କରନ୍ତି କହିଲି ? ଛୁଟିରେ ଗାଁକୁ ଫେରିଲେ ପାଟ୍, ପିନ୍ଧିନି, ସିନେମା, ଥିଏଟର କୋଣସିଟିର ପ୍ରବନ୍ଧ ନାହିଁ । ଘରେ ଦିନସାରା ବସି ବସି ବୋରୁ ଲଗୁଛି । ଶୀଘ୍ର କଟକ ଫେରିଗଲେ ରକ୍ଷା ।

ମକୁନ୍ଦ : କାହିଁକି ଘରେ ବସି ରହାବଢ଼ା କରୁନୁ ।

ଗୀତା : ଇସ୍, ରହାନଡ଼ା ନା' ଆଉ କିଛି । ବୁଝିଲି ମକୁନ୍ଦାଈ ତମେ ଟାଳି ଏ ଗାଁରେ ରହି କୁପମଣ୍ଡୁକ ପାଲଟି ଗଲଣି । ଅରେ ସହରକୁ ଚାଲି ଦେଖିବ, ସେଠି ଜୀବନଟା ପ୍ରତି କ୍ଷଣରେ ନୂଆ । ଆଃ କି ପୁଣି ! କି ଆନନ୍ଦ !!

ମକୁନ୍ଦ : ହଇଲେ ଗୀତା ! ସହରରେ ସମସ୍ତେ ଏମିତି ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି ? ସହରରୁ ଗାଁକୁ ଆସିଲେ ସେଇ ଅର୍ଦ୍ଧନଗ୍ନ ବେଶ ବଦଳାଅ । ସେଇଟା ସିନା ସହର, ଏଇଟାତ ଆଉ ସେଇସ୍ଥା ନୁହଁ ?

ଗୀତା : ଇସ୍ କି ସଙ୍ଗର୍ଷ ରୂପମାନଙ୍କ ମନ । ଏମିତି କେତେ ଜଣକ ପାଇଁ ପରା ଆମ ନାରୀଜାତିଟା ଆଗେଇ ପାରୁନି ।

ମକୁନ୍ଦ : ଆଗେଇ ଯିବୁ, ଯାଉନୁ । ମୁଁ କ'ଣ ମନା କରୁଛି ? ଆମେ ପରୁ
ସିନା ଗାଉଁଳୀ ହେଇଗଲୁ, ହେଲେ ତମେ ପରୁ ପାଠପଢ଼ି ଓଡ଼ିଆ
ପଢ଼ୁ ତାକୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖ ମା । ଏ ଅବେଳରେ କୁଆଡ଼େ ବାହାରିଲୁ ?

ଗୀତା : ନନ୍ଦିକୁଳକୁ । ରାଜୁବାବୁଙ୍କ ସମୟ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ନାହିଁ । ଆଜ୍ଞା
ମୁଁ ଆସୁଛି । ବାଜ, ବାଜ... ।

ମକୁନ୍ଦ : ଭାଇ, ଭାଇ (ଅନୁକରଣ କରି) ଭାଇ, ଭାଇ... (ଗୀତାର ଯିବା
ବାଟକୁ ଅନାଇ ରହିଥିଲା । ପ୍ରବେଶ କଲା ମାୟା । ବିପରୀତ ଦିଗରୁ
ପାଣି ମାଠିଆ ନେଇ)

ମାୟା : ମୁଁ ଜାଣେ ପରା... ।

ମକୁନ୍ଦ : କ'ଣ ଜାଣୁ ? ତୋ ପାଇଁ ପରା ରବଣ ପାର୍ଟିଟା ମୁଣ୍ଡେ କରୁଛି ।

ମାୟା : ତମେ ତମର ମୁଣ୍ଡୁ କରୁଥା, ମୁଁ ମୋର ଚାଲିଲି । (ଚାଲି ଯାଉଥିଲା)

ମକୁନ୍ଦ : (ପଛରୁ) ଏ ମାୟା, ଶୁଣ । ଗୋଟେ କଥା ପଚାରିବ କହବୁ ?

ମାୟା : କ'ଣ ?

ମକୁନ୍ଦ : ମକୁନ୍ଦାଜ ତୋର ମରିଗଲା ?

ମାୟା : ହଁ, ଅଶୁଭ କଥା ଗୁଡ଼ାକ...

ମକୁନ୍ଦ : ମକୁନ୍ଦାଜ ତୋର ବଞ୍ଚିଥିଲେ କ'ଣ < କଥା ହୋଇଥାନ୍ତା ?

ମାୟା : କ'ଣ କିଛି ନ କହି ଖାଲି ଏଣୁ ତେଣୁ ଗୁଡ଼ାଏ... ।

ମକୁନ୍ଦ : ଯୋଗୀ, ସେ ପୁଣି କେବେଠୁ ପୁରୁଷ ହେଲା ?

ମାୟା : କାହା କଥା କହୁଛ ଭାଇ ।

ମକୁନ୍ଦ : କାହା କଥା ଆଉ କହବ ? କିନ୍ତୁ ଯାହା ହେବ ମୁଁ ମଲପରେ । ମୁଁ
ବଞ୍ଚି ଥାଉ ଥାଉ ନୁହେଁ ।

ମାୟା : କ'ଣ କହୁଛ ତୁମେ, ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି ।

ମକୁନ୍ଦ : ବୁଝି ପାରୁନୁ, ବୁଝିବୁ କୁଆଡ଼ୁ । ତୋର ବୁଝିବା କ'ଣ ଦରକାର ?
ତୋର ସିନା ପେଟର ଭାଇ ନାହିଁ, ହେଲେ ତୋ ମକୁନ୍ଦାଜ କ'ଣ
ମରିଯାଇଥିଲା ? ତାକୁ ପଦେ ହେଲେ କେହି ପଚାରି ପାରିଲା ନାହିଁ ?

ମାୟା : କଥା କ'ଣ ମକୁନ୍ଦାଜ । କଥା ନାହିଁ, ବାତୀ ନାହିଁ, ଖାଲି.....

ମକୁନ୍ଦ : ଆଜ୍ଞା ମାୟା, ଡୋର ବାହାଘର କୁଆଡ଼େ ପୂର୍ଣ୍ଣପୁର ମଧୁ ବେହେରା
ପୁଅ ଯୋଗୀ ସହୃଦ ହେଉଛି ।

ମାୟା : କିଏ କହିଲା ?

ମକୁନ୍ଦ : ମୋର କ'ଣ କାନ ନାହିଁ । ଏ କଥା ଯଦି ସତ ହୋଇଥାଏ ନା'
ହଁ... ଆରେ ଆରେ ଏମାନେ ସବୁ ମକୁକୁ ପିଲା ମନେ କରିଛନ୍ତି
ପରା । ଆଜ୍ଞା ତୁ ଯା, ମୁଁ ସେକଥା ବୁଝିବି ।

ରାଜୁ : (ପ୍ରବେଶି) କ'ଣ ମକୁନ୍ଦ, ସବୁ ଭଲତ ?

ମକୁନ୍ଦ : କିଏ ? ରାଜୁବାବୁ. ନମସ୍କାର । ଆରେ ହଜିଲା ବଳଦତ ଖୋଜିଲା
ଠେଇ । ମୁଁ ଏଇନେ ତୁମ କଥା ମାୟାକୁ ପଚାରିବି ବୋଲି ଭାବୁଥିଲି ।
(ରାଜୁକୁ ଦେଖି ମାୟା ଲଜେଇ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ମକୁନ୍ଦ ଦୁହେଁ
ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁ କରୁ) ତତେ ପରା କହିଲି ଘରକୁ ଯା ।
(ମାୟା ବୁଲିଗଲା)

ରାଜୁ : ମୁଁ ଯାହା ଶୁଣିଲି, ସେ କଥା କ'ଣ ସତ ?

ମକୁନ୍ଦ : ସତ ବୋଲିତ ଶୁଣିଲ । ହେଲେ ସ୍ବପ୍ନମୂର ପୁଞ୍ଜୁର ସୀତା ରାମଙ୍କ
ରୂପରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଗଲେଣି । ଆଉ ଶିବସନ୍ତର ମୂଲ୍ କ'ଣ ?

ରାଜୁ : ଶିବସନ୍ତ ନ ଥିଲେ ସ୍ବପ୍ନମୂରର ମୂଲ୍ ନଥାନ୍ତା ମକୁନ୍ଦ । ଠିକ୍ ଅଛି ।
ତୁ ଖାଲି ମତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କର । ମାୟାକୁ ମୁଁ... ।

ମକୁନ୍ଦ : ବଡ଼ ଲୋକର ପୁଅ ତମେ ବାବୁ । ପରଦା ଆତୁଆଳରେ ତୁମେ ବଢ଼ି
ଆସିଛ । ଅସନା ଗଦାରେ ଫୁଟିଥିବା ଫୁଲଟିର ମୋହରେ ଭୋଲି-
ଆଣି ପୁଣି ଅସନାରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେବନିତ ?

ରାଜୁ : ପଙ୍କରୁ ଜନ୍ମେ ବୋଲି ତା'ନାଁ ପଙ୍କଜ । ସେଇ ପୁଣି ଦେବ ଦେବାଙ୍କ
ମଥାରେ ଶୋଭିପାଏ । ତୁ କ'ଣ ତୋ ରାଜକୁମାରକୁ ଭୁଲିଗଲୁ ?
ରାଜୁ ବଡ଼ ଘରର ପୁଅ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ଲୋକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତା' ଠାରେ
କେବେ ପାଇଛି ? ରାଜୁ ବଡ଼ଘରେ ଜନ୍ମ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଗର୍ବବଙ୍କ
ଇଚ୍ଛାକୁ କଣେଇ ମନେ କରି ଖେଳିବା ଶିଖିନି ମକୁ ।

ମକୁନ୍ଦ : ଆଉ କିଛି କୁହନା ବାବୁ ତୁମେ ଯାଅ । (ରାଜୁ ବୁଲିଗଲା) ହଉ,
ମୋର କ'ଣ ନାରଦ ପ ଟିଟା ମନେନାହିଁକି । ନରାୟଣ ! ନରାୟଣ !

ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ

[କନ୍ଧ—ଜମିଦାର ଦାନବ୍ୟୁ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ବେଠକଖାନା ।
ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜମିଦାରୀ ଢଙ୍ଗରେ ସ୍ତବ୍ଧିତ ।
ଗୋଟିଏ ଆସନରେ ରାଜୁ ଓ ଅନ୍ୟ ଏକ ଆସନରେ ଦାନବ୍ୟୁ
ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ]

ଦାନବ୍ୟୁ : ତୋର କଲେଜ କେବେ ଖୋଲୁଛି ବାପ ?

ରାଜୁ : ଏଇ ଜୁଲାଇ ପହଲରେ । ମୁଁ ଭାବୁଛି ବାବା, ଗଲବେଳେ ମୁଁ
ସପନକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବି ।

ଦାନବ୍ୟୁ : କାହିଁକି, ତୋର ସେଇଠି କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଉଛି ?

ରାଜୁ : ନାହିଁ, ଅସୁବିଧା ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ପାଖରେ କିଏ ଜଣେ ନ
ରହିଲେ ବଡ଼ ଅଡ଼ୁଆ ଅଡ଼ୁଆ ଲାଗୁଛି । ମୁଁ ଭାବୁଛି ବାବା, ସପନ
ଗଲେ ମୁଁ ଭଲ ହୁଅନ୍ତି ।

ଦାନବ୍ୟୁ : ତୋର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ବାପ । ହେଲେ ବାପ, ପଢ଼ାପଢ଼ିରେ ମନ
ଦେବୁ । ମୋର ହୋଇ ଆଉ କିଏ ଅଛି କହିଲୁ ? ତୋର ପାଇଁ
କେବଳ ବଡ଼ ରହିଛି । ତୋତେ ହାତକୁ ଦୁଇ ହାତ କରିଦେଲେ
ମୁଁ ଶାନ୍ତିରେ ମରପାରିବି ।

ରାଜୁ : ହଁ, ବାବା ଏ ସବୁ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ।

ଦାନବ୍ୟୁ : ମଣିଷ ଜବନ ପାଣିଫୋଟକା...ବାପ । କ'ଣ ନଥିଲା ଏ ଘରେ ।
ଜମିଦାରୀ ଗଲା, ତୋ ମା' ମଲେ । ମା'ଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ବେଳର ସେଇ
ଦୁଇପଦ କଥା ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୋ କାନରେ ପ୍ରତିଧ୍ବନିତ ହେବାରେ
ଲାଗିଛି । “ରାଜୁକୁ ମଣିଷ କରିବ, ତା’ ପରେ ଯାଇ ତୁମର
ଛୁଟି ।” (ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲେନି)

ଘନବଧୂ : ହେଲେ ସପନ, ପିଲାଟା ପଡ଼ାପଡ଼ି କରୁଛି... ।

ସପନ : ପାଠ ଆଉ କେତେ ଦିନ ପଢ଼ିବେ ? ପାଠ ପଢ଼ିତ ଆଉ ବୁକିଙ୍ଗ କରିବେନି । ବାହାଘର ପରେ କ'ଣ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ମାରା ହୋଇ ଯାଉଛି ? ହେଲେ ବାବୁ ମୁଁ ତ ଆସି ବୁଢ଼ା ହେଲିଣି । ଆଉ କେତେ ଦିନ ବା' ବଢ଼ିବ ? ସାନ ବାବୁଙ୍କ ବାହାଘରଟା ଦେଖି ହେଲେ ମରିଥାନ୍ତି ।

ଘନବଧୂ : ତା'ର ଯାହାଉଛି ସପନ...(କନ୍ଦୁକନ୍ଦୁ ଚାଲିଗଲେ)

ରାଜୁ : ସପନ, ତୁ ମୋର ବାହାଘର କଥା ଭାବି ଭାବି ପାଗଳ ହେବୁ ନା' କଣ ? କେଜଣା ଦିନ ଅପେକ୍ଷା କର । ତୋ ପାଇଁ ହୃଦୟ ବାବୁଆଣୀଟିଏ ଆଣିଦେବ ।

ସପନ : ନା ବାବୁ, ମୁଁ ଶୁଣିଛି ପିଲାମାନେ କୁଆଡ଼େ ସହରରେ ପାଠ ପଢ଼ି ଖରାପ ହୋଇଯାନ୍ତି । ତୁମେ ମନା କରନି । ଏ ଘରର ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁଃଖ ସବୁ ତ ଦେଖିଲି । ଖାଲି ସେତକ ଦେଖିଲେ ମୁଁ ଛୁଟି ନିଅନ୍ତି ।

ରାଜୁ : ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର କ'ଣ ଅଛି ସପନ । ସମୟ ଆସିଲେ ଆପେ ଆପେ ହେବ ।

ସପନ : ସମୟ କ'ଣ ଆସିନି କି ବାବୁ । କନ୍ଦୁ କୁଳ ହୋଇଥିଲେ ତ ପଟିଏ ପିଲାର ବାପ ହୁଅନ୍ତିଣି ! ତୁମେ କଟକ ଚାଲିଗଲ ପରେ ବାବୁ ମତେ ସବୁବେଳେ ସେଇକଥା କୁହନ୍ତି । ମତେ ଏସବୁ କଥା ଶୁଣି ବହୁତ କଷ୍ଟ ଲାଗୁଛି ।

ରାଜୁ : ତତେ ଏ ସବୁ ଆଉ ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିବନି ସପନ । ମୁଁ ଏଇଥର କଟକ ଗଲବେଳେ ମୋ ସାଥରେ ନେଇଯିବି ।

ସପନ : କଟକ ?

ରାଜୁ : ହଁ, ସେଇଠି ମୋର ବହୁତ ଅସୁବିଧା ହେଉଛି । ତୋ ପରି ଜଣେ ମୋ ପାଖରେ ନ ରହୁଲେ... କଣ ଯିବୁନି ?

ସପନ : ହେଲେ, ବଡ଼ବାବୁ...

ରାଜୁ : ତୁ ବାବାଙ୍କ କଥା ଚିନ୍ତା କରନି । ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଁ କରିଦେଇ
ଦିବି । ଏତେ ଢୁକର, ଢୁକରାଣୀ ଆଉ ଆଉ ସେ କ'ଣ ଚଳି
ପାରିବେନି ?

(ବାହାରେ କିଶୋରର ପାଟି ଶୁଣାଗଲା)

କିଶୋର : (ବାହାରୁ) ରାଜୁ, ଘରେ ଅଛୁକିବେ ?

ସପନ : ମୁଁ ଆହୁତ ବାହୁ, ହେଲେ ମୋ କଥା ଯେମିତି ମନେଥାଏ ।
(ଢୁଲିଗଲା)

କିଶୋର : (ପଶିଆସି) ଅରେ, ଏତେ ଦିନ ହେଲା ଆସିଲୁଣି, ଅଥଚ... ।

ରାଜୁ : Sorry କିଶୋର, ମୁଁ ଟିକିଏ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲି ।

କିଶୋର : କିରେ ତୋର ଏମିତି କି କାମ ଯେ... । ଅଛା ନଈକୁଳ ପଟେ
ବୁଲି ଯାଉଥିବୁ ?

ରାଜୁ : ମୁଁ ତ ତତେ ସେଇଠି ଦେଖିନି ।

କିଶୋର : ନା, ମୁଁ ଏମିତି ବେଳେ ବେଳେ ଯାଏ ।

ରାଜୁ : ଆଉ ଛୁଡ଼ି, ପଡ଼ାପଡ଼ି କେମିତି କରୁଛୁ ?

କିଶୋର : ହଁ, ଭବିଷ୍ଟ ଲ (Law) ଟା ପାସ କରିଗଲେ ଓକିଲାତି କରିବି ।

ରାଜୁ : ମନ୍ଦ କ'ଣ ।

କିଶୋର : ମନ୍ଦ ନୁହେଁ ଯେ ଭାଇ, ଆଜିକାଲି ଓକିଲାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଯେମିତି
ବଢ଼ି ଢୁଲିଛି, କୋର୍ଟ ପାଖେ ବରଗଛ ମୂଳେ ମଧ୍ୟ ଝୁପ୍ ଶସ୍ତ୍ରାରେ
ଓକିଲ ମିଳୁଛନ୍ତି ।

ରାଜୁ : କିନ୍ତୁ ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ମକଦ୍ଦମାର ସଂଖ୍ୟା ତ କମ୍ ବଢ଼ି ଢୁଲିନି ।

କିଶୋର : କିନ୍ତୁ ଲଭ କ'ଣ ? ଖାଲି ଜଳା କୋଟ ଟଣ୍ଡେ ଦେହରେ ଢାଙ୍କି
ଦେଇ, -କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ, B. A., L L. B ବୋଲି
Name plate ଟାଙ୍କି ଦେଲେତ ଚଳିବନି, ତା' ସାଙ୍ଗକୁ
ପେଟକୁ ଦାନା ମଧ୍ୟ ିକିବା ଦରକାର । ଏଣିକି ଓକିଲାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା
ଯାହା ହେଉନାହିଁ, ପୁଣି... ତୋ କଥା କ'ଣ କହୁଲୁ ?

ରାଜୁ : ହଁ ପ୍ରାୟ ଭଲ । ଭବିଷ୍ଟ ଏମ୍. ଏସ୍‌ସିଟା ପାଶ୍ କରିଗଲେ ଅନ୍ତଃ
ଲେକ୍ଚରସିପ୍ଟିଏ କରି ଜବନ ନୌକାଟିକୁ ଶାନ୍ତିରେ ବାହୁ
ନେବି ।

କିଶୋର : ହଁ, ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାଇ, ଖୁବ୍ ଭଲ । ଅଧ୍ୟାପକ ହେବା ଯେମିତି
ଏକ ଭଗବାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ । ତେବେ—

ରାଜୁ : ତେବେ ପୁଣି କ'ଣ ?

କିଶୋର : ନାହିଁଯେ, କଲେଜ କ୍ଲାସରୁମ୍‌ରେ ରାଜକିଶୋର ବାବୁ ଯେତେ
ବେଳେ ପାଠ ପଢ଼ାଉଥିବେ, ସେତେବେଳେ କେତେ କଲେଜ
ଶିଅଙ୍କ...

ରାଜୁ : ହଁ, କିଶୋର, ପୁଣି ସେଇ ପିଲାଳିଆ ଢଙ୍ଗ ବାହାର କଲୁ ।

(ପ୍ରବେଶ କଲେ ଗୀତା)

ଗୀତା : ଗୁଡ୍ ମଣ୍ଡି ରାଜୁବାବୁ !

କିଶୋର : ଆରେ ଗୀତା ଦେବୀ ଯେ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ଗୀତା : ନମସ୍କାର... ।

ରାଜୁ : କୁଆଡ଼େ ଝୁଲି ଆସିଲ ଗୀତା ?

ଗୀତା : ନାହିଁ, ଏଇ ବଜାରରୁ ଫେରୁଥିଲି । ଭାବିଲି ଆପଣଙ୍କ ପହୁଡ଼ ଏମିତି
ଦେଖାକରି ଯିବି ।

କିଶୋର : ଭୁଲଟାଏ ବା କ'ଣ ହୋଇଗଲା । ଦୁହେଁ ଯେତେବେଳେ କଟକରେ
ରହିଛ... ।

ଗୀତା : ଗୁଡ୍‌ନୁ, (ରାଜୁ ପ୍ରତି) ଆପଣ କେବେ କଟକ ଯାଉଛନ୍ତି ?

ରାଜୁ : ଭବିଷ୍ଟ ଏମ୍. ଏସ୍. ଡାଗରେ ଭୁଲିଯିବି । ପଢ଼ାପଢ଼ି କିଛି ହୋଇ-
ପାରିନି । ପରୀକ୍ଷା ନିକଟେଇ ଆସିଲାଣି । ଆଉ ତୁମେ ?

ଗୀତା : ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ଭୁଲିଯିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ।

କିଶୋର : କାହିଁକି, ଦୁହେଁ ମିଶି ସେଇ ଧନ ଭୁଲିଯାଉନା । ଖୁସିଗପ କରି
ଟେବଲ୍‌ରେ ସମସ୍ତ କରିଯିବ ।

ରାଜୁ : ବସ ଗୀତା ! ଠିଆ ହେଲ କାହିଁକି । ସପନ, ସପନ— **Excuse me, cold or hot ?**

ଗୀତା : **No thanks** । ଆଉ ରଜୁ ବାବୁ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଦୁର୍ଗି ଆସିବ ।
(ବୁଲିଗଲେ)

କିଶୋର : (ଗୀତାଙ୍କ ଯିବା ବାଟକୁ ବୁଝି) ମୁଁ ବି ଯାଉଛି । ଆଜ୍ଞା ରଜୁ ନରାଜୁଲ କୁଟୁବନ ବିହାର ମଧ୍ୟରେ ଯଦି କେବେ ପାରୁ ଆମ ଘର ପଡେ ବୁଲି ଆସିବୁ ।

ରାଜୁ : ମାନେ... ?

କିଶୋର : ଏତେ ଦିନ ହେଲ ଗାଁକୁ ଆସି ମୋ କଥା ଭୁଲି ଯାଇଛୁ— ମାନେ, ସେଇ ନରାଜୁଲ କୁଟୁ ବନରେ ରାଧା ଭୂମିକାରେ ମାୟା ଆଉ ଶ୍ରୀଜଙ୍ଗୀ ଠାଣିରେ ବସା ବାଦନ କରି ରଜୁ ନୃତ୍ୟ କରୁକରୁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ରାଜୁ : ଏ ସବୁ ତୁ କ'ଣ କହୁଛୁ କିଶୋର !

କିଶୋର : ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇବେ ମୁଁ କିଛି ମିଛ କହୁନି ରଜୁ । ହେଲେ ଦେଲାଲୁମି ଉପରେ ତୁମେ ଯେଉଁ କଲ୍ପନା କରି ବୁଲିଛ ସେଇ କଲ୍ପନା କଲ୍ପନାରେ ହିଁ ରହିଯିବ ।

ରାଜୁ : ବନ୍ଦକର କିଶୋର । ବନ୍ଦକର । ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ସାମନ୍ୟ ସନ୍ଦେହ ହୋଇ କଥାହେବା ମଧ୍ୟ ଭୁଲିଯାଉଛୁ ?

କିଶୋର : ମାୟା ଯେ କେବଳ ମାୟାକାଲ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ରହି ମୁଗ୍ଧ ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆଉ ରଜୁ, କଲ୍ପନାର କଳ ପରଦା ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋକ ଡୋକି ଡୋକି ଶେଷରେ ପାଗଳ ହୋଇଯିବେ । (ହସିଲେ)

ରାଜୁ : ବ୍ୟସ୍ତର ଗୋଟାଏ ସୀମାଅଛି । ତୁ ଯା' କିଶୋର, **I say please getout, ଯାଅ, ଯାଅ ..** ।

କିଶୋର : (ହୁବ୍ ଜୋରରେ ହସି ଉଠିଲେ) ଆଉ, ବିରାଟ ନଦରରେ ଦିନେ
କଟକ ସୈରିନ୍ଦ୍ରୀକୁ ପାଇବା ଆଶାକରି ପ୍ରାଣ ହରାଇ ଥିଲୁ ବନ୍ଧୁ ।

(ବୁଲିଗଲେ)

ରାଜୁ : ସପନ, ସପନ,... ।

(ବହୁତ ହେଉଥିଲେ)

ଅଂଧାର

ଷଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

[ପଞ୍ଜୀପଥ — ମକୁନ୍ଦ ଯୋଗୀର କାନ ଧରି ଟାଣି ଆଣୁଥାଏ ।
ଯୋଗୀ ରହି ଉଠୁଥାଏ ।]

ଯୋଗୀ : କାନଟା ଛୁଣି ଯିବ ମକୁନ୍ଦାଜ, ଉଡ଼ିଦେ ।

ମକୁନ୍ଦ : ଏମିତି ବୋକାଙ୍କ କାନ ଛୁଣି ଯିବା ଦରକାର ।

ଯୋଗୀ : କରେ, ମୁଁ କ...ଣ କଲି କହୁନୁ ?

ମକୁନ୍ଦ : ନାହିଁ, ତୁ କ'ଣ କଲୁ, ତୁ'ଇ ଗୋଟାପଟେ ଉଲ୍ଲସୀ ।

ଯୋଗୀ : କ'ଣ କଲି କହୁନୁ, ମିଛଟାରେ... ।

ମକୁନ୍ଦ : ମିଛଟାରେ ନାହିଁ, ତୁ ସେ ବାଟଟାରେ ଠିଆ ହୋଇ କ'ଣ କରୁଥିଲୁ ?
ପର ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କ ନାମରେ, ତୋ ଜିଭ ଛୁଣି ପଡ଼ିବନି ।

ଯୋଗୀ : କାନଟାକୁ ତୁ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା କଲୁଣି ସେଇ ଆପେ ଆପେ ଛୁଣି
ପଡ଼ିବ । ପୁଣି କହୁଛୁ କଥା କହୁଲେ ଜିଭ ଛୁଣି ପଡ଼ିବ । ବୁଲିଲେ
ଏଥର କହିବୁ, “ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟାକୁ ବାଡେଇ ଦେବି” । ଅଛା ତୁ
କହୁଲୁ ମକୁନ୍ଦାଜ ମୁଁ ଆଉ କ'ଣ କରିବି ।

ମକୁନ୍ଦ : ବୁଝିଲୁ ଯୋଗୀ, ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟାକୁ ଠେଙ୍ଗେଇ ଦେବିଯେ, ପର
କୋଣେ ବସି ହରିନାମ ଜପିବୁ ।

ଯୋଗୀ : ଟାଲି ହରିନାମ କଲେ କ'ଣ ହେବ । ତୁ'ତ ଏତେ ଥିଏଟରରେ
ପାଟ୍ କରୁଛନ୍ତି, ମତେ ପାଟ୍ଟିଏ ମାଗିଲେ ଦେଉନୁ । କାହା
କଥାବାଣୀ ନକରି କ'ଣ ମୁଁ ତାକୁ ମୁହଁ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ମକୁନ୍ଦ : ଠିକ୍ କହିଛୁ, ମୋର ମଧ୍ୟ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ମତେ ଆଜି ପାଟ୍
ମୁହଁ କରି ରିହାଲିଫଲକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଯୋଗୀ : ତୁ' କି ପାଟ୍ କରୁଛୁକି ?

ମକୁନ୍ଦ : ଥେଡ଼ିଭେରି, ରୁ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ରୁପ୍ ରହୁଯା । (ମନେ ପକାଇ)
ମନେଇ ପଡ଼ୁନି ।

“ପ୍ରୀୟତମା ଗଣ, ସଜାଜଣ ଦିଅ ମୋତେ ବର ଦେଶେ
ଆଜି, ଧରି ଧନୁଶର, କରି ଭୁରଖାର, ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ମୁଗ
ଲୋଟାଇ ମହିରେ, ଫେରିବି ମୁଁ ରମ୍ୟରଙ୍ଗ ସିଂହାସନେ । ତା’
ପରେ...”

ଯୋଗୀ : ତା ପରେ, ମ...ମ...କୁହାଇ (ଥରୁଥିଲା)

ମକୁନ୍ଦ : ଆବେ, ଯିବୁନା ଏଇ ଆରଂଭ ହେବ ।

ଯୋଗୀ : କ'ଣ ?

ମକୁନ୍ଦ : ଆରଂଭ ହେଲା ଯୁଦ୍ଧ,—

ଆଣିଦିଅ ସଖା ମୋର କୋଦଣ୍ଡ କି କାଣ୍ଡ,

ଝଟ, ଝଟ କରି ମୁହଁ ଯୋଗୀଆର ମୁଠ,

କିଠୁ ସଖା !

କାହାକୁ ମାରିବି...?

ଭାଇ, ବଂଧୁ...

ନା, ନା, ଯୁଦ୍ଧେ ମୋର ନାହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଯୋଗୀ : ଥାଉ ମୁଁ ଗଲି । କୋଦଣ୍ଡ ଆଣିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ବଞ୍ଚିଥିଲେ
ମୁଁ ମିତି କେତେ ପାଟ୍ କରିବି ।

[ମକୁନ୍ଦର ଶର ମାରିବା ଅଭିନୟ ଦେଖି ଯୋଗୀ ଦୌଡ଼
ପଳାଇଲା ।]

ମକୁନ୍ଦ : ଭୁଲିଗଲୁ । ତବ ଯଦି ଆଆନ୍ତା ମୋ ହସ୍ତେ, ପେଶିଥାନ୍ତି ଏହିକ୍ଷଣି
କାଟିବାକୁ ଯୋଗାଆର ମୁଁଡ଼ ।

ରଞ୍ଜୁ : (ପ୍ରବେଶ କରି) ବାଟରେ ପୁଣି କାହାର ଥିଏଟର ଆରଂଭ ହୋଇ-
ଗଲା । ମୁଁ ଜାଣେ ପରା... ।

ମକୁନ୍ଦ : (ନ ଦେଖି) କିଏ ? କିଏ ତୁମେ ? ଭୁଲିଆସି ସମ୍ମୁଖେ ମୋର,
ଅଛିଯଦି ଦେହେ ତବ ବାରରକ୍ତ ।

ସମ୍ମୁଖ ସମରେ ଏବେ ହୁଅରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

(କହୁକହୁ ରଞ୍ଜୁକୁ ଦେଖି ଲଜରେ ମୁହଁ ଲୁଚାଇଲା)

ରଞ୍ଜୁ : ଆରେ ଲଜ କାହିଁକି ?

ମକୁନ୍ଦ : ନାହିଁମ, ଏଇ ପାର୍ଟଟା ଭୁଲିଯାଇଥିଲିଯେ, ସମୟ ପାଇ ଟିକିଏ
ଗଡ଼େଇ ନେଉଥିଲି ।

ରଞ୍ଜୁ : ଭଲ, ଭଲ । ହେଲେ ମକୁ ତତେ ସବୁ ଲଗିଲା ।

ମକୁନ୍ଦ : (ନିଜର ଚଢ଼େଇ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି) କାହିଁ ଲଗିନିତ ?

ରଞ୍ଜୁ : ଆରେ ଲଗିବ କ'ଣ ? ମୁଁ ପରା ଆଉ ଦୁଇଦିନ ପରେ ଭୁଲି ଯାଉଛି ।

ମକୁନ୍ଦ : ତୁମେ ଭୁଲିଯିବ ? ମାୟା ଆଉ ମୁଁ...

ରଞ୍ଜୁ : ମାୟା ଯେପରି ସାହସ ନ ହରାଏ । ହଁ ଲୋକ ସେ । ଟିକିଏ କଥାରେ
ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ ।

ମକୁନ୍ଦ : ମାୟା ଏ କଥା ଶୁଣିଲଣି ନା ?

ରଞ୍ଜୁ : ମୁଁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ସବୁ କହିବି ।

ମକୁନ୍ଦ : କହିବ, ସେ ଯେପରି ମୋ କଥାରୁ ବାହାରି ନ ଯାଏ ।

ରଞ୍ଜୁ : ତୁ କ'ଣ ଭବିଷ୍ୟ, ମାୟା ତୋ କଥାରୁ ବାହାରି ଯିବ । କାଉଁରିଆ
କାଠି ଭଲ ଭାଙ୍ଗିଯିବ ପଛେ ସେ ନଈବନି ।

ମକୁନ୍ଦ : ନାହିଁ ଯେ, କିଶୋର ବାବୁଟା ଯେଉଁ ରାସ୍ତା ଧରିଲଣି, କୁମ୍ଭୀର ନେଇ
କୋଉଦିନ ମଝି ନଈରେ କରିବ ।

ରଞ୍ଜୁ : ତୁ ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରନି ମକୁ । ନିଜେ ଯଦି ଆମେ ଭଲଥିବା
ତା' ହେଲେ କିଏ ଆମର କ'ଣ କରିବ । ରାବରେ ଶତ ପ୍ରଲୋଭନରେ
ସୀତା ତ ଆଉ ଭୁଲିଯାଇ ନଥିଲେ ।

ମକୁନ୍ଦ : ମୁଁ ସେକଥା କହୁନି ଯେ ରାଜୁବାବୁ, ହେଲେ ଜନ ଅପବାଦରେ
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ତ ପୁଣି ପୀତାଙ୍କୁ ବନବାସକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ହେଉ, ମୁଁ
ଯଦି ସେ କିଶୋର ବାବୁଟାକୁ ମୋ ରାବଣ ପାର୍ଟିଟା ଅଟେ ଦେଖିଲେ
ନ ଦେଇଛି ମୋ ନାଁ ମକୁନ୍ଦ ନୁହେଁ । କ'ରେ ପାର୍ଟି କଲ ବେଳେତ
କେତେ ମାଙ୍କଡ଼ଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଏଇ ହାତରେ ମୋଡ଼ି ଦେଇଛି ।

ରାଜୁ : ଏତେ ବାଟ ଆଗେଇ ଯିବନି ମକୁ । କଥାରେ ପରା ଅଛି— “ଧୀର
ପାଣି ପଥର କାଟେ” ।

ମକୁନ୍ଦ : ହେଉ ହେଲ । ତୁମେ ଯାଅ, ହେଲେ ତୁମେ ପ୍ରତି ସମ୍ବାହରେ ମାୟା
ପାଖକୁ ଚଠି ଖଂଡ଼େ ଖଂଡ଼େ ଦେଉଥିବ । କାଳେ ସେ ସାହସ
ହରେଇ ବସିବ ।

ରାଜୁ : ତୁ ସେ ବିଷୟ ଚିନ୍ତା କରନି ମକୁ, ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଆସୁଛି । (ଯାଉ ଯାଉ
ଫେରି) ରବିବାର ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଠଟା ବେଳେ ନଈ କୂଳରେ ଦେଖା
ହେବ, ଆସିବୁ । (ବୁଲିଗଲେ)

ମକୁନ୍ଦ : ଏତେ ଅସଠର ରେ ପାର୍ଟିନେଇ କେତେ କାମ କରି ପାରାଲି । ଏଇ
କାମଟାକୁ କ'ଣ ପାରିବନି ?

(ଅଂତରାଳରୁ କିଶୋରର ପାଟି ଶୁଣାଗଲା)

କିଶୋର : ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବ ତୁମେ । (ଯୋଗୀ ମନେ କରି ପଶିଆସୁଥିଲେ ।
ହଟାଉ ମକୁନ୍ଦକୁ ଦେଖି) ଆରେ ତୁମେ... ।

ମକୁନ୍ଦ : (ଥଟାଳିଆ ସ୍ବରରେ) ଆଜ୍ଞା ହଁ ମୁଁ । ଯାହାକୁ ତୁମେ ପିଲଦିନୁ
ଅସଠରରେ ଦୂତ ପାର୍ଟି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରାବଣ ପାର୍ଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଦେଖି ଆସିଛି ।

କିଶୋର : ଓଃ, Sorry । ଆଜ୍ଞା, ଯୋଗୀକୁ ତୁମେ ଏଇବାଟ ଦେଇ ଯିବାର
ଦେଖିଲି ?

ମକୁନ୍ଦ : ନା, ହେଲେ ବାବୁ, ଯାହାକୁ ତୁମେ କାମଧେନୁ ମନେ କରି ସର
ଖାଇବାକୁ ବସିଛ, ପାରିବନି । ବରଂ ଗୀତା ଦେବାଙ୍କ ପାଖରେ
ତୁମର ସେ ଭୁଲ୍‌ଗରଟା ପ୍ରୟୋଗ କରି ।

କିଶୋର : ରାହେଲ—

ମକୁନ୍ଦ : କ'ଣ କହିଲ ବାବୁ, ରାଣିଜେଲ । ମାନେ... ?

କିଶୋର : ଅଭଦ୍ର ।

ମକୁନ୍ଦ : ଠିକ୍ କହିଛ ବାବୁ, ମୁଁ ଅଭଦ୍ର ନ ହୋଇଥିଲେ, ଯା ଯା ଦଳରେ
ତ୍ରୈପଦ ବହୁସରଣଟା ହୋଇପାରି ନ ଥାନ୍ତା ।

କିଶୋର : ଗାର୍ଡ଼ି କେଉଁଠି କାର । କାହାକୁ ତୁମେ କ'ଣ କହି ଯାଉଛ ।
**Do you think that I am Raju, No, Mr.
Makundi, I am Kishore Nonsense...**

(ଭୁଲିଗଲେ)

ମକୁନ୍ଦ : ମଣିଷ ଇଂରାଜୀ ନ ପଢ଼ି ଖୁବ୍ ଭୁଲକଲ । ଗାଳି କି ପ୍ରଶଂସା କାହିଁ
କିଛିତ ବୁଝି ହେଲନି । (ମନେପକାଇ) ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଦିନ
ସ୍କୁଲ ବାଟଦେଇ ଗଲବେଳେ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ପିଲମାନଙ୍କୁ କହିଥିଲେ
—ମାନ ମାନେ ମନୁଷ୍ୟ, ଆଇ ମାନେ... ମୁଁ ନୋ, ମାନେ
ନାହିଁ । ତେବେ ବାବୁ, କ'ଣ କହିଲେଟି, ମନେ ତ ପଡ଼ୁନି ।
(ମନେପକାଇ) “ଆଇ ନଟ୍ ମେନ୍” । ମାନେ ସେ ମନୁଷ୍ୟ
ନୁହନ୍ତି, ହଁ ଆମେ ମଣିଷ ହେଲେ ହେଲ । କାହା କଥାକୁ
ଆମକୁ କଣ ମିଳିବ...,

(କହି କହି ଭୁଲିଗଲେ)

—ଅଂଧାର—

ସପ୍ତମ ଦୃଶ୍ୟ

[ଉଦ୍ୟାନ—ଦାନବ୍ୟୁ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଚୂଡ଼ ସଲଗ୍ନ ଉଦ୍ୟାନ । ମହାନ୍ତି ଏଣେ ତେଣେ ପଦଚରଣ କରୁଥିଲେ]

ସପନ : (ପ୍ରବେଶ) ବାବୁ, ଦନେଇ ଡେହେରା ଅପଣଙ୍କ ଫୁଲ ଦେଖା କରବ ବୋଲି ଦାଣ୍ଡ ଓଳରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ।

ଦାନବ୍ୟୁ : ତାକୁ ଏଇଠିକି ପଠେଇ ଦେ । ହଁ, ରାଜୁ ଫେରିଲାଣି ତ ? ନଖାଇ ନସିଇ କେଇଟା ଦିନ ହେଲା ଗାଁକୁ ଆସିଛି ସେ ବୁଲି ଲାଗିଛି ।

ସପନ : ନା' ବାବୁ ଏ ଯାଏଁ ଫେରିନାହାନ୍ତି ।

(ସପନ ବୁଲିଯିବା ପରେ ପରେ ଦନେଇ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି ।)

ଦନେଇ : ଓଳିଗି ଆଜ୍ଞା ।

ଦାନବ୍ୟୁ : କ'ଣ ଦନେଇ କୁଆଡ଼େ ବୁଲି ଆସିଲୁ ।

ଦନେଇ : କଥା କ'ଣକି ଆଜ୍ଞା, ପିଲାଟିକୁ ଏବର୍ଷ ଉଠେଇ ଦେଖି ବୋଲି ଭାବୁଛି ସେ...

ଦାନବ୍ୟୁ : ଆରେ, ପାଖ ଆଖ ଗାଁରେ କେଉଁଠି ଦେଖି ଉଠେଇ ଦେଉନୁ । ଆଉ ଭାବୁଛୁ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ? ହେଁ ଅଘିଆ ଆଉ କେତେ ଦିନ ସାଇତି ରଖିବୁ ।

ଦନେଇ : ସେଇଥି ପାଇଁତ ଫେରେ ଯୋଗାଡ଼ ଯତ୍ନ କରିବାକୁ ହେବ ଆଜ୍ଞା ।

ଦାନବ୍ୟୁ : ଅଭିଆଡ଼ି ହେଁଅଟାକୁ କେଣିଦିନ ଘରେ ରଖିଲେ, ବାରକଥା ଅସେ । କେଉଁଠି ହେଲେ ବନ୍ଧାଛନ୍ଦା ବେଇ ପଇସା ପନ୍ଦ ଯୋଗାଡ଼ କର ।

ଦନେଇ : କଣ ବା ଅଛି ସେ କିଏ ବନ୍ଧାରଖି ଦେବ ବାବୁ । ସପନ ବେଇଲେଇ ଘର ଦିଅ ଖଣ୍ଡିକ ଯାହା ପଡ଼ିଛି । ସେଇଟି ଏବର୍ଷ ଖଇସା ଅଳବରୁ

ଛପର କରି ପାରିନି ମୋ, ଭିତରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ବର୍ଷା ହେଲେ ପାଣି ବାହାରେ ନ ପଡ଼ୁଣୁ ଘରେ ପଡ଼ୁଛି ।

ଘନବନ୍ଧୁ : ତା' ହେଲେ ଗୋଟାଏ କାମକର । ଘର ଖଣିକ ମୋ ନାଁରେ କରିଦେ । ମୋରତ ଆଉ କିଏ ନାହିଁ ଯେ, ଯାଇ କେଉଁଟି ସାହୁରେ ରହିବ । ଟଙ୍କା ପଇସା ଯାହା ଦରକାର ନେ । ହୁଏଥା ପାଇଲେ ଫେରେଇ ଦେବୁ ।

ଦନେଇ : ଯେଉଁଠା ହେଉ ବାବୁ । ଆପଣ ଦୟାକଲେ ସବୁ କିଛି ହେବ । ମୁଁ ତା' ହେଲେ ଯାଉଛି ବାବୁ । ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ବଖତ ବେଳେ ଆସି ମିଶିବ । (ଦନେଇ ନମସ୍କାର କରି ଚାଲିଯିବା ପରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି କିଶୋର ଆଉ ଯୋଗୀ)

କିଶୋର : ନମସ୍କାର ଆଜ୍ଞା ।

ଯୋଗୀ : ଓଲଟି ଆଜ୍ଞା ।

ଘନବନ୍ଧୁ : ନମସ୍କାର, କୁଆଡ଼େ ଚାଲି ଆସିଲୁ କିଶୋର । ପଡ଼ାପଡ଼ି କେମିତି କରୁଛୁ ।

କିଶୋର : ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା । ଏଇ ରାତ୍ର ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ଥିଲି ଯେ, ସେତ ସବୁ ବେଳେ ନଇକଲୁ ଭ୍ରମଣରେ ମାଡ଼ିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଆଉ ଦେଖା ପାଉଛି କେତେବେଳେ ।

ଘନବନ୍ଧୁ : ନଇକଲୁ ଭ୍ରମଣ .. ?

ଯୋଗୀ : ଏଇ...

କିଶୋର : କିରେ କହୁନୁ ।

ଯୋଗୀ : ଏଇ ଦନେଇ ବେହେରା ଝିଅ ମାୟା ସହତ ।

କିଶୋର : ହେଉ ଆଜ୍ଞା ସେଥରେ କ'ଣ ଅଛି । ଫୁଲ ଥିଲେ ଏମିତି କେତେ ଭ୍ରମରତ ଆସନ୍ତି । ଖାଲି ଆପଣ ବୋହୂକରି ଘରକୁ ଆଣିପାରିଲେ ହେଲା ।

ଘନବନ୍ଧୁ : ରୁ < ସବୁ କ'ଣ କହୁଛୁ କିଶୋର ?

କିଶୋର : ଭୁଲ କହୁନି ଆଜ୍ଞା । ପଛରୁ ଏଇ ଯୋଗୀଆକୁ, ସେ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖି ଆସିଲା ।

ଦାନବଧୁ : ଏ କଥା କ'ଣ ସତ୍ତା ଯୋଗୀ ।

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ପରା ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖି ଆସିଲି ଆଜ୍ଞା । ଯେଉଁ ହସ, ଖୁସି,
ନାଚ । ରାଜକୁମାର ପରା ସେଇ ଗଛ ଉଡ଼ାଡ଼ରେ... ଅହା ହା... ।

ଦାନବଧୁ : ରୁପ୍ କର ରୁମେମାନେ, ଜାଣ ସେ କାହା ପୁଅ !

କିଶୋର : ସେଇଥି ପାଇଁତ ଗାଁର କାହାଣକୁ ଖାଦିର ନାହିଁ ।

ଦାନବଧୁ : ସବୁ ମିଛ । ଏ ସବୁ ରୁମର ମନ ଗଢ଼ା କଥା । ମୋ ପୁଅକୁ ମୁଁ
ବେଶ୍ ଚିହ୍ନେ ।

କିଶୋର : ବୁଢ଼ି ବୁଢ଼ି ପାଣି ପିଇଲେ କେହି ଜାଣନ୍ତିନି ଆଜ୍ଞା । ଆପଣ ଖାଲି
ବାପା ହସାବରେ ରାଜକୁର ବାହାର ରୁପଟା ଦେଖି ପାରିଛନ୍ତି ।
ହେଲେ ଅସଲ ରୁପଟା ...

ଦାନବଧୁ : ଆଉ ରୁମେ ?

କିଶୋର : ମୁଁ ରାଜକୁର ବଧୂ । ପିଲଟି ଦିନୁ ତା' ସହୃଦ ମିଳିମିଶି ପାଠ ପଢ଼ି
ଆସିଛି । ଆପଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ରାଜକୁର ଭଲରୂପେ ଚିହ୍ନେ ।

ଦାନବଧୁ : ରାଜକୁର ମୁଁ ବେଶ୍ ଚିହ୍ନେ, ସେ ମୋ ପୁଅ ।

କିଶୋର : ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ ବୋଲିତ ଆଜି ଦାଣ୍ଡ, ବାଟ, ଦାଟରେ ପରା ହିଅ
ବୋହୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନାହା ନାହିଁ କାହା କରି ଯାଉ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ
ଆଜ୍ଞା ଫଳାଫଳ କିଛି ଭଲ ହେବନି ।

ଯୋଗୀ : ନାହିଁ ଆଉ କ'ଣ । ଆମେ ଗ୍ରେଟ ଲୋକ ବୋଲି ଆମର କଣ ମହତ୍ତ
ନାହିଁ । ଆହା, ହା ସେ ଯେଉଁ ହସ ଖୁସିରେ... ।

ଦାନବଧୁ : ରୁମେମାନେ ଏଠୁ ବୁଲିଯାଅ । (ରାଜି) ସପନ, ସପନ, ଏମାନଙ୍କୁ
ଏଠୁ ଧକ୍କା ଦେଇ ବାହାର କରାଦେ ତ । ମୋର ଘରେ
ଗୋଡ଼ ଦେଇ ଫେରେ ମୋ ପୁଅ ନାମରେ ବଦନାମ କରି
ବୁଲିଛନ୍ତି ।

କିଶୋର : ଆଉ ଆଜ୍ଞା, ଢୁକର ଡାକିବା ଅଦୌ ଦରକାର ନାହିଁ । ଆମେ
ଆପେ ଆପେ ବୁଲି ଯାଉଛୁ । ହେଲେ ନର କଳରେ ପରା କରୁଥିଲେ
ବନ୍ୟାର ଦାଉ ଦିନେ ନା'ଦିନେ ଭେଗ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଘନବନ୍ଧୁ : ଭୁଲିଯାଅ କହୁଛି ।

ଯୋଗୀ : ବୋଉଲେ... ।

(କିଶୋର ଓ ଯୋଗୀ ଭୁଲିଗଲେ । ଘନବନ୍ଧୁ
ସ୍ୱପ୍ନ ବାଧା ପାଇ କିଶୋରର ଯିବା ବାଟକୁ
ଅଟାଇ ରହିଥିଲେ । ବିପରୀତ ଦିଗରୁ ପ୍ରବେଶ
କଲ ରାଜୁ । ଭୁଲି ଯାଉଥିବା ବେଳେ ପଛରୁ
ଡାକିଲେ)

ଘନବନ୍ଧୁ : ରାଜୁ !

ରାଜୁ : କ'ଣ ବାବା !

ଘନବନ୍ଧୁ : ମୁଁ ଯାହାସବୁ ଶୁଣିଲି, ସେ କଥା କ'ଣ ସତ ?

ରାଜୁ : କେଉଁ କଥା ବାବା !

ଘନବନ୍ଧୁ : ମାୟାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କେଉଁଠି ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ଆସିଲୁ ?

ରାଜୁ : ବାବା !!!

ଘନବନ୍ଧୁ : ମୋତେ କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ କହୁଗଲା ସେ ଲୋକଟା ।

ରାଜୁ : ବାବା !!!

ଘନବନ୍ଧୁ : ଠିକ୍ ଅଛି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଏ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର କେମିତି ପାଟି ବନ୍ଦ
କରିବାକୁ ହୁଏ ବେଶ୍ ଜାଣେ । ବୁଝିଲୁ ରାଜୁ, ଏ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର
ଟାଳି ପାଟି ଅଛି ପରନିନ୍ଦା । ଗାଲବାକୁ ଆଉ କାନ ଅଛି ପରନିନ୍ଦା ।
ଶୁଣିବାକୁ, ହେଲେ ଆଖି ନାହିଁ ପ୍ରକୃତ ଘଟଣା କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ।

ରାଜୁ : କଥା କ'ଣ ବାବା ?

ଘନବନ୍ଧୁ : ମୋ ମୁଁହ ଉପରେ କ'ଣ କହୁଗଲା ସେ ଲୋକଟା । ତୁ କୁଆଡ଼େ
ମାୟା ସହଜ ନର କଲରେ ଖୁବ୍ ମିଳାମିଶା କରୁଛୁ ।

ରାଜୁ : ସେ ଲୋକଟା କିଏ ବାବା ?

ଘନବନ୍ଧୁ : ସେ ଯିଏ ହେଉନା କାହିଁକି ? ଜମିଦାରୀ ଭୁଲିଗଲା ବୋଲି,
ମୋ ପୁଅ ନାଁରେ... ସେ ପୁଣି ଗୋଟାଏ — । ନା'ନା ସେ
ଭୁଲି ଯାଇଛି, ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଛି ।

ରାଜୁ : ଛତି କ'ଣ ବାବା । ଏ ଗାଁରେ ତ ପୁଣି ଏମିତି ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଯେ,
 ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଭୟରେ ଛୋଟ ଘରର ଝିଅ, ବୋହୂମାନେ
 ବାହାରକୁ ବାହାରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଭୁମର ଦୟାରେ ଆଜି ସେମାନେ
 ମଣିଷ ହୋଇ ଓଲଟି ଭୁମକୁ ଢେଟ ମାରୁଛନ୍ତି ।

ଦାନବଧୁ : ଠିକ୍ କହିଛୁ ବାପ । ମୋ ଯୋଗୁଁ ସେମାନେ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା
 କହି ଶିଖିଛନ୍ତି । ଢେଟ ମାରିବା ଆଗରୁ ସାପକୁ କେମିତି ପେଡ଼ିରେ
 ରଖିବାକୁ ହୁଏ, ସେ କଥା ମୁଁ ବେଶ୍ ଜାଣେ ।

ରାଜୁ : ଭଲ ବାବା, ତୁମେ ବିଶ୍ରାମ ନେବ ।

[ଆଗେ ଆଗେ ଦାନବଧୁ ଓ ପଛରେ ରାଜୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା
 ବେଳେ — —]

—ଅଂଧାର—

ଅଷ୍ଟମ ଦୃଶ୍ୟ

[ନଇକୁଳ—ଯେଉଁଠି ବାଲିଘରର ଆରମ୍ଭ ମିଳିଥିଲା । ପରଦା
 ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଦେଖାଗଲା ମକୁନ୍ଦ ଦୁଇଟି ଫୁଲମାଳ ଧରି ଝୁସିରେ
 ଗୀତ ଗାଇ ନାଚି ଚାଲିଛନ୍ତି ।]

ଅସର ଅସର ବରଷା ଆସିଲା

ମେଘକୁ ହେଲାଣି ଭର ।

ବର କନିଆଁକୁ ବେଗ ସଜ କର

କରି ଦେବା ବାହାଘର ।

(ଇତ୍ୟଦ୍‌ସରରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି ରାଜୁ ଓ ମାୟା
ହାତ ଧସାରି ହୋଇ ।)

ମକୁନ୍ଦ : (ଦୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ଦେଖି) ତୁମେ ସବୁ ଆସିଗଲ । ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଛି ।
ସେମିତି ହାତ ଧସାରି ହୋଇ ଦୁହେଁ ଠିଆ ହୁଅ ।

ରାଜୁ : (ମାୟାର ହାତ ଗ୍ରହଣ କରି) ମକୁ ..

ମକୁନ୍ଦ : ଆରେ ଠିଆ ହୁଅମ । ନ ହେଲେ କାନ ଧରି ଠିଆ କରେଇ ଦେବ ।
(ମାୟାର କାନଧରି) ମାୟା ! ଏଇଠି ଠିଆହୁଅ । ଆସ ରାଜୁବାବୁ
ଏଇଠି କି ।

(ହାତରେ ଧରିଥିବା ଫୁଲ ମାଲ ଦୁଇଟି ଦୁର୍ଦ୍ଦିଙ୍କ
ଗଳାରେ ଲମ୍ବାଇ ଦେଲା । ହଠାତ୍ ଜଗିଷ୍ୟତର
କଳ୍ପନାରେ ଆଖି ଛଲ ଛଲ ହୋଇ ଆସିଲା ।)

ମକୁନ୍ଦ : ବାବୁ...

ରାଜୁ : ଏ କ'ଣ ମକୁ ?

ମକୁନ୍ଦ : ନା' ବାବୁ, ସେ କିଛି ନୁହେଁ । କେଉଁ ପିଲା ଧନର ସେହି ବାଲି
ଲେ ବେଳର ଦୁଇପଦ କଥା ଆଉ ଆଜିର ଏ ମିଳନ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ
ସିନା କିଛି ପ୍ରଭେଦଟା ଖୋଜି ପାଉନି, ହେଲେ ରାଜୁବାବୁ, ଗର୍ବ
କେଉଁଟ ଦରର ଅଲୋଡ଼ା ଅଖୋଜା ଫୁଲଟିକୁ ତୁମେ ଠିକ୍ ଏମତି
ତୋଳି ନେଇ ପାରିବତ ? ତା'କୁ ପାଦରେ ଦଳି ଦେବନିତ ବାବୁ ?

ରାଜୁ : ମକୁ... । ହୁଏତ ଏଇଥି ପାଇଁ କେତେ ବିପଦ ଆସିପାରେ । ହେଲେ
ଏ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଜାତି ପ୍ରଥାର ଏ ପ୍ରାଚୀରକୁ ଭଙ୍ଗିବା । ମୁଁ
ଆଜି ଶପଥ କରି କହୁଛି, ଜୀବନର ଶେଷ ଚକ୍ରବିନ୍ଦୁ ଟିକକ ଥିବା
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାୟାକୁ ଦୂରେଇ ଦେଇ ପାରିବନି ।

ମକୁନ୍ଦ : ଥରେ ଫୁଲଟାକୁ ତୋଳି ନେଲାପରେ ଆଉ କ'ଣ ସେ ଗଛରେ
ଝୁଲିଥାରେ ବାବୁ । ମୁଁ ତ ମୁହଁ ଲୋକ । ମୁଁ ବା ତୁମକୁ ଆଉ
କ'ଣ କହିବି ।

ମ.ସ୍ତ୍ରୀ : ଭାଇ... (ମକୁନ୍ଦକୁ ଜାହାଜି ଧରି କ.ସି ପକାଇଛି)

ମକୁନ୍ଦ : ଦୁଃଖ କରନା ଭଉଣୀ । ଆଜି ମୋ ହାତରେ ଯେଉଁ ଦେଉଳର ମୁଣ୍ଡି ମରିଛି ସେ ଦେଉଳ ତ କୋଣାର୍କ ନୁହେଁ କୋଣାର୍କୁ ଆସୁଛି ବଡ଼ । ସେ ଦେଉଳରେ ସିନା ପଥରର ମୂର୍ତ୍ତି ସବୁ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା, ହେଲେ ମୋ ହାତର ଗଢ଼ା ଦେଉଳରେ ଦୁଇଟି ଜୀବନ ମୂର୍ତ୍ତି । ଖାଲି ଝଡ଼ କଟାସରେ ବାଇ ଚଢ଼େଇର ବସା ପରି ସବୁବେଳେ ଝୁଲୁଥିଲେ ସେଇଥିରେ ମୁଁ ଆନନ୍ଦ ପାଇବି ।

(ଦୁହେଁ ମକୁନ୍ଦର ପାଦତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲେ)
ତକାଡ଼ୋଲା ଗୁମମାନଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ । ଗୁମ ଜୀବନ ସ୍ତବ୍ଧମୟ ହେଉ ।

—ଅଂଧାର—

ନବମ ଦୃଶ୍ୟ

[ରାମ୍ୟପଥ—ପ୍ରବେଶ କଲେ କିଶୋର ଓ ଯୋଗୀ । କିଶୋର ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ କହି ଚାଲିଥାଏ]

କିଶୋର : ମୂର୍ଖ...

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ବୋକା....

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ତୋ ଦେଇ କିଛି ହୋଇ ପାରିବନି ।

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ମାବନର ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ମୁଁ କେତେ ଚେଷ୍ଟା କରିଛୁ କାହିଁ ?
ବନ କୁହୁମ ବନରେ ଝୁଝିଯିବ । ନା, ମୁଁ ତାକୁ କେବେ ଝଡ଼ିବାକୁ
ଦେବନି । ତୋଳି ଆଣି ନିଶ୍ଚୟ ମାଲା କରି ରଖିବି ।

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା ମୋର ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅଛି । ବୁଝିଲୁ ଯୋଗୀ, କଲେ,
ବଲେ, କୌଶଲେ ତାକୁ ହାତ ମୁଠାକୁ ଆଣିବାକୁ ହେବ ।

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ବୁଝିଲୁ ।

କିଶୋର : କ'ଣ ବୁଝିଲୁ ?

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଯାହା କହିଲେ ।

କିଶୋର : What ହଁ ଆଜ୍ଞା, ହଁ ଆଜ୍ଞା ? କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ତ ଆଜ୍ଞା ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଛି ।

କିଶୋର : ଖାଲି ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଲେ ହେବନି । କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
ପାଠ ପଢ଼ି ଏ ଦୁନିଆରେ କେହି କେବେ ବଡ଼ ହୁଏନି । ବଡ଼ ହେବା
ପାଇଁ ଦରକାର ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ । ସେ ଅର୍ଥ ମୋର ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛି ।
ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଦରକାର ହେବ ମୁଁ ତତେ ଦେବି ।

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ନେବି ।

କିଶୋର : ତତେ ଖାଲି ସେ ମୁକୁନ୍ଦିଆକୁ ମନେଇବାକୁ ହେବ । ପାଦରେ
ଦଳିବା ଫୁଲକୁ ପୁଣି ମଥାରେ ନାଈଲେ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହୁଏ
ମୋ ଅବସ୍ଥା ଆଜି ସେଇସ୍ୱା ହୋଇଛି ।

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା । ତା' ନ ହେଲେ ବିଜା ବିଜା ନୋଟୁକୁ ସେ ଗୋଡ଼ରେ
ଆଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତା । ମତେ ଯଦି ସେ ବାହା ହୋଇ ଆଆନ୍ତା ଆଜ୍ଞା,
ଆ ହା, ହା... ସେ ଯେଉଁ ହସରେ ବାପା ।

କିଶୋର : ଗହବ ଘରର ଝିଅ ମାୟା । ସେ ପୁଣି ବାଲିଘେଳ ଠାରୁ ମୋତେ
ଅପମାନ ଦେଇ ଆସିଛି । ବଳୁ, ମାୟାକୁ ଏ ସମାଜ ଆଗରେ... ।

ଯୋଗୀ : “ସମାଜ” ତ ଆସିଥିଲା ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : No man that is newspaper । ଜାତି କୁଲ ଆଉ ସମାଜର ଆଖିରେ ଧୂଳିଦେଇ ରଜୁ କ’ଣ ଗୋଟାଏ କେଉଟ ଘର ଝିଅକୁ ବୋହୂ କରି ଘରକୁ ଆଣିପାରିବ ? ଆଉ ଦାନବ*ଧୁ ମହାନ୍ତି କ’ଣ ଏଥିରେ କିଛି ବାଧା ଦେବେନି ? ଆହୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବି... ।

ଯୋଗୀ : ଆଜ୍ଞା, ମକୁନ୍ଦାଈ ଆଜି କ’ଣ ଗୋଟେ ପୋଷ୍ଟ ବାକ୍ସରେ ପକେଇ ଦେଇ ଆସିଲା । ନେଲି ନେଲି ଦିଶୁ ଥିଲା ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ମକୁନ୍ଦ ପୁଣି post-box !!!

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ପଢ଼ିବାରୁ କହୁଲ “କଟକକୁ ଚିଠି ପଠାଇଲି” । ରଜୁ ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ହୋଇଥିବ ।

କିଶୋର : Right indeed ! ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ଚିଠି ଜରିଆରେ ତା’ ହେଲେ ଟୁବ୍ କାମବାଣ ମରାଘାଜପାଠୁଛି ନୁହେଁ... ?

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା, ବାଣ ବୋଇଲେ ବାଣକି ? ଆହା-ହା-ହା-ସେ ଯେଉଁ ହସରେ ବାପା... ।

କିଶୋର : ଗୋଟାଏ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ଆଜ୍ଞା । ମରେ ବୋଇଲେ ମରିବି ।

କିଶୋର : ଯା, ତୋ ଦେଇ କିଛି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନକୁ ହାତକରି ରଜୁର ସମସ୍ତ ଚିଠି ମତେ ହସ୍ତଗତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ତା’ ଘରେ କ’ଣ ହେବ ଜାଣି ?

ଯୋଗୀ : କ’ଣ ହେବ ?

କିଶୋର : ପ୍ରେମିକାଙ୍କ ଚିଠି ପାଇବେ ପ୍ରେମିକ ଆଉ ପ୍ରେମିକଙ୍କ ଚିଠି ପାଇବା ଆମେ ।

ଯୋଗୀ : କିନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା .....

କଗୋର : କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି କାହିଁକି ? ମାୟାର ଠିକ୍ ରକ୍ତ ପାଇବ କିନ୍ତୁ ରକ୍ତର ଠିକ୍ ପାଇବା ଅମ୍ଭେ । ଦରକାର ହେଲେ Post-box ରୁ ମଧ୍ୟ... ।

ଯୋଗୀ : ବୁଝିଲି ଆଜ୍ଞା ।

କଗୋର : ହେଲେ ଫଳାଫଳ କ'ଣ ହେବ ଜାଣୁ ? ସମେ ସମେ ରକ୍ତ ଉପରୁ ମାୟାର ଆସ୍ଥା ରୁଟିଯିବ । ଆଉ ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ ମାୟାକୁ ମୁଁ ଦେଖେଇଦେବି ବଡ଼ ଘରର ପୁଅମାନେ କେମିତି ଈଶିକ ଉଠେଜନାରେ ଜଣକର ଜବନକୁ ମାଟି କରି ଦିଅନ୍ତି । ତୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ...

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ଶିଅରବାର ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆଜ୍ଞା । ଭେଜିଭଟ ପାଇଁ ଆପଣ ଖାଲି ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ହେଲା । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ଳାନଟା ମୋ ମନକୁ ପାଇଲା । ଏଇଟା ଠିକ୍ ହେବ ।

କଗୋର : ଖାଲି ଠିକ୍ ହେବନି ମିଷ୍ଟର ଯୋଗୀ ! ଏ ହେବ ଏକ ପାଣ୍ଡପତି ଅସ୍ତ୍ର । (ଟଙ୍କା ଦେଇ) ଠିକ୍ କାମକରି ଫେରିବୁ । (ଫୁରା ବୋତଲ ଆଣିବାର ଆରାମ ଦେଇ) ଆଣିବୁ ।

ଯୋଗୀ : ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

କଗୋର : ବୁଝିଲୁ ଯୋଗୀ, ଫୁରାର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ମୁଁ ଘରୁ କିଛି ଭୁଲିଯାଏ ।

ଯୋଗୀ : ଭୁଲି ଯିବାଟା ଲେଡ଼ା ଆଜ୍ଞା । ହେଲେ ମୋ ବାହାଘର କଥାଟା-.. ଆ-ହା-ହା-ହା ସେ ଯେଉଁ ହସରେ ବାପା ।

କଗୋର : ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବୁ । ଏକଥା ଯେପରି କାହା ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ ନ କରୁ ।

ଯୋଗୀ : କି କଥା କହୁଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବାହାଘର । ସୋମରସ କଥାଟା ପ୍ରକାଶ କରିବି ?

(ଯୋଗୀ ଚାଲିଯାଇଛି । ମକୁନ୍ଦ ସେଇ ବାଟଦେଇ ଚାଲିଗଲା ବେଳେ କଗୋର ପଛରୁ ଡାକିଛନ୍ତି)

କିଶୋର : କହୋ ମକୁ, କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ପୋତି ଚାଲିଯାଇଛି ?

ମକୁନ୍ଦ : ସମସ୍ତ ହୋଇ ଗଲଣି । ଯାଉଛି ତେଣେ ଗହାସଲ ହେବ ।

କିଶୋର : ଏଥର ତୁମେ କି ନାଟକ କରୁଛ ମକୁ ?

ମକୁନ୍ଦ : କେଦାର-ଗୌରୀ ।

କିଶୋର : ଝୁକ୍ ଭଲ ହେବ । ଆଜ୍ଞା ମକୁ, ତୁମେ ଯାଣ ଦଳରେ କେବେ ନାରଦ ପାଠ କରୁଥିଲ ?

ମକୁନ୍ଦ : କାହିଁକି ଆଜ୍ଞା ?

କିଶୋର : ତୁମଠି ନାରଦ ପାଠ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛି । ନ ହେଲେ ଏ ସମ୍ପାଦ ପରିବେଷଣ କାର୍ଯ୍ୟଟା ହୁତୁରୁଥିବା ତୁଲାଇ ପାରି ନ ଥାନ୍ତି... । କ'ଣ ହୁଏ ପାରୁନ ? ମାନେ ଏଇ ଠିକ୍ ପଥ କ'ରବାର— ।

ମକୁନ୍ଦ : ଠିକ୍ ପଥ କାରବାର ?

କିଶୋର : ଆଜ୍ଞା, ମାୟା କି ଠିକ୍ ଦେଇଥିଲ ରାଜୁ ପାଖକୁ ?

ମକୁନ୍ଦ : ଅପଣ ହୋପରେ ଅଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା ?

କିଶୋର : କ'ଣ କହିଲ ? କିଶୋର ହୋସରେ ନାହିଁ । ତୁମେ ସବୁ-ଅଛନା ?
Soft word breaks no bones, କଅଁଳ-କଥାରେ ହାଡ଼ ଭାଙ୍ଗେନା ।

ମକୁନ୍ଦ : ଅପଣ କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ?

କିଶୋର : ଫଳାଫଳ ଭଲ ହେବନି ।

ମକୁନ୍ଦ : ମାନେ ?

କିଶୋର : ରାଜୁ ଜମିଦାରର ପୁଅ ଆଉ ମାୟା...

ମକୁନ୍ଦ : କିଶୋର ବାବୁ ! ମାୟା ମୋ ଭଉଣୀ ।

କିଶୋର : ଓଃ... ସପକ୍ଷଟା ଝୁକ୍ ଶୀଘ୍ର ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଯାଉଛି ବୋଧହୁଏ :

ମକୁନ୍ଦ : ହଁ, ଅପଣଙ୍କ ପରି କେତେ ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ—

କିଶୋର : What ?

ମକୁନ୍ଦ : ମକୁ ଯାହା ଦଳରେ ପାର୍ଟି କରେ ବୋଲି ସେ ମୂର୍ଖ କି ବୋକା ନୁହେଁ । କେହି ନ ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରାମର ବଳ କୁନ୍ଦକୁ ଜଣା । ଆପଣଙ୍କ ପରି ଲୋକମାନଙ୍କୁ କେମିତି ରାସ୍ତାକୁ ଆଣିବାକୁ ହୁଏ ସେ ବେଗ୍ ଜାଣେ । ଆଉ ଦିନେ ଯଦି ଏକଥା ଉଠାନ୍ତି ତାହାହେଲେ ମକୁନ୍ଦର ଅସଲ ରୂପଟା ଦେଖିନେବେ । (ବୁଲି ଯାଇଛି)

କିଶୋର : All right, ମୁଁ ବି ଦେଖିନେବି, ମାୟା କେତେ ଦିନ ଏ ଘାଟେ ରହି ରାଜ୍ୟ ପାଖକୁ ଡ଼ି ପଡ଼ି ଦିଆ ନିଆ କରିବ । ଆଉ ତୁ ତା'ର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସରବସାଧ କେନ୍ଦ୍ରକୁ କିପରି ସ୍ୱତ୍ୱରୂପେ ଚାଲି ଗଢ଼ିବୁ ?

—ଅଂଧାର—

ଦଶମ ଦୃଶ୍ୟ

[ସହରରେ ରାଜ୍ୟର ବସାଘର—ଟେବୁଲ୍, ଚୌକି, ବହୁପତ୍ର, ସମସ୍ତ ସକାଳ । ସପନ ସଫାସ୍ୱପ୍ନର କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଦାନ୍ତ ଘଷି ଘଷି ପ୍ରବେଶ କଲ ରାଜ୍ୟ—ହାତରେ କିଛି ସମ୍ଭାବନା]

ରାଜ୍ୟ : କିରେ ସପନ ! ଆଜି କ'ଣ ଝୁର୍ ସକାଳଟାରୁ କାମରେ ଲାଗିପଡ଼ିବୁ ?
 ସପନ : ସକାଳ ହୋଇଛି ବାବୁ ! ବେଳ ଆସି ପହରେ ହେଲଣି ପରା । ତୁମେ କ'ଣ ଆଜି କଲେଜ ଯିବନି ବାବୁ ?

ରାଜ୍ୟ : ଆଜି ପରା କଲେଜ ଛୁଟି ।

ସପନ : ତୁମେ ଯାଅ ବାବୁ, ଜଲ୍ଦି ଗାଧୁଆ ସାରିଦିଅନ୍ତି ମୁଁ ଜଳଖିଆ କରି ଦେଇଛି ଖାଇବ । ନ ହେଲେ ଅଣ୍ଟା ହୋଇଯିବ ।

ରାଜୁ : (ହସି) ଆଜ୍ଞା, ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଯାଉଛି । (ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

[ପ୍ରବେଶ କଲ ଶରତ । ରାଜୁର ବ୍ୟୟ । ସମ ବସୁଧ ।]

ସପନ : ଆସନ୍ତୁ ବାବୁ, ଆସନ୍ତୁ । ବାବୁ, ଏଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗାଧୁଆ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ଆପଣ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ, ଆସିଯିବେ ।

ଶରତ : (ବସି) ଆଜ୍ଞା ତୁମେ କ'ଣ... ?

ସପନ : ମୁଁ ଆଜ୍ଞା, ବାବୁଙ୍କର ସବୁ କିଛି ।

ଶରତ : ମାନେ ?

ସପନ : ବୁଝି ପାରିଲେନି ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ପରା ବାବୁଙ୍କର ଚାକର ।

ଶରତ : ତୁମେତ ଆଗରୁ ଏଠି ନଥିଲ । ଏବେ ଆସିଲ ବୋଧହୁଏ ।

ସପନ : ଏଠି ନଥିଲି ଆଜ୍ଞା । ହେଲେ, ଗାଁରେ ଥିଲି । ଅନେକ ଦିନ ହେଲା ବାବୁଙ୍କର ଘରେ ରହୁ ବୁଢ଼ା ହେଇ ଗଲିଣି ।

ଶରତ : ଓଃ... ସେଥିପାଇଁ କହିଲ ବାବୁଙ୍କର ସବୁକିଛି ।

ସପନ : ହଁ ଆଜ୍ଞା । ମୁଁ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଲବେଳେ ବଡ଼ ବାବୁ ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ବସୁଧର । ସାନବାବୁଙ୍କୁ କୋଲେଇ କାଟେଇ ମଣିଷ କରିଛି । କାନମୋଡ଼ି ମଧ୍ୟ ଶାସନ କରିଛି ।

ଶରତ : ତା' ହେଲେ ତୁମେ ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ଜଣେ ହୋଇ ଚାଲି ଆସିଛନା ?

ସପନ : ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଭିତରୁ ଆସୁଛି ।

[ଚାଲିଗଲା । ଶରତ ବସି ପଢ଼ି ପଢ଼ିକା ଦେଖୁଥିଲା
କିଛି ସମୟ ପରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛି ରାଜୁ ।]

ରାଜୁ : ଆରେ ଶରତ ଯେ..., କେତେବେଳେ ଆସିଲୁ ?

ଶରତ : ଏଇ Just ଆସିଲି ।

ରାଜୁ : ସପନ ! ଚା, ନେଇ ଆ'ତ ।

[କିଛି ସମୟ ପରେ ସପନ ଚା' ଜଳଖିଆ ଦୁହଁଙ୍କ
ପାଇଁ ଆଣି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇ
ଚାଲିଯାଇଛି ।]

ଶରତ : ଆଜ୍ଞା ରାଜୁ, ଗାଁରୁ ଫେରିଲୁ, ଆଉ ଭେଜି ଦେବୁନାହିଁ ?

ରାଜୁ : ଭେଜି ?

ଶରତ : ହଁ, ଭେଜି । ଆଜ୍ଞା ଗୁଡ଼, ଆଜି ଜଳଖିଆଟା ଖାଇନିଏ । ଭେଜିଟା ବାକି ରହୁଲା । (ଜଳଖିଆ ଖାଇଛନ୍ତି) ଆଉ ସବୁ ହାଲୁକା କ'ଣ ରାଜୁ, ଭାଉଜ କେମିତି ଅଛନ୍ତି ? କାହିଁ ମତେ ଏ ସବୁଟି କିଛି କହୁଲୁ ନାହିଁ ।

ରାଜୁ : ଆରେ, କିଛି ହୋଇନାହିଁ । ଆଉ ତତେ କହୁବ କ'ଣ ?

ଶରତ : କିଛି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ବୋଧହୁଏ...

ରାଜୁ : ତେବେ ଶୁଣି । ତତେତ ମୋର କୌଣସି କଥା ଅଛପା ନାହିଁ । ଆମ ଦୁଇଜଣ ବାହାଘର ହୋଇଗଲା ।

ଶରତ : ମାନେ ବାପା ତୋର ରାଜି ହେଲେ ?

ରାଜୁ : ଏମିତି ଅସବର୍ଣ୍ଣ ବାହାଘର ପାଇଁ ବାପା କ'ଣ କେବେ ରାଜି ହୁଅନ୍ତେ ?

ଶରତ : ଆଉ ତେବେ ?

ରାଜୁ : ଗାନ୍ଧୀ ଗତିରେ ଆମ ବାହାଘର ସରିବ । ଆମ ବାହାଘରର ସାଥୀ କେବଳ ଦୁଇଟି ଡୁଲମାଳ ଆଉ ମକୁନ୍ଦା ।

ଶରତ : ମକୁନ୍ଦା ?

ରାଜୁ : ହଁ, ମାୟାର ପିଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ ସେ । ତା'ର ପ୍ରେରଣା କାହିଁକି ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା ଏବଂ ଉତ୍ସାହରେ ସବୁ କିଛି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଛି ।

ଶରତ : ତା' ହେଲେ ନିଶ୍ଚୟ ନୋଟ୍ ଏ ଦାମିକା ପାଟିର ଆଗାରେ ରହିଲି ।

ରାଜୁ : ଖାଇବୁ ଶରତ । ଅପେକ୍ଷା କର, ମାୟା ଯେଉଁଦିନ ବୋହୂ ବେଶି ସାଜି ଆମ ଘରକୁ ଆସିବ, ସେ ଦିନ ମାୟା ପରସିବ, ଆଉ ତୁ ଖାଇବୁ ।

ଶରତ : ତେବେ ଭାଉଜଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ପୁଣି କେବେ ହେବ ?

ରାଜୁ : ଭାଉଜଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ ଶରତ । ସେଥିପାଇଁ ସମାଜ କେତେ ବଦନାମ୍ କରିବ । ଅନେକ ବାଧା ବିଘ୍ନ ଆସିବ । ସେସବୁ ଝଡ଼ି ଝଲିବା ପହୁ ପାରିଲେ ମାୟା ଭାଉଜ ତୋର ଘରକୁ ଆସିବ ।

ଶରତ : ସେଥିପାଇଁ ଶରତ ଅଛି । ପ୍ରତି ପଦେ ପଦେ ସେ ତୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।

ରଜୁ : Thanks... ।

(ଏତିକି ବେଳେ ବାହାରୁ ଗୀତାର ଘର ଶୁଣାଗଲା)

ଗୀତା : May I go out... ?

ରଜୁ : No out please, get in.

ଶରତ : କିଏ ? ଗୀତା ! ଆରେ ଆସୁନା । (ଗୀତା ପ୍ରବେଶ କରିଛି) ଅଛା ରଜୁ ତୁ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥା । ମୋର ଟିକିଏ କାମ ଅଛି । ମୁଁ ଯାଉଛି । ଯାଉଛି ଗୀତା ।

ରଜୁ : ହେଉ, ଯା' ଶରତ । ପୁଣି କେତେବେଳେ ଆସିବୁ । (ଶରତ ଚାଲିଯାଇଛି) କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଆସିଲା ଗୀତା ?

ଗୀତା : ଆପଣ ସପ୍ତାହେ ହେଲ ଗାଁରୁ ଆସିଲେଣି ଅଥଚ ମୁଁ ଆଜି ଶୁଣିଲି ।

ରଜୁ : କାହିଁକି ? କ'ଣ କାମ ଥିଲା ମୋ ପାଖରେ ?

ଗୀତା : ମୋର ଜଣେ ଟ୍ୟୁଟର ଦରକାର । ଦୟାକରି ଆପଣ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେଲେ ଥୁବ୍ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।

ରଜୁ : ଆଛା ତୁମେ କାଲି ଆସ । ମୁଁ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେବି ।

ଗୀତା : ଆଛା ରଜୁ ଭଲ କିଛି ଯଦି ମନେ କରନ୍ତି ତେବେ ଆପଣ ସାମାନ୍ୟ କଷ୍ଟ କଲେ ଟ୍ୟୁଟର ଅପେକ୍ଷା ଭଲ ହୁଅନ୍ତାନ୍ତି ?

ରଜୁ : ତୁମେ ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରନାହିଁ । ମୁଁ ଜଣେ ଭଲ ଟ୍ୟୁଟର ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେବି ।

ଗୀତା : କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସେ କେଉଁ ଗୁଣରେ ଭଲ ହେବ କହୁଲ ? ଆଜି କାଲିତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପଢ଼ାଇବା ମନୋବୃତ୍ତି ଦେଖୁଥିବେ । କେବଳ ପଢ଼ାଯା ସବୋ କଥା ।

ରଜୁ : ତେବେ, ଦେଖୁଛନ୍ତି ମୋର ସମସ୍ତ ଅଭବ ।

ଗୀତା : ଆପଣ ସେ ଭରତା ନିଅନ୍ତୁ ରଜୁ ଭଲ ହେବ । ଥୁବ୍ ଭଲ ହେବ । Please... ।

ରାଜୁ : କିନ୍ତୁ ମୁଁ... ଆଜ୍ଞା, ସମୟ ହ୍ରାସ ଦେଖି ତୁମେ ଆସ ! ମୋ
ଉପରେ ପୁରାପୁରା ନିର୍ଭର କଲେଇ ଚଳିବନି ।

ଗୀତା : ଯେତେଟା ପାରିବେ । ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଆସେ । ତେଣେ ଯାଜମାନେ
ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ । କାଲି ମୁଁ ଆସିବି । Many thanks
for your kind help.

(ଗୀତା ଖୁସି ହୋଇ ଯିବାକୁ ବସିଲା ବେଳେ)

—ଅଂଧାର—

ଏକାଦଶ ଦୃଶ୍ୟ

[ଦିନେଇ ବେହେରାଙ୍କ ପୁଅ ବଞ୍ଚିତ ଘର । ମାୟା ଓ ଦିନେଇ ଠିଆ
ହୋଇଛନ୍ତି । ମାୟା ଆଖିରେ ଲୁହ । ଦିନେଇ ମାୟାକୁ ତା ବିବାହ
ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ରାଜି କରେଇବା ପାଇଁ ବୁଝାଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି]

ଦିନେଇ : ତୁ ରାଜି ହୋଇ ଯା ମା' । ମୁଁ ବା ଆଉ କେଇଟା ଦିନ ବଞ୍ଚିବି
ଯେ । ତୁ ଅବୁଝା ହୁଅନା ମା' ।

ମାୟା : ମୋ ଜଣ୍ଟି ଚାପି ଏଇ ପାଖ ନଈରେ ଭସେଇ ଦିଅ ବାପା । ସେଠି
ବାହା ହେବା ଅପେକ୍ଷା ମରିବା ବରଂ ଭଲ ।

ଦିନେଇ : ଆଉ ବା କ'ଣ ଉପାୟ ଅଛି କହୁବୁଝି ମା' ? ଆମ ଭାଗ୍ୟରେ
ଭଗବାନ ଯାହା ଦେଇଛନ୍ତି ସେତିକିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା ଉଚିତ ।

ମାୟା : ନା' ବାପା ନା, ତୁମେ ଯଦି ନ ପାରିବ ତା' ହେଲେ ମତେ ଟିକିଏ
ବସ ଦେଇଦିଅ ବାପା । ମୁଁ ନିଜ ହାତରେ ଖାଇ ମରିବି ପଛେ,
ସେଠି ବାହା ଦେବା ଯାହା ହାତରେ ନ ମାରି ଭାତରେ ମାରିବା
ସେଇପା ।

ଦନେଇ : ତା' ହେଲେ ତୋ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ କହିଲୁ ମା' ? ମୁଁ ଆଜି ଅଛି କାଲି ତୋ ମା' ଭଳି ଚାଲିଯିବି । ତୋର ହୋଇ ଆଉ କିଏ ଅଛି କହିଲୁ ମା' ? ମକ୍ଲୁନ, ଆଜି ଆସୁଛି । କାଲି ପୁଣି କ'ଣ ହେବ କିଏ କହି ପାରିବ ।

ମାୟା : ତା' ବୋଲି ବାପା ! ମୋ ଜୀବନଟାକୁ କ'ଣ ମୁଁ ଏମିତି ଗୁରୁ-
ଖାର କରିଦେବି ? ତା' ହେଲେ ପାଲି ପୋଷି ଏମିତି ବଢ଼େଇ
ଆଣିଲ କାହିଁକି ? ବରଂ ପିଲାଟି ଦିନରୁ... ।

ଦନେଇ : ରୁ ବୁଝିପାରିବୁନି ମା' । ମୋ ପରେ ତତେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ରହିବାକୁ
ଜାଗା ମଧ୍ୟ ମିଳିବନି । ଘର ବନ୍ଧକ ଦେଇ ଯେତେବେଳେ ରୁଣ
କରିଛି ଆଉ କ'ଣ ତାହା ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ହେବନା ଏ ଘର ଆଉ ଆମର
ହୋଇ ରହିବ ।

ମାୟା : ବରଂ ଭିକ ମାଗି ପରଶୁଳ ତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେବି ବାପା ! ହେଲେ
ଅପାହରେ... । ମତେ ଯଦି ବାଧ୍ୟ କର, ଏ ବାହାଘର ପୁଞ୍ଜୁ
ତମ ଝିଅ ଆଉ ଜୀବନରେ ନଥିବ ।

ଦନେଇ : ମାୟା !!!... ମୁଁ ମରିବା ପୁଞ୍ଜୁ ତୋର ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ଟିକକ ଦେଖି ହେଲେ
ମରିଥାନ୍ତି । ହେଲେ ଦେଖୁଛୁ ମାୟା, ଭଗବାନ ସେତକ ମଧ୍ୟ
କରେଇ ଦେବେନି ।

ମାୟା : ମୋ ମା' ଆଜି ବଞ୍ଚିଥିଲେ ତୁମେ କ'ଣ ଏକଥା କରି ପାରନ୍ତି ବାପା ।
ମୁଁ ଯଦି ତୁମଘରେ ବୋର୍ଷ ହୋଇଛି, ମୁଁ ଯଦି ତୁମର ଗଳଗ୍ରହ
ହୋଇଛି, ତେବେ ମୋର ବହୁତ ଆଗରୁ ମରିବା ଉଚିତ ଥିଲା ।
ହେଲେ ମରିନି ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ନିଜ ହାତରେ ତଣ୍ଡି
ଚପି ମାରିଦିଅ ବାପା !

(ଦନେଇର ହାତ ଧରି ଗଳାପାଖକୁ ନେବା)

ଦନେଇ : ମାୟା-!!! ଦେଖୁଛୁ, ଦେଖୁଛୁ ମାୟା ବୋଉ, ତୁମେ ସେ ପୁରରେ
ଥାଇ ଦେଖୁଛୁ । ନା' ତୁମେ ଚାଲିଯାଇ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଇଛ ।
ମୁଁ ଯାହା ବଞ୍ଚିଥିଲି ଏ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ।

ମାୟା : ବାପା... ! (ଦନେଇ କାନ୍ଦରେ ମୁହଁ ଲୁଗାଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା)

ଦନେଇ : ତତେ ଦୂରେଇ ଦେବାକୁ ନୁହେଁରେ ମା', ତୋ'ର ବାହାଘର... ।

ମକୁନ୍ଦ : (ପ୍ରବେଶ କରି) ବାହାଘର ? କାହାର ମାମୁଁ, ଆମକୁ କିଛି ଭୋଜି ମିଳିବତ ? ମାୟାରତ ବାହାଘର ହୋଇ ସାରିଛି ।

(ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାଇଛି ମାୟା)

ଦନେଇ : କ'ଣ କହିଲୁ ମକୁ ? ମାୟାର ବାହାଘର ହୋଇ ସାରିଛି !!!

ମକୁନ୍ଦ : ହଁ, ମାମୁଁ, ମାୟାର ବାହାଘର ହୋଇ ସାରିଛି ।

ଦନେଇ : କେବେ ? କାହା ସହତ ?

ମକୁନ୍ଦ : ଯୋର ନଈ କୂଳରେ ପିଲା ଦିନରୁ ମାୟା ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ସହତ ବାଲି ଖୋଳି ଖୋଳି ଆସିଥିଲା, ସେଇ ନଈକୂଳରେ ମାୟାର ବାହାଘର ସରିଛି ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ।

ଦନେଇ : ମକୁ !!!

ମକୁନ୍ଦ : ହଁ ମାମୁଁ ! ଏହି ବାହାଘର କରିଛି ମୁଁ । ନିଜେ ମୁଁ ଦୁହଁଙ୍କ ହାତ ଛନ୍ଦି ଦେଇ ଦୁଇଟି ଫୁଲମାଳ ଦୁହଁଙ୍କ ଗଳାରେ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଥିଲି

ଦନେଇ : ନା, ନା ମକୁ । < ସବୁ...

ମକୁନ୍ଦ : ମିଛ କହୁନି ମାମୁଁ । ମୋ ନିଜ ହାତରେ ମୁଁ...

ଦନେଇ : କିନ୍ତୁ ମକୁ, ମୋ ଜାତି କୁଳ ଆଉ ସମାଜ...

ମକୁନ୍ଦ : ଦେଖିବି ମାମୁଁ ଦେଖିବି । ଏମିତି କେତେ ସମାଜ ଦେଖିବି । ଏହିପରି ଶହ ଶହ ସମାଜରେ ତ ମୁଁ ପାଟି କରି ଆସିବି । ଆଉ ସମାଜ ମୋର କ'ଣ କରିବ ?

ଦନେଇ : ଏଇଟା ନାଟକ ନୁହେଁ ମକୁ । ରାଜୁ ଯେ ବଡ଼ ଘରର ପୁଅ ।

ମକୁନ୍ଦ : <ଇଡ଼ ଜବନ୍ତି ନାଟକ ମାମୁଁ । କଥାରେ ଅଛି ପରା —

“ଯାହା ମନ ଯାହାକୁ ରଖିଲା,

ସେ ତା'କୁ କିଆଁରୁ ପରି ବାସିଲା” ।

ମୁଁ କ'ଣ ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କୁ ଭଲ୍ଲି ନି ।

ଦିନେଇ : ଆଜିର କଥା କାଲିକି ନ ଥାଏ ମକୁ । ବଡ଼ ଲୋକ ସେ, ସେ
ହୁଏତ ଭୁଲି ଯାଇଥିବେ । ମନେ ନ ଥିବ ତାଙ୍କର ମାୟା କିଏ ।

ମକୁନ୍ଦ : କ'ଣ କହିଲ, ଭୁଲିଯିବେ ? ଭୁଲିଗଲେ ମକୁନ୍ଦର ଠେଙ୍ଗା କ'ଣ
ତାକୁ ମନେ ପକେଇ ଦେବନ ?

ଦିନେଇ : ମାୟାର ବୋଉ ଏ ପୁରରୁ ଚାଲି ଯାଇ ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଛି
ମକୁ । ମୁଁ ଥିଲି ଏ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ । ହଉ, ଭଗବାନଙ୍କର ଯାହା
ଇଚ୍ଛା । (କହି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି)

ମକୁନ୍ଦ : ଆରେ ଜନକ ମହର୍ଷି ପାଟି କରିଛନ୍ତି ଜାନକୀ ସ୍ବୟମ୍ବରଟା କରି ପାରିଲି
ଆଉ ଫେରେ ଏ ମାୟା ସ୍ବୟମ୍ବରଟା ମତେ ବଳେଇ ଯିବ ।
(ଡାକିଛି) ମାୟା, ମାୟା ! ଏଣେ ଆସିଲୁ । (ମାୟା ଆସିଛି) ତୁ
ଆଜି ଆମ ନାଟକ ଦେଖି ଯିବୁନା ? ମୁଁ କେବାର ଗୌରୀ
(ନାଟକରେ ଦୂତ ପାଟି କରିବି ।

ମାୟା : ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମ୍ମତ ଜଣାଇଲ)

ମକୁନ୍ଦ : ଆସିବୁ । ହଁ ଖୁବ୍ ଭଲ ହେବ, ଦେଖିବୁ ।

(ମକୁନ୍ଦ ଚାଲି ଯାଇଛି, ମାୟା ତାର ଯିବା ବାଟକୁ ଅନାଇ
ରହିଥିଲା । ଆଖିରେ ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ—)

—ଅଂଧାର—

ଦ୍ଵାଦଶ ଦୃଶ୍ୟ

[ପୁଅ ବଞ୍ଚିତ ରାଜୁର ବସାଘର । ଗୋଟିଏ ଚୌକି, ଗୋଟିଏ ଟେବୁଲ୍ ଓ ଗୋଟାଏ ଟେ ପଡ଼ୁଛି । ଖଟ ଉପରେ ବସି ରାଜୁ ବହୁଟିଏ ଓଲଟାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଗୀତା ମଧ୍ୟ ଚୌକିରେ ବସି ବହୁଟିଏ ଧରି ପଡ଼ୁଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ କେତେବେଳେ କେମିତି ବହୁରୁ ମୁହଁ କାଢ଼ି ରାଜୁ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଡାଳିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଉକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା ଯେ ସେ ଯେପରି ରାଜୁ ଠାରୁ କିଛି ଆଶା କରୁଛି । ମନରେ ଉତ୍କଣ୍ଠା । ସମେ ସେ ବହୁ ବନ୍ଦକରି ପ୍ରେମ ବିହୀନ ହୋଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠିଯାଇ ରାଜୁ ନିକଟରେ ଖଟରେ ବସିପଡ଼ି ରାଜୁ ହାତରୁ ବହୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇଛି]

ଗୀତା : ରାଜୁ ଭାଇ ! ଆଜି ପଡ଼ା ଏତିକିରେ ଥାଉ ।

ରାଜୁ : (ଗୀତାର ଅବସ୍ଥା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି) ଗୀତା ! ତୁମେ ଏଣିକି ପଡ଼ା ପଢ଼ି କରିବା ପାଇଁ ଏଠିକି ଆସିବ ନାହିଁ ।

ଗୀତା : କାହିଁକି ? କ'ଣ ହେଲା ?

ରାଜୁ : ପଢ଼ାପଢ଼ିର ଆରାଧ୍ୟ ମୁଁ ତୁମଠି ଆସିବା ପାଉନି । ଯେତେବେଳେ ଆସିଲେ ଖାଲି ତୁମର ବାଜେ କଥାରେ ମନ । ଏମିତି ପଢ଼ିଲେ କ'ଣ ପାଠସ୍ତବ ? ବରଂ ଏଣିକି ତୁମ ଘରେ ନିଜେ ପଢ଼ାପଢ଼ି କର । ଖୁବ୍ ଭଲହେବ ।

ଗୀତା : ମତେ ଦୂରେଇ ଦେବାକୁ ଯାଇ ତୁମେ ଏକଥା କହୁଛ ନା' ରାଜୁ ଭାଇ !

ରାଜୁ : କ'ଣ ଯେ ତୁମେ ବୁଝି ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି ।

ଗୀତା : ତୁମେ କିଛି ବୁଝି ପାରିବନି ରାଜୁ ଭାଇ ।

ରାଜୁ : ମାନେ... !!!

ଗୀତା : ସ୍ତ୍ରୀର ମନ ଚଢ଼ିବାର ଶକ୍ତି ତୁମଠି ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷକୁ ହୃଦୟ ଦେଇ
ସ୍ନେହ କରେ । ହେଲେ ତା' ବଦଳରେ ସେ କ'ଣ ବୁଝେ ? ତୁମେ
କ'ଣ ଜାଣନା ?

ରାଜୁ : ଏ ସବୁ ତୁମେ କ'ଣ କହୁଛ ଗୀତା ?

ଗୀତା : ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟ ମୁଁ କହୁଛି । ଏ ମୋର ମନରତ୍ନ କଥା ନୁହେଁ ।
ପୁରୁଷର ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ଭଲ ପାଇବା ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀର କାମ୍ୟ । ସେଥିରୁ
କାଣିବୁଝି ଉଣା ହେଲେ ତା' ମନରେ ଯେଉଁ ଆତ୍ମାତ ନାଶ, କୋହ
ଉଠେ, ତାହା ତୁମେ ବୁଝିବ କୁଆଡ଼ୁ ?

ରାଜୁ : ତା' ହେଲେ ତୁମେ ମୋଠୁଁ କ'ଣ ସେଇସ୍ୱା ଆଶା କରିଥିଲ ?

ଗୀତା : ହଁ ରାଜୁଭାଇ ! ସେଇ ଟିକିଏ ସ୍ନେହ ପାଇଁ ମୁଁ ତୁମ ପଛେ ପଛେ ଛୁଇଁ
ପରି ଗୋଡ଼େଇ ଆସିଥିଲି ! College hostel ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ବସା
ନେଇ ତୁମ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଥିଲି ।

ରାଜୁ : ଏ ଭୁଲ ତୁମେ କାହିଁକି କଲ ଗୀତା ? ନା, ନା, ଏ ଭୁଲ ପାଇଁ ତୁମେ
ଅନୁତାପ କରିବା ଦରକାର ।

ଗୀତା : ଅନୁତାପ ? କାହିଁକି ?? ମୁଁ କ'ଣ ଦୁନିଆରୁ ବାହାରେ ? ମୁଁ କ'ଣ
ଫୁଲ ନୁହେଁ ? ମୋର କ'ଣ ସ୍ୱରଭ ନାହିଁ ? ଭାସିବ କ'ଣ ମୋ
ନିକଟକୁ ଉଡ଼ିଆସିବାକୁ ମନା ହୋଇଛି ? ତେବେ ମୁଁ କାହିଁକି
ଅନୁତାପ କରିବ ?

ରାଜୁ : ତୁମେ ଯେଉଁ ଭ୍ରମର ଆଶାରେ ଦୌଡ଼ି ଆସିଥିଲ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସେ
ଭ୍ରମର ନୁହେଁ । ତା' ଛଡ଼ା ଫୁଲତ ଭ୍ରମର ନିକଟକୁ ଯାଏନା ।

ଗୀତା : ତା' ହେଲେ ମୋର ସବୁ ଚେଷ୍ଟା କ'ଣ ବୃଥା ହୋଇଯିବ ? ମୋର
ଅସରନ୍ତି ଆଶା ଯୋଧା ଈଶିକରେ କ'ଣ ମାଟିରେ ମିଶିଯିବ ?

ରାଜୁ : ବିବେକ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ତୁମେ ଆକାଶ କୁହୁମ ତୋଳିବା ପାଇଁ
କାମନା କରୁଥିଲ କାହିଁକି ? ମୁଁ କହି ରଖୁଛି ଗୀତା, ଏପରି ଭୁଲ
ଆଉ କେବେ କରିବନି ।

ଗୀତା : ନା' ରଜୁ ଭାଇ, ତୁମେ ମତେ ଏମିତି ଦୂରେଇ ଦିଅନି । ତୁମର ଟିକିଏ ସାନିଧ୍ୟ ପାଇଁ କେତେ ରାତି ମୁଁ ବିନିଦ୍ର କଟାଇ ଦେଇଛି । ମୁଁ ଯେତେ ଯେତେ ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ମଧ୍ୟ ତୁମେ...

ରଜୁ : ଗୀତା, ମତେ ଭୁଲ ବୁଝିନି ଗୀତା । ମତେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର । ମୁଁ.....

ଗୀତା : କୁହ ରଜୁ ଭାଇ ! ଅଟକି ଗଲ କାହିଁକି ?

ରଜୁ : ଶୁଣ ଗୀତା, ମନେଥିବ ତୁମର ସେ ପିଲାଦିନର ଧୁଳି ଖେଳି ବେଳର ସାଙ୍ଗ ମାୟାକଥା । ସେଇ ସରଳା ପକ୍ଷୀ ବାଲିକାଟି ତା' ସ୍ନେହ ଓ ଆନ୍ତରିକତା ଜଳରେ ମୋ ମନଟାକୁ କିଣି ନେଇ ପାରିଛି । ତା' ଭଲ ପାଇବାକୁ ଅସ୍ପୀକାର କରି ମୁଁ ତୁମକୁ କେବେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବିନି ।

ଗୀତା : ନା, ନା, ଏସବୁ ତୁମର ମନଗଢ଼ା କଥା ।

ରଜୁ : ମନଗଢ଼ା କଥା ନୁହେଁ ଗୀତା । ଗାଁର ସେଇ ନଈ କୂଳରେ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟମଧ୍ୟ ପରିଯାଇଛି ।

ଗୀତା : ବନ୍ଦକର ରଜୁ ଭାଇ, ବନ୍ଦକର ! ତୁମକୁ ଚିହ୍ନିବାରେ ମୋର ଡ଼େର ହୋଇଗଲା । ଯଦି ତୁମର ମନରେ ଏଇ ଧାରଣା ଥିଲା, ତେବେ ମତେ ତୁମ ନିକଟକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେଖିଲ କାହିଁକି ?

ରଜୁ : ଗୀତା ! ଏ ସବୁ ପୁରାମାତାରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱଳିତ ।

ଗୀତା : ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଅତି ଅପଣାର ମନେକରି ସବୁ ନିନ୍ଦା, ଅପବାଦକୁ ତୁମପାଇଁ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲି । କାହାର କଥାକୁ ଭ୍ରଷ୍ଟେପ ନକରି ତୁମ ପାଖକୁ କେତେ ଆଶା ନେଇ ଦୌଡ଼ି ଆସିଥିଲି, ଖୋଟରେ କ'ଣ ଏଇ ଭଙ୍ଗାମନ ନେଇ ଫେରିବାକୁ ।

ରଜୁ : ଏମିତି ଭଙ୍ଗା ମନକୁ ଯୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ଦ୍ୱିପଦ ଶିଳ୍ପୀର ଅଭାବ ହେବେନି କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଏଥିପାଇଁ କୌଣସିମତେ ଦାୟୀ ନୁହେଁ ?

ଗୀତା : ହଁ, ହଁ ତୁମେ ଦାୟୀ । ଜାଣି ଶୁଣି ତୁମେ ମୋ ଜବନଟାକୁ ଗୁରୁତାର କରିଦେଲ । କୁହ ରଜୁ ଭାଇ, ମୁଁ କେମିତି ତୁମ ବନା

ବଞ୍ଚିବ ? ମୁଁ ତୁମକୁ ବୁଝେଁ ରାଜୁଭାଇ । ମୁଁ ତୁମକୁ ହିଁ ବୁଝେଁ ଜୀବନର
ସାଥୀରୂପେ...

ରାଜୁ : ନା' ଗୀତା ! ଏହା ଅସମ୍ଭବ ।

ଗୀତା : ରାଜୁଭାଇ ! ଅରେ ମତେ ତୁମ ବନ୍ଧରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଦେବ, ମୁଁ
ହରିଭିତ କି ନୁହେଁ । ତୁମର ପରଶରେ ମୋ ଜୀବନ ପାର୍ଥକ ହେଉ ।

ରାଜୁ : ଗୀତା !!

ଗୀତା : ମୋ ଦେହର ପ୍ରତିଟି ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗରେ ତୁମର ସ୍ପର୍ଶ, ତୁମର ଗନ୍ଧ
ଭରିଦିଅ ରାଜୁଭାଇ । ମୁଁ ହେବି... (ପାଦକୁ ଲାଗି ଆସିଲା)

ରାଜୁ : (ଠେଲିଦେଇ) ଗୀତା ! ଯାଅ ତୁମେ ଏଠୁ ଚାଲିଯାଅ । ତୁମ ପରି ସ୍ତ୍ରୀ
ଏ ସମାଜରେ କଲଙ୍କ । ଆଉ କେବେ ଜୀବନରେ ଏ ଘରେ ପାଦ
ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନ କର ଯେମିତି ।

ଗୀତା : ବେଗ ! କିନ୍ତୁ ମନେରଖ ରାଜୁଭାଇ ! ଯେଉଁ ଫୁଲ ତା'ର ମହକରେ
ପ୍ରମତ୍ତ ହୋଇ ଭଅଁରର ସାନିଧ୍ୟ ଆଶାକରେ, ସେଇଫୁଲ ପୁଣି ପ୍ରେମିକ
ଭଅଁରକୁ ନିଜ ହୃଦୟରେ ରାଗୀ ଯାପନ ପାଇଁ ଆଶ୍ରୟ ଦେଇ ମଧ୍ୟ
ମାରି ଦେଇ ପାରେ...

(ଗୀତା ରାଗରେ ଚାଲିଗଲା । ରାଜୁ ସ୍ଥାସ୍ତି ଭଳି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି)

—ଅଂଧାର—

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଂଶ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

[ନିଉକଲ—ଅସ୍ତ୍ରାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସ୍ପର୍ଶିତ କରଣ
ଚଉଁ ଗରେ ବିଛୁରିତ । ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର
କୋଳାହଳ ପରିବେଶକୁ ଆହୁରି ମନୋରମ କରି
ତୋଳିଥିଲା । ନିକଟସ୍ଥ ଗଛ ମୂଳ ଏକ ପଥର
ଉପରେ ଏକାଙ୍କି ବସିଥିଲା ମାୟା । ହଠାତ୍
ଆନନ୍ଦ, ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଗଭୀର ଉତ୍ତର
ଗୀତଟିଏ]

ମାୟା : ଏ ନିଦୁଆ ଆକାଶ ମିଶିଲା ଜହ୍ନକୁ
କୋଳ କଲ ଯେବେ ନହି,
ମୋ ସପନ ରାତିକୁ ପଡ଼ିଯାଉଛି
ନେଲି କେ ମନୁ ବୋଲଇ ॥ ୦ ॥

ରାଜୁ : (ଗାଲ ଗାଲ ପଶି ଆସିବୁ)

ଏ ଶୀତୁଆ ସକାଳ ସଜୁଛା ବୋ

ପ୍ରଥମେ ଛୁଇଁଲ ଛୁଇଁ,

ମୋ ସପନ ଭଙ୍ଗିଲ ମାନସୀ ମୁଣେ

ପ୍ରତିମା ଗଲ ଉଠେଇ । ॥ ୧ ॥

ମାୟା : ଏ ଆକାଶ ଆଜି ହୁଏଇଛୁ ତାର

ଉଛୁଳା ଦେଉରେ ଘର,

ରାଜୁ : ସଜ ଥୁଟା ଖରା ସକାଳ କାକରେ

ଦେଖେ ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ତାର । ॥ ୨ ॥

ମାୟା : ଆକାଶରେ ତହୁ ହଜିଗଲେ ତାରେ

ଆକାଶକି ଭୁଲି ପାରେ,

ରାଜୁ : କାକର ମିଶିଲ ସଜ ଆ ଖରାରେ

ମିଳନର ମଧୁ ଝରେ । ॥ ୩ ॥

[ଶେଷରେ କୋଳେଇ ନେଇଛୁ ମାୟାକୁ । ଦୁହେଁ
ବସିଗଲେ ସେଇଠି । ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ
ମାୟା ରାଜୁର କୋଳରେ ଶୋଇ ରହି ।]

ମାୟା : ଏଇ ଦେଖତ ରାଜୁଭାଇ ! ଆକାଶରେ କେମିତି ଦୁଇଟି ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ି
ଯାଉଛନ୍ତି... ଆଉ ଆମେ...

ରାଜୁ : ଆମେ ଉଡ଼ିଯିବା ସେଇ ଦେଶକୁ, ଯୋଉଠି ନଥିବ ବାଧା ଆଉ
ବନ୍ଦନ । (ରୁମା ଦେବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି)

ମାୟା : ଯା' ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ ରୁମେ ।

ରାଜୁ : ଟାଳି ମୁଁ କାହିଁକି । ଏମିତି ଶୀତୁଆ ସଞ୍ଜରେ, ଆଉ ଏଇ ପ୍ରକୃତିର
ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ଦୁଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ସ୍ବାଭାବିକ ।

ମାୟା : ଭାସିବ ପରି ଥୁଲୁରୁ ମଧୁ ଶୋଷି ନେଇ ପରେ ଥୁଲର ସ୍ତରକୁ
ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି ଯେଉଁ ସୁରୁଷ ଜାତି, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପୃଷ୍ଠା କରେ ।

ରାଜୁ : ତା' ହେଲେ ମୁଁ କ'ଣ ସେଇ ଭିମର ମାୟା ।

ମାୟା : ନୁହେଁ ଆଉ କ'ଣ ? ମତେ କହିଥିଲନା ରାଜୁ ଭାଇ । ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଚିଠି ଦେବ ବୋଲି ?

ରାଜୁ : କାହିଁକି ମୁଁ ତ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଚିଠି ଦେଇଛି ।

ମାୟା : ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସବୁ ଭିନୋଟି ଚିଠି ପାଇଛି ।

ରାଜୁ : ତା' ହେଲେ ଆଉ ସବୁ ଚିଠି ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

ମାୟା : ତା' କେବଳ ସେଇ ଭରବାନକୁ ଜଣା । ପୋଷ୍ଟ ପିଅନକୁ କେତେ ଅପେକ୍ଷା କରେ ମୁଁ । ସେ ଚାଲିଯିବା ପରେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇ ଫେରେ ।

ରାଜୁ : ସବୁ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ମୁଁ ଦେଇଛି ମାୟା ! ହେଲେ ସେ ଚିଠି ଗୁଡ଼ାକ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

["ଅପରା ଅପରା" ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ପ୍ରବେଶ
କରୁଥିଲା ମକୁନ୍ଦ । ମକୁନ୍ଦର ପାଟିଶୁଣି ରାଜୁ ଓ
ମାୟା ପରସ୍ପର ଅଲଗା ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ]

ମକୁନ୍ଦ : ମୁଁ ଜାଣେ ପରା, ସବୁ ବଡ଼ଦରର ସୁଅ ଏମିତି ହୋଇଥାନ୍ତି । ଛୁଡ଼ି,
ମୋର ତେଣେ କେତେ ପାଟି ମୁହଁ କରିବାକୁ ଅଛି ।

(କହୁ କହୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା)

ରାଜୁ : ଆରେ ମକୁ, ଏତେ ଦିନକେ ଦେଖା, କଥା ନାହିଁ ବାର୍ତ୍ତା ନାହିଁ ।
ଖାଲି ସବୁଦେଲେ ଭିମର ସେଇ ପାଟି ମୁହଁ... ।

ମକୁନ୍ଦ : ଛୁଡ଼ି ହୋ ମକୁକୁ ଏଥର ପଛରେ କିଏ ? ରାମଚନ୍ଦ୍ର ତ ତେଣେ ଯାତା
ନେଇ ଚମଟ ଆଉ ଶିବନ୍ଦୁକୁ ପଛରେ କିଏ ? କହିବଟି ବାବୁ, କଟକ
ସହରରେ ମକୁ ଭିମର କେବେ ମନେ ପଡ଼ିଥିଲା ?

ରାଜୁ : ମନେ ପଡ଼େ କି ନାହିଁ ମୋ ସାଙ୍ଗ ଶରତ ସହ ଦେଖା ହେଲେ
ପଛରେ ? ମୁଁ ତମକଥା ତାକୁ କେତେ କହିଛି । ଥରେ ସେ କହିଲା
'ରାଜୁ ! ତମ ନାଁକୁ ଯାଇ ମକୁ ଆଉ ନୁଆ ଭଉଜକୁ ଥରେ ଦେଖି
ଆସିଲେ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ' ।

ମକୁନ୍ଦ : ଦୁଣି ସେ ନୁଆ ଜନ୍ମଟି କିଏ ? କାହିଁକି ତାକୁ ପୋଷ୍ଟରେ ପଠାଇ ଦେଲେନି ?

ରାଜୁ : ମକୁନ୍ଦ ଖୁବ୍ ଥଟ୍କା କରି ଶିଖିଲେଣି ମାୟା ।

ମାୟା : ମକୁ ଭାଇକୁ ସେ କଥା ପଚାରନ୍ତୁ ।

ମକୁନ୍ଦ : ଆରେ ତମେତ ରାଜୁ ବାବୁ, ମତେ 'ଭୁ' ରୁ 'ତମେ' ଆସନକୁ ଟେକି ଦେଲ । "ତୋ କଥା ମନେପଡ଼େ ବଦଲରେ, ତମକଥା ମନେ ପଡ଼େ ହେଲ" । ଆଉ ତା' ପ୍ରତି ବଦଲରେ ମୁଁ ଥଟ୍କା କରିଦେଲି ପଦେ ଅଥେ । ...ମକୁ କ'ଣ ଥଟ୍କା ଶିଖିବ ରାଜୁ ବାବୁ ! ଯିଏ ଦୁଇ ପାଟି ଠାରୁ ରାବଣ ପାଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିଖିଆସିଲା ଆଉ ସେ କ'ଣ ବହୁଷକ ପାଟିଟା ବାଦ ଦେଇ ଆସିଛି ବୋଲି ଭାବିବ ?

ମାୟା : ମକୁ ଭାଇକୁ କ'ଣ କଥାରେ ପାରିହେବ ରାଜୁ ଭାଇ ?

ମକୁନ୍ଦ : ଓହୋ, ଭୁ ମଧ୍ୟ ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ପଟ ଧରିଲୁଣିତ । ହଁ, ଧରିବା କଥା । ହେଲେ ଏଥର କଟକ ଗଲବେଳେ ସେ ତୋତେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ନ ହେଲେ ତାଙ୍କ କାନଧରି କହିବୁ ପ୍ରତି ସାତ ଦିନରେ ଥରେ ଲେଟାଏଁ ଚଠି ଦେବେ ।

ରାଜୁ : ଯିବା ମକୁ ! ସମସ୍ତେ ଯିବା । ମାୟା ଯିବ ଆଉ ତୁମେ କଣ ଯିବନି ?

ମକୁନ୍ଦ : ନାହିଁ ବାବୁ, ମୁଁ ପାହୁଣ୍ଡେ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯାଇ ପାରିବନି । ମୁଁ ଚାଲିଗଲେ ମୋ ପାଟି ଏଠି କରିବ କିଏ ?

ରାଜୁ : ଆଜି କ'ଣ ତୁମକୁ କିଏ ଚାଲିଯିବାକୁ କହୁଛି ? ଆସନ୍ତା ବର୍ଷକୁ ମୁଁ ଚାକିରୀ କଲେ ଯିବା । •

ମକୁନ୍ଦ : ତୁମ ଇଚ୍ଛା ଯାହା କରୁଛ କର, ମୁଁ ଚାଲିଲି । ତେଣେ ଗୁଡ଼ାଏ ପାଟି ମୁଣ୍ଡେ କରିବାକୁ ହେବ । (କହ କହ ଚାଲି ଯାଇଛି)

ରାଜୁ : କି ସ୍ତମ୍ଭର ଲୋକଟାଏ ଦେଖିଲ ମାୟା ! ଛଦ ନାହିଁ, ବପଟ ନାହିଁ, ଏକବାରେ ଖୋଲା ହୃଦୟ । ମତେ ଏମିତି ଲୋକଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲଲଗେ ।

ମାୟା : କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ କଥା ରାଜୁ ଭାଇ । ସେ ଯାହା ବୁଝିଥିବେ ସେଇଯା । ଯଦି ଟିକିଏ ଭୁଲ ବୁଝିବେ ନା ତା' ହେଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ

କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଆରମ୍ଭ କରି ବସିବେ । ଆଜ୍ଞା ବାପାଙ୍କ ଦେହ କେମିତି
ଅଛି କହିଲେ ?

ରାଜୁ : ବାପାଙ୍କ ଦେହର ଅବସ୍ଥା ସେତେ ଭଲ ନୁହେଁ ମାୟା । ବେଳେ
ବେଳେ ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଏମିତି ହୁଏ ଯେ ମତେ ଭାରି ଭୟ ଲାଗେ ।
କ'ଣ ହୋଇଯାଏ... ।

ମାୟା : ହୁ, ରାଜୁଭାଇ ! ତୁମେ ଏମିତି ସାହସ ହରେଇଲେ ଚଳିବ ?

ରାଜୁ : ସବୁବେଳେ ସେ ଚିନ୍ତାନ୍ତି ବୋହୂଟିଏ ଘରକୁ ଆଣିବାକୁ ! ହେଲେ
ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଚୁପ୍ ରହେ । ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ଯଦି ସେ ଆମ ସମ୍ପର୍କ
ଜାଣିପାରିନ୍ତି ତେବେ ତାଙ୍କ ମନ ଏବଂ ଦେହର ଅବସ୍ଥା ହୁଏତ
ବରାପ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିବ ।

ମାୟା : ମୋ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେଇପରି । ତୁମେ ଚିକିତ୍ସିକା ପରେ ବାପା
ମତେ ବହୁତ ବାଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ମୋର ବାହାଘର ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ
କିଛି ନ କହି ମନା କରେ । ଅରେ ମକୁଭାଇ ବାପାଙ୍କୁ କହିଦେଲେ
ମୋ ବାହାଘର ତୁମ ସହୃଦ ସରିବ ବୋଲି ।

ରାଜୁ : ତା' ପରେ ?

ମାୟା : ଏ କଥାରେ ବାପା ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ମକୁଭାଇ
ସବୁ ବୁଝାଇ ଦେବା ପରେ ଅବସ୍ଥା... ।

ରାଜୁ : ସ୍ତ୍ରୀର ଯାକିଛି ଓ ସ୍ତ୍ରୀର ଯିବ ମଧ୍ୟ ।

(କହି କୋଳକୁ ଆଉଁଟାଇ ନେଇଛନ୍ତି)

—ଅଂଧାର—

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

[ଗ୍ରାମପଥ—ସମୟ ସନ୍ଧ୍ୟା । ମକ୍ଚନ୍ଦ ଅଭିନୟ ଠାଣିରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି । ଯୋଗୀ ମକ୍ଚନ୍ଦର ନିକଟେ ଶନାରେ ଅପେକ୍ଷା ଦଳର ଗୌରୀ ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ ଅଭ୍ୟାସ କରିବାରେ ଲାଗିଛି ।]

ଯୋଗୀ : ପ୍ରାଣେଶ୍ଵର ! ତୁମେହିଁ ମୋର ବସନ୍ତର କୋକିଳ । ତୁମେହିଁ ମୋର ଜୀବନର ସଙ୍ଗୀତ । ତୁମ୍ଭେନା ଗୌରୀର ଜୀବନରେ ଶାନ୍ତିନାହିଁ ପ୍ରାଣେଶ୍ଵର । ସତରେ ! ଶୟନେ, ସ୍ଵପନେ ମୋ ହୃଦୟର ଦେବତା ବାରମ୍ବାର ଆସି ମୋ ହୃଦୟକୁ ଜଳାଭିଷେକ କାହିଁକି ? ମିଳନ କ’ଣ ଏ ଜୀବନରେ ସମ୍ଭବ ହେବନି ସତୀ ?

(ଆତ୍ମୁଆଳରେ ରହି ଯୋଗୀର ଅଭିନୟ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଭୋଲ ହୋଇ ଗାଇଛି ମକ୍ଚନ୍ଦ)

ମକ୍ଚନ୍ଦ : “ତୁରେ ଥିଲେ ପାଶେ ଥିଲପରି ଥିବୁ ଦେନି
କେତେ ତୁରେ ଚନ୍ଦ୍ର କେତେତୁରେ କୁମୁଦିନୀ
ପ୍ରୀତି ଅଭେଦ ଭାଙ୍ଗର

ଯେତେ ତୁରେ ଥିଲେ ଯେ ଯାହାର ସେ ତାହାର” ।

ଯୋଗୀ : ଆସିଗଲ ପ୍ରିୟତମ ମୋର ! କୋଲେ ତୁମ୍ଭ ଲୁଚାଇଣ ମଥା,
ଲଭିବି ମୁଁ ସରଗ ସପଦ ।

ମକ୍ଚନ୍ଦ : ତୁ ଛଟପଟ ହୋଇ ମରବୁ, ବାପାଧନ ! ତୋ ଦେଇ କିଛି ହୋଇ ପାରିବନି ।

ଯୋଗୀ : ହୋଇ ପାରିବନି ! କାହିଁକି ? ମୁଁ କ’ଣ ମଣିଷ ନୁହେଁ ?

ମକ୍ଚନ୍ଦ : ମଣିଷ ହେଲେ କ’ଣ ହେବ । ମଣିଷ ଭଲ ମଣିଷ ହେବାକୁ ହେଲେ
ତୋର ଲଜ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବା ଦରକାର । କିରେ’ ମୁଁ ତୋତେ

କେତେଥର କହିଲଣି କେଦାରର ସ୍ତର ଶୁଣି ଶୁଣି ଆଡ଼ ହୋଇ ଠିଆ ହେବୁ । ଚନ୍ଦ୍ର ମା ବଦନକୁ ପଶତ କାନିରେ ଡାଙ୍ଗି ଦେଇ କହିବୁ, “ପ୍ରିୟତମ... ।

ଯୋଗୀ : ତୁ ମତେ ଶିଖେଇ ଦେଉନୁ—ଖାଲି ସବୁବେଳେ ମୋ କଥାରେ ଗାଳି ଦେଉଥିବୁ ?

ମକୁନ୍ଦ : ହେଉ ହେଲୁ, ଆଉ ଏଥର ମୋଟେ ଗାଳି ଦେବିନି । ହଇଚେ, ମାତ୍ର ନ ଖାଇଲେ, ଗାଳି ନ ଶୁଣିଲେ ନାଟ କ’ଣ ଶିଖି ହୁଏ ?

ଯୋଗୀ : ନାହିଁ ମକୁନ୍ଦା ! ତତେ ଦେଖିଲେ ମତେ ଭାରି ଡର ଲାଗେ । ମୁଁ ତୋର ଗୋଡ଼ ଧରୁଛି ମକୁନ୍ଦା, ମତେ ତ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଆଖି କରି ଅନାନା ।

ମକୁନ୍ଦ : ହଁ ବେ, ମୁଁ ତତେ ଗୋଟାପଣେ ଖାଇ ଯାଉଛି ।

ଯୋଗୀ : (ଡରିଯାଇ, ଦୂରକୁ ଦେଖି) ମକୁନ୍ଦା ଦେଖିଲୁ କିଏ ସେଇ ବାଟ ଦେଇ ଯାଉଛି ?

ମକୁନ୍ଦ : ସେଥିରେ ତୋର କ’ଣ ଗଲ ? ଚକୁଳି ଖାଇବା ଲୋକର ବିଛା ଗଣିବା ଦରକାର କ’ଣ ? ଯିବୁ ଯଦି ମା’ ହେଲେ ତୁ ଯୋଉ କିଶୋର ବାବୁଟାର ପିତ୍ର ଧରିଛୁ ତୋ କଥା ମୁଁ ଦିନେ ବୁଝିବି ।

ଯୋଗୀ : ମକୁନ୍ଦା ! ଫେରୁତ ତୁ ମତେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଆଖି କରି ଅନେଇଲୁ...

ମକୁନ୍ଦ : ନା’ ଆଉ ଆଖି ବୁଜି ବସିନି । ମୁଁ ଆଖିବୁଜି ବସିଲେ ତମଭଳି କେତେଟା ମାରି ପୁରୁଷ ଏଇ ଗାଁରେ କଳାକନା ହୁଲେଇ ଦେବେ ।
(ବାହାରୁ କିଶୋରର ସ୍ତର ଶୁଣାଗଲା)

କିଶୋର : ଯୋଗୀ ! ଏ ଯୋଗୀ !!

ଯୋଗୀ : ଏଇ ଆସିଲି ଆଜ୍ଞା । ଗୁରୁଦେବ ଗଲି । (କହି କହି ବୁଲିଗଲା)

ମକୁନ୍ଦ : ଏ ଯୋଗୀ ! ହଇଚେ ପୁଅ ତୁ ଡାଲେ ଡାଲେ ଗଲେ ମୁଁ ପହେ ପହେ ଯିବା ଲୋକ । ସାପକୁ ଖେଳେଇ ଖେଳେଇ କିପରି ପେଡ଼ିରେ ଜବତ କରି ରଖିଯାଏ ସେ କଥା ମତେ ବେଶ୍ ଜଣା ।

[କିନ୍ତୁ କହୁ ଚାଲିଗଲେ । ବିପରୀତ ଦିଗରୁ ପରେ
ପରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ କିଶୋର । ମାତାଲୁ
ଅବସ୍ଥାରେ । (କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିଶା ସେବନରେ
ତୃଷ୍ଣାପୂର୍ଣ୍ଣ ମଦ୍ୟପୀଙ୍କ ଭଳି ଅଭିନୟ ଅନା-
ବଶ୍ୟକ) ସାଥରେ ଯୋଗୀ]

କିଶୋର : ବୁଝିଲୁ ଯୋଗୀ ! ମଜା ସେଇଠି । ବୋତଲ ପରେ ବୋତଲ
ଖାଲି କରିଦେଲେ ଯାଇ ମଜା ।

ଯୋଗୀ : ବୁଝିଲେ ବାବୁ ! ମାୟା ଖାଲି ରାଜି ହୋଇ ଯାଆନ୍ତାକି ମଜାଟା
ଯାଇ ସପତମରେ ଉଠନ୍ତା ।

କିଶୋର : ହେଟ୍-ମାୟା, ସେ କିଏ ? କାହିଁକି ମୁଁ ତାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବି ?

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ତ ଅପେକ୍ଷା କରିବି ବାବୁ । ତା' ବାପା ତାକୁ ବହୁତ ବୁଝେଇଲ
ମତେ ବାହା ହେବାପାଇଁ । ହେଲେ ସେ ଟୋକାଟ ମୋଟେ
ରାଜି ହେଲାନି... ।

କିଶୋର : ରାଜିବା ହେବ କାହିଁକି ଯୋଗୀ । ରାଜି ହେଲେ ଚିଠି ପରେ ଚିଠି
ଆଉ ରାଜୁ ପାଖକୁ ପଠେଇବ କିଏ ?

ଯୋଗୀ : ଠିକ୍ କଥା ବାବୁ । ମାୟା ବାହା ହୋଇଗଲେ ଆଉ ଚିଠି ପତ୍ର
କାରବାର ହେବ କେମିତି ?

କିଶୋର : ପୋଷ୍ଟ ମ୍ୟାନ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲୁ ? କ'ଣ କହିଲ ?

ଯୋଗୀ : କହିଲ-“ଆଉତ ଚିଠି ଆସିନି” ।

କିଶୋର : ଆସିନି ? ନା, ନା, ନିଶ୍ଚୟ ଆସିଥିବ । ଯଦି ଚିଠି ନ ଆସିଛି
ତେବେ ରାଜୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିଥିବ ।

ଯୋଗୀ : ହଁ, ହଁ ଆଜ୍ଞା, ମନେ ପଡ଼ିଲା ! ରାଜୁ ବାବୁ ନା' କିଏତ... ।

କିଶୋର : କ'ଣ ହେଲା ?

ଯୋଗୀ : ମାୟା ଆଉ ରାଜୁବାବୁଙ୍କ ଭଳି ଜଣେ କିଏ ନାହିଁ କଲରେ...

କିଶୋର : ଉମେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ରେଇ ନେଇଛ **young man**, “**Good wine needs no push**” । ମାନେ, ଚନ୍ଦ୍ରା ବ୍ରାହ୍ମଣେ
ପଇତା ଦରକାର ନାହିଁ ।

ଯୋଗୀ : ଆଜ୍ଞା, ଆଜି ଆଉ କ'ଣ ଆସିବ ? (ପ୍ରସ୍ତ ବୋତଲର ଆଣିବାର ଇଶାରା ଦେଇ ।)

କିଶୋର : Why not ? ତତେ ଆଣିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରାନ୍ତ ମନକୁ ଶାନ୍ତି ଦେବାକୁ ମୋର ଦରକାର ମଦ । ପ୍ରଚୁର ମଦ । ମୁଁ ସବୁ କିଛି ଭୁଲି ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ଯୋଗୀ : ତା' ହେଲେ ମୁଁ ଯାଉଛି ଆଜ୍ଞା, ନେଇ ଆସିବ ।

କିଶୋର : Yes, ଯାଇ ନେଇ ଆ ।

ଯୋଗୀ : (ଯାଉ ଯାଉ ଫେରି) ଆଜି ପଇସା ପଫ କିଛି ନଥିଲା ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ସେଥିପାଇଁ ତୁ କିଛି ଚିନ୍ତା କରନା ଯୋଗୀ । ଯେତେ ବେଳେ ଯାହା ବୁଝିବୁ ନେବୁ । ଆଜ୍ଞା ତୁ ନେଇଆ ।

(ପକେଟରୁ ଟଙ୍କା ଦେଲେ । ଯୋଗୀ ଚାଲିଗଲା)

ମାୟା, ଯେତେ ପିଣ୍ଡ ଧରିଲେ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ମାୟା ହୋଇ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ । ହେଲେ ମୁଁ ତୁମ ଜୀବନକୁ ଡିଲ ଡିଲ କରି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ନଚେତ...

ରାଜୁ : (ପ୍ରବେଶି) ଆରେ କିଶୋର ଯେ, ତୁ ଏଠି ? ଆଜିକି ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଗାଁକୁ ଆସିଲିଣି ଅଥଚ ବାବୁଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ ।

କିଶୋର : (ତାହାଙ୍କୁ କର) ଓଃ... ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟରେ ତୋର ସିନା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବା ମୁହଁଲ କିନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତରେ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଦେଖି ପାରୁଥିବୁ ।

ରାଜୁ : ମାନେ ?

କିଶୋର : ନନ୍ଦ କଲରେ ମାୟା ସହୃଦ ସାଥୀ ଭ୍ରମଣ ଆରମ୍ଭ କରିବୁ ବୋଧହୁଏ ?

ରାଜୁ : ସବୁ କଥାରେ ଗୋଟାଏ ସୀମା ଥାଏ କିଶୋର । ବ୍ୟସ୍ତତ୍ବ ସପକ୍ଷ ଏତେ ଛୋଟ ନୁହେଁ ଯେ...

କିଶୋର : ଆଉ ସେ ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କଲେ ?

ରାଜୁ : ଫଳାଫଳ କିଛି ଭଲ ହେବନି ।

କିଶୋର : ତୁ ଜାଣି ରାଜୁ ! କିଶୋର ତା' ଜୀବନରେ ନିଜକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ
ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଭୟ କରେନି ।

ରାଜୁ : ତୁ ମଦ ଖାଇଛୁ କିଶୋର ?

କିଶୋର : ହଁ, କିନ୍ତୁ ମତେ ମଦ ଖାଇବାକୁ କିଏ ବାଧକଲ ? ଛୁଡ଼, ମୋ
ହୃଦୟକୁ କେହି ବୁଝିଲେନି । ମାୟା ଆଉ ଗୀତା ମତେ ଧୁଳି
ଢେଳଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ଅପମାନ ଦେଇ
ଆସିଛନ୍ତି । ସେ ସବୁ ଭୁଲି ଯିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଏ ରଙ୍ଗୀନ ନିଶାର
ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛି ।

ରାଜୁ : ତୁ ଏତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇ ପାରିଲୁ କିଶୋର !

କିଶୋର : ତୁ ବୁଝି ପାରିବୁନି ବ୍ୟସ୍ତ ଉପେକ୍ଷାର ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଅନୁଭବ କରି-
ପାରିବୁନି ସେ ଭାଳା । ମାୟା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ରାଜି ନୁହେଁ ।
ଗୀତା ମୋ ଜୀବନ ସାଥୀ ହେବାକୁ ପୃଣା କରେ । ସେମାନେ
ସମସ୍ତେ ମତେ ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଲେ । ହେଲେ ସେ ଯୁଗରେତ
ପୁଣି ଦେବତାମାନେ ସୋମରସର ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ।
ଖାଲି ନାମର ପ୍ରଭେଦ ମାତ୍ର । ହେଲେ ଏ ଯୁଗର ମଦ my
good friend । ମତେ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ତୃଷ୍ଟ ଦିଏ ।

ରାଜୁ : କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଚରସ୍ତ୍ରାସୀ ନୁହେଁ ।

କିଶୋର : May not be, ହୋଇ ନ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ପାଇଁ ତ
ଜୀବନଟାକୁ ଉପଭୋଗ କରିହେବ । ଆଜ୍ଞା ଛୁଡ଼, ଆଉ ସବୁ ବେର
କ'ଣ ? ବାପାଙ୍କର ଦେହ କେମିତି ଅଛି ?

ରାଜୁ : ବାପାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ହୋଇ ଆସିଲଣି । ଭାବୁଛି ଧିନେ ଦୁଇଦିନ
ପରେ କଟକ ଚାଲିଯିବି । ଯାଉଛି କିଶୋର ! ବାପା ତେଣେ
ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ । (ଚାଲିଗଲେ)

କିଶୋର : (ରାଜୁର ଯିବା ବାଟକୁ ବୁଝି) God may bless you Raju,
God may bless you ! ହେଲେ, କିଶୋର କ'ଣ ଶେଷରେ
ହାରିଯିବ ? No ! Never... ! (ସଜୋରେ ହସିବାକୁ
ଲାଗିଲା)

—ଅଂଧାର—

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

[କନ୍ଧ--ଦାନବଧୁ ମହାନ୍ତି ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ଯୋଗୁଁ ଖଟିଆରେ ଶୋଇ-
ଛନ୍ତି । ସପନ ସେବାରେ ଲାଗିଛି । ନିକଟରେ ଏକ ମେଜ ଉପରେ
ଔଷଧପତ୍ର ଅଛି ଏବଂ ପାଖରେ ଏକ ଚୌକି ।]

ସପନ : (ଔଷଧ ଗ୍ରାସ ଦେଉ ଦେଉ) ପିଇଦିଅ ବାବୁ ।

ଦାନବଧୁ : ପିଇବି ସପନ, ପିଇବି । ହେଲେ ଆଉ ଏମିତି କେତେ ଦିନ
ଔଷଧ ଖାଇ ବଞ୍ଚିବି କହିଲୁ ? ତୋ ମା' ବୁଲିଯାଇ ମତେ ଏ
ସଂସାର ଭିତରେ କାହିଁକି ଛାଡିଦେଲେ କେଜାଣି... ।

ସପନ : ହଁ, ବାବୁ । ଏମିତି କହିଲୁ ? ଦେଖୁ ନାହାନ୍ତି, ଦେହ ପରା ଭଲ
ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଡାକ୍ତର ବାବୁ କହୁଥିଲେ, ବିଶ୍ରାମ ଦରକାର ।
ଆପଣ ଏମିତି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ ଚଳିବ ?

ଦାନବଧୁ : ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବିନି ସପନ ? ମୋର ହୋଇ ଆଉ କିଏ ଅଛି କହିଲୁ ।
ଏକା ଯେଇ ରାଜୁ । ତା' ପାଇଁ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବା କଥା । ପିଲାଟି ଦିନୁ
ମା'କୁ ହରାଇ କେତେ ଗେଲରେ ସେ ବଢ଼ି ଆସି ନ ଥିଲା !

ସପନ : ସବୁବେଳେ କ'ଣ ସବୁକଥା ସମାନ ଥାଏ ବାବୁ ! ଫୁଟା ପରେ ଦୁଃଖ, ଦୁଃଖ ପରେ ଫୁଟା ଆସେ ।

ଦାନବଧୁ : ଦୁଃଖ ପରେ ଫୁଟା ଆସେ ସପନ ! ହେଲେ ମୁଁ ସେ ଫୁଟା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଏଠି ନଥିବି । ଭୁଲି ଯିବୁନି ସପନ, ତୁ ରାଜକୁ ଭୁଲି ଯିବୁନି ।

ସପନ : ବାବୁ ! ସପନକୁ ଏ ଯାଏଁ ଚନ୍ଦ୍ର ପାରିଲାନି ବାବୁ ? କ'ଣ ନ କରିଛୁ ସିଏ । ପିଲଟି ଦିନରୁ ମୁଁ ଏଘରେ ଦୁଃଖ ଫୁଟା ସହ ଚଳି ଆସିଛୁ । ମୋର ଆଖି ଆଗରେ ବାପା ରଲେ ତା' ପରେ ମାଆ, ତା' ପରେ.. ନା, ନା, ବାବୁ ! ଏଘରର ପ୍ରତି ଧୂଳି କଣାରେ ସପନର ହାତ ବାଜିଛି । ଶେଷରେ ଏଘରର ଧୂଳି କଣାରେ ସେ ବି ମିଶିଯିବ ।

ଦାନବଧୁ : ମୋର ଅବଶୋଷ ରହିଗଲା ସପନ, ରାଜୁର ବିବାହ ହୋଇଯାଇଥିଲେ, ସେତକ ଦେଖି ମୁଁ ଫୁଟାରେ ମରିଥାନ୍ତି ।

ସପନ : ତମେ ବଢ଼ିଥାଅ ବାବୁ । ଅଉ ଦୁଇଟା ବର୍ଷ ପରେ ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କର ପଡ଼ା ସରିଯିବ । ତା ପରେ... ।

ଦାନବଧୁ : କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସିଏ ? ଖିଆ ନାହିଁ ପିଆ ନାହିଁ । ଖାଲି ଝରରେ ବୁଲି ବୁଲି ଦେହଟାକୁ କଳାକାଠ କରି ଦେଲଣି ।

ସପନ : ତମେ ବିଶ୍ରାମ ନିଅ ବାବୁ । ତାଙ୍କ କଥା ମୁଁ ବୁଝିବି । କେଇଟା ଦିନ ପାଇଁ ଗାଁକୁ ଆସିଛନ୍ତି-ଯେତେବେଳେ ସାଙ୍ଗ, ସାଥ.. ।

(ପ୍ରବେଶ କରିଛୁ ରାଜୁ- ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ସପନକୁ ପଚାରିଛୁ)

ରାଜୁ : ବାପାଙ୍କ ଦେହ କେମିତି ଅଛି, ସପନ ?

ସପନ : ଭଲ ଅଛି ବାବୁ । ତମ ପରୀକ୍ଷା ପରା ନିକଟେଇ ଆସିଲଣି । କେବେ ଆଉ ଯିବ ? ବଡ଼ ବାବୁଙ୍କ କଥା ମୋଟେ ଚିନ୍ତା କରନି । ମୁଁ ଅଛି ଯେତେବେଳେ କିଛି ଅସ୍ତବ୍ୟା ହେବନି ।

ରାଜୁ : ମୁଁ ଆସନ୍ତା କାଲି ଯିବି ବାପା । ସପନ ଥାଉ । ତୁମ ଦେହ ଭଲ ହୋଇଗଲେ ସେ ବର ଆସିବ ।

ଦାନବ୍ୟୁ : ତୋର ଯାହା କିଛି ବାପ, ଦେହର ଯନ୍ତ୍ର ନେରୁ । ସହର ଯାଗା ।
ଆଜିକାଲି ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲଣି'ନା ଦେଖି ଚାହିଁ ଚଳିବା ଭଲ ।
ପିଲାଏତ ଆଉ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ସହରକୁ ଯାଉ ନାହାନ୍ତି ଗୁଣ୍ଡା
ଗିରା କରି କରି ଶେଷରେ... ।

ସପନ : ତମେ ବିଶ୍ରାମ ନଅ ବାବୁ । ଡାକ୍ତର ପରା ମନା କରିଥିଲେ ବେଶି
କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ । ବେଳ ଆସି କେତେ ହେଲଣି । ଆସ ବାବୁ,
ଖାଇବ ଆସ ।

(ସପନ ଚାଲି ଗଲା)

ଦାନବ୍ୟୁ : ଯା' ବାପ, ଖାଇବୁ ଯା' ।
(ରାଜୁ ଚାଲିଗଲେ । ଦାନବ୍ୟୁ ବିଶ୍ରାମ ନେଲେ)

—ଅଂଧାର—

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

[ଅଳିଂଦ—କିଶୋର ଯୋଗୀର କାମିଜ ଧରି ତାର କାମ ହାସଲ
କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରୁଛି । ମାତ୍ର ଯୋଗୀ ଅସମ୍ମତ ହେଉଥାଏ ।]

ଯୋଗୀ : ନା' ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ପାରିବିନି । ମକୁନ୍ଦ ଯୋଉ ଲୋକ ନା' ମତେ
ଠିଆରେ ଖାଇଯିବ ।

କିଶୋର : ମୂର୍ଖ ପାରିବୁନି । ଏତିକି କାମ କରି ପାରିବୁନି ? ମକୁନ୍ଦ ପୋଷ୍ଟ
ବାକ୍ସରେ ଠିକ୍ ପକେଇ ଫେରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚାରିଆଡ଼କୁ
ନଜର ଦେଇ ତାଲା ଛା'ଗିବୁ । ଆଉ ଡବାରେ ଥିବା ସବୁ ଠିକ୍
ନେଇ ମୋ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିବୁ ।

ଯୋଗୀ : ନା, ବାବୁ ! ମୁଁ ମୋଟେ ପାରିବନି । ମାୟା ପଛେ ମତେ ବାହା
ନ ହେଉ... ।

କିଶୋର : କ'ଣ କହିଲୁଁ, ପାରିବୁନି ?

(ରାଗରେ ଗଳା ଧକ୍କା ଦେଇଛୁ । ଯୋଗୀ ତଳେ ପଡ଼ି ଯାଇଛି)

ଯୋଗୀ : (ଭୟରେ ଥରି ଥରି) ପାରିବି ଆଜ୍ଞା, ପାରିବି ।

କିଶୋର : ଅପମାନ ପରେ ଅପମାନ କେତେ ସହ୍ୟ ମୁଁ ଜାଣି ? ତା'ର
ପ୍ରତିଶୋଧ ମତେ ନେବାକୁ ହେବ ।

ଯୋଗୀ : (ଉଠୁ ଉଠୁ) ପ୍ରତିଶୋଧ !!! ହେଲେ ମୋ ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧଟି ।
ଆରଞ୍ଜ ହେଲକି... ?

କିଶୋର : ହଁ, ହଁ ପ୍ରତିଶୋଧ । ମତେ ଡାକସବୁ ମାୟାର ଚିଠି ଢେର କରି
ଆଣିବାକୁ ହେବ । ଯେପରି ମାୟାର ଚିଠି ରାଜୁ ଆଦୌ ନପାଏ ।
ଫଳରେ କ'ଣ ହେବ ଜାଣି ? ମାୟାର ବିରହରେ ରାଜୁ ପାଗଳ
ହୋଇଯିବ ।

ଯୋଗୀ : ବିରହ, ଆ-ହା-ହା ବିରହ । ସେଇଟା କେଉଁଠି ମିଳେ ଆଜ୍ଞା ?

କିଶୋର : ତା'ପରେ ମତେ ସ୍ତ୍ରୀଯୋଗ ଦେଖି ରାଜୁକୁ କେତେ ମିଛ ଝବର
ଯୋଗାଇବାକୁ ହେବ ।

ଯୋଗୀ : ମିଛ ଝବର ?

କିଶୋର : ହଁ, ମାୟା ନଈରେ ଡେଇଁ ଆହୁତଦିନ କଲ ବୋଲି, ରାଜୁକୁ
ଝବର ଦେବାକୁ ହେବ । ସେ ମାୟାକୁ ହୃଦୟ ଦେଇ ଏତେ
ଭଲପାଏ ଯେ, ତା'ର ମୃତ୍ୟୁ ଝବରରେ ନିଶ୍ଚୟ ସେ ପାଗଳ
ହୋଇଯିବ ।

ଯୋଗୀ : ଆଉ ମାୟା... ?

କିଶୋର : ଏଇ ସ୍ତ୍ରୀଯୋଗ ନେଇ ମାୟାକୁ ମତେ ଭୁଲେଇବାକୁ ହେବ ।
ମାୟାର ଆଖି ଆଗରେ ଏକ ମାୟା ଜାଲ ପୃଷ୍ଠ କରିବାକୁ

ହେବ । ତୁ ପାରିବୁ ଯୋଗୀ ? ମତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ,
ମନେ ରଖ, ମୁଁ ଖାଲି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି ଆଉ ତୁ...

ଯୋଗୀ : ମାୟାକୁ ନେଇ ଚାଲେଇ ପାରିବନି ବାବୁ । କାହିଁ ତୁମକୁ ତ
ଆଉ ଆଖିରେ ଚୁହୁଁ ନି, ଆଉ ମତେ... ତା' ଛଡ଼ା ଆଜ୍ଞା... ।

କିଶୋର : No ଆଜ୍ଞା, ନ ପାରିବୁ ଯଦି, ମାୟାକୁ ନେଇ...

ଯୋଗୀ : କିନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା... ।

କିଶୋର : ତୋର ଯାହା ଦରକାର ହେବ ମୁଁ ଦେବି ।

ଯୋଗୀ : ପାରିବି ଯେ, କିନ୍ତୁ ଭୟ ହେଉଛି ।

କିଶୋର : ଭୟ ? ଏତେ ଦିନ କିଶୋରର ସାଗ ହୋଇ ତୁ ଏଇସ୍ତା ଶିଖିଲୁ ?
ଜାଣି, କିଶୋର କାହାରିକୁ ଜୀବନରେ ଭୟ କରେନା, ଭୟନରେ
କେବଳ ମୃତ୍ୟୁକୁ । ଆଉ ସେ ମୃତ୍ୟୁ ହେବ କେବଳ ତା' ନିଜ
ହାତରେ ।

ଯୋଗୀ : କିନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ସେ ମକୁଟାକୁ ମତେ ଭାରି ଭୟ ହେଉଛି । ଯେମିତି
ଲେକନା ସିଏ । ପ୍ରାଣରେ ମାରି ପକାଇବ ।

କିଶୋର : କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେ ବାଟ ଯତ୍ନ କରିଦେବି । ଆଉ ବେଶୀ ଦିନ ନୁହେଁ ।

ଯୋଗୀ : ସେଇଟା ଯଦି କୁଆଡ଼େ ପଳାନ୍ତାନା ଆଜ୍ଞା, ଏ ଗାଁଟା ଉତ୍ସାହ
ହୋଇ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତା, ଆଉ ମତେ ଫ୍ରୀ ପାସ ମିଳି ଯାଆନ୍ତା
ହୁଲ ଚଳ କରିବାକୁ ।

କିଶୋର : ଅପେକ୍ଷା କର ଯୋଗୀ, ସବୁ ହେବ । (ପକେଟରୁ ଟଙ୍କା ଦେଇଛି
ଏବଂ ସ୍ତବ୍ଧ ଆଖିବାର ଆଶ୍ରୟ ଦେଇଛି) ଯା' ନେଇ ଆସିବୁ ।

ଯୋଗୀ : ଯାଉଛି ଆଜ୍ଞା । (ବୁଲି ଯାଉଥିଲା)

କିଶୋର : ହଁ, ଶୁଣ । ଏକଥା ଯେପରି କେହି ନ ଜାଣନ୍ତି ।

ଯୋଗୀ : ବେଳେ ବେଳେ ତ ମୁଁ ନିଜେ ଜାଣି ପାରୁନି ଆଜ୍ଞା, ଆଉ କିଏ
ଜାଣିବ । ମୁଁ ବୁଲିଲି ଆଜ୍ଞା । (ବୁଲିଗଲା)

କିଶୋର : ପୁଅ ପୁରୁଷ ମାନେ ଠିକ୍ କହି ଯାଇଛନ୍ତି—

“ମୃତ୍ୟୁ ମାଇଲେ ଯିବ ଘର, ଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କିପାଁ କଲି” ?

(ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହସିବୁ)

ଅଂଧାର

ପଂଚମ ଦୃଶ୍ୟ

[କୁଟୀର—ଘରର ଅନ୍ଧ୍ୟାନ୍ତର । ଇତ୍ୟାଦିଘରରେ ଦନେଇ ବେହେରା
ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ତ୍ୟାଗ କରି ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ଦନେଇଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର
କିଛି ଦିନ ପରର ଘଟଣା । ନିଆଣ୍ଡା ମାୟା ଖଟିଆଟି ଉପରେ ବସି
ଏକାକିନୀ ଲୁହ ଡାଳୁଥାଏ । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ତା’ର ମନେ
ପଡ଼ିବୁ କିଛି ଦିନ ତଳେ ବାପା କହିଥିବା କେଇ ପଦ କଥା ।]

ଦନେଇଙ୍କ ସ୍ଵର : ତୁ ରାଜି ହୋଇଯା ମାୟା, ତୁ ରାଜି ହୋଇଯା । ଆଜିର କଥା
କାଲିକି ନଥାଏ ମା’ । ବଡ଼ ଲୋକ ସେ । ହୁଏତ ମନେ
ନଥିବ ତା’ଙ୍କର ମାୟା କିଏ ?

ମାୟା : ବାପା !! ହଁ, ହଁ ତମେ ସତ କହିଥିଲ ବାପା । ସେ ବଡ଼ ଲୋକ ।
ସେ ଆଜି ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ସବୁ କିଛି । ଭୁଲି ବା ନ ଯିବେ କାହିଁକି ?
ମାୟା ତା’ଙ୍କର କିଏ ? ଏତେ ଦିନ ବିଦିଗଲା... କାହିଁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ତ
ସେ ଦେଲେ ନି ? ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ଆସି ଦେଖା କରିବ ସେ
ଗଲେନି । ତୁମେ ଭୁଲି ଗଲା ପରେ ମୋର ହୋଇ ଏଠି ଆଉ
କିଏ ଅଛି, ବାପା । ମତେ କ୍ଷମା କର ବାପା, ମତେ କ୍ଷମାକର ।
ମୁଁ ତୁମ କଥା ରଖି ପାରିଲିନି ।

କିଶୋର : ଯେ ଭୁଲି ଯାଇଛି ସେ ଡର ଦିନ ପାଇଁ ଭୁଲି ଯାଇଛି । ତାକୁ
କ୍ଷମା ମାଗିଲେ କିଛି ଫଳ ହେବନି । ବରଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଯିବ

ତୁମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି, ତାକୁ କ୍ଷମା ମାଗ ତୁମ ଭୁଲ ପାଇଁ ।
ମୁଁ ତୁମକୁ ଆଦରରେ ଗ୍ରହଣ କରିବି ମାୟା ।

ମାୟା : କିଶୋର ବାବୁ !!!

କିଶୋର : ମୁଁ ଆସିଛି ଆଜି ତୁମ ପାଖକୁ ଶେଷ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ।

ମାୟା : ଶେଷ କଥା... ?

କିଶୋର : ହଁ, ଶେଷକଥା । ମାୟା, କେତେ ଦିନ ଆଉ ଏମିତି ଅପେକ୍ଷା
କରି ରହିବ କହିଲ ? ଧୁଳି ଖେଳ ବେଳର ରାଜୁ ଏବଂ ଆଜିର
ରାଜୁ ମଧ୍ୟରେ କେତେ ତଫାତ୍ ତାହା ତୁମେତ ଜାଣ । ବଡ଼
ଲେକର ପୁଅ ସେ...

ମାୟା : ନା, ନା, ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲ ବୁଝି କିଶୋର ବାବୁ । ସେ ବଡ଼
ଲେକର ପୁଅ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ଲେକର ମନ ତାଙ୍କ ଠାରେ ନାହିଁ ।
ଏ ସବୁ ତୁମର ଭୁଲ ଧାରଣା ।

କିଶୋର : ଓଃ, ଭୁଲ ତା' ହେଲେ ମୁଁ କରିପକେଇନା ? ମୁଁ ତୁମକୁ ଅପେକ୍ଷା
କରି କରି ଜୀବନକୁ ଗୁରୁତାର କରି ଦେଇଛି । ଆଉ କିନ୍ତୁ ଅପେକ୍ଷା
କରିପାରିବିନି । ମାୟା, ମୁଁ ବୁଝେଁ ତୁମ ଠାରୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ।

ମାୟା : ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ?

କିଶୋର : ହଁ, ହଁ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି । ବୁଲିଆସ ମାୟା, ମୋ ହାତ ଧରି ତୁମେ
ବୁଲିଆସ । ଦେଖିବ ତୁମର ଜୀବନ କେମିତି ସୁନ୍ଦାର ପରି ମହଲ
ଭିତରେ ମହକି ଉଠିବ ।

ମାୟା : ଅଜାତ । ତୁମେ ଫେରିଯାଅ ଏଠୁ ।

କିଶୋର : କିଶୋର ଆଜି ଫେରି ଯିବାକୁ ଆସିନି । ସେ ବୁଝେଁ ମାୟା ସହଜ
ତା'ର ମିଳନ । ଆସ ମାୟା, ତୁମର ଏ ରୂପ ମାଧୁରୀ ଭରା ହୃଦୟ
ଯୌବନଟାକୁ ମତେ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଦିଅ ।

(କ୍ରମେ କ୍ରମେ ମାୟା ନିକଟକୁ ଆଗେଇଲେ)

ମାୟା : ମୁଁ ତୁମକୁ ନେହେରୁ ହେଉଛି କିଶୋର ବାବୁ । ଗୋଟାଏ ଅବଳା,
ଆଶ୍ରୟଦାନୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସବୁଷ୍ଟ ଲୁଣ୍ଠନ କରି କ'ଣ ପାଇବ । ବରଂ ନିଜର
ପାଣବିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଚୋରାକାର କରିବା ପାଇଁ ଆଜିର ସମାଜରେ
ସ୍ୱେଚ୍ଛା ଅଭାବ ହେବେ ନାହିଁ ।

କିଶୋର : କିଶୋର ଦାଗକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ପୁଣି ଅଭାବ ହେବେ ! ହେଲେ, ମୁଁ ବୁଝି
ତୁମପରି ଡୁଲର ମହଜରେ ଥରକ ପାଇଁ ଏ ଭୋକିଲା ମନର ଡ଼ଗା
ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଆସ ମାୟା...ଆସ... (ହାତଧରି ନେଇଛି)

ମାୟା : ଗୁଡ଼ି ଦିଅ, ଗୁଡ଼ି ଦିଅ ମତେ ।

[କିଶୋର ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ମାୟାକୁ ଟାଣି
କୋଳେଇ ନେଇଛି । ହଟାତ୍ ପ୍ରବେଶ କରିଛି
ମୁକୁନ୍ଦ । ଏତାଦୃଶ୍ୟ ଧକ୍ଷଣ ଦେଖି ସେ ଲମ୍ବ
ଦେଇଛି କିଶୋର ଉପରକୁ । ନିଜ ହାତରେ
ଧରି ଠେଙ୍ଗାରେ କିଶୋରକୁ ଶେଷ କରିଦେବାକୁ
ପ୍ରତିଜ୍ଞା ବଦ ସେ । ମୁକୁନ୍ଦ ଠେଙ୍ଗାରେ ପାହାରେ
ଦେବାକୁ ଗଲବେଳେ ମୁକୁନ୍ଦକୁ ନିବୃତ୍ତ କରିବାକୁ
ତା'ର ଗୋଡ଼ ଧରି ବସି ଯାଇଛି ମାୟା ।]

ମାୟା : ଆଉ ମକୁଭାଇ, ତାକୁ ଗୁଡ଼ିଦିଅ ।

(ମୁକୁନ୍ଦ ମାରିବାରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇଛି ଏବଂ କିଶୋର ସବେନେ
ଭୁଲି ଯାଇଛି ।)

ମୁକୁନ୍ଦ : ଏଇଟାକୁ ପିଟି ପିଟି ମାରିଦେବା ଉଚିତ ଥିଲା । ଆରେ, କର୍ତ୍ତୃଜ୍ଞାନ
ନାଟକରେ ମକୁ ଶ୍ରୀମ ପାଟି କରୁଥିଲା ବୋଲି ସ୍ୱାର ମୋଟେ
ଶିଆଳ ନାହିଁ ।

ମାୟା : ଭୁଲ ମକୁଭାଇ, ଏ ଗାଁ ଗୁଡ଼ି ଆମେ କୁଆଡ଼େ ଭୁଲିଯିବା ।

ମୁକୁନ୍ଦ : କାହିଁକି ? ଏଠି ଆମେ କ'ଣ କାହାର ଖାଉ ନା' ଧାରୁ ।

ମାୟା : ବାପା ମଲପରେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ମୋ ଉପରେ ଦାଉ ପାରିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଛି । ବାଟ ଦାଟ ସବୁଠି ଖାଲି ମୋର କଥା, ମୋର ନିନ୍ଦା ।

ମକୁନ୍ଦ : କିଏ କହିଲେ ଆମର କ'ଣ କରିବ ? ଖାଲି ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ଦୁଃଖ ଝୁଣେ କଟିଗଲେ ଗଲ ।

ମାୟା : କିଛି ହେବନି ଭାଇ, ଏମିତି ଜଳି ଜଳି ବଞ୍ଚିବା ଅପେକ୍ଷା ମରିଯିବା ବରଂ ଭଲ । ମା' ଯାଇଥିଲା । ବାପା ମଧ୍ୟ ଭୁଲିଲେ । ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ଭରପାରେ ବଞ୍ଚିବାର ଆଶା ଥିଲା । ହେଲେ ଶେଷରେ ସେ ମଧ୍ୟ ଭୁଲିଗଲେ ।

ମକୁନ୍ଦ : କ'ଣ ହୋଇଛି ମାୟା ? ରାଜୁ ବାବୁ କ'ଣ ?

ମାୟା : ସେ ଯିବାର ଆଜକୁ ବୃନ୍ଦାବନ ଦେଇଛି । ଅଥଚ ଶେଷ ଠି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଏମିତି ହା' ହତାଶର ବହୁରେ ଜଳି ଜଳି ବଞ୍ଚିବା ଅପେକ୍ଷା ମରିବା ଭଲ ନୁହେଁକି ?

ମକୁନ୍ଦ : ହଁ, ମାୟା । ତୋ ମକୁରାଇ ବଞ୍ଚି ଥାଉ ଥାଉ... ।

ମାୟା : ନା, ମକୁରାଇ ! ଆଉ କେତେ ଦିନ ଏ ହତଭାଗିନୀ ଭଉଣୀଟା ପାଇଁ ତମେ ହନୁହନୁ ହେବ ? ଘର ବନ୍ଧକ ଦେଇ ବାପା ସାମ୍ବକାର ଘରୁ ଟଙ୍କା ଆଣିଥିଲେ । ସେ ଟଙ୍କା ଆସୁଛି ହୁଏ ପଡ଼ିନି । ଏ ଘର ତାକୁ ଦେଇ ଦିଅ, ଆଉ ମତେ ମୋ ରାସ୍ତାରେ ଯିବାକୁ ଦିଅ । ପଛରେ ବାପାକୁ କାହିଁକି ରଖି ରଖିବା...

ମକୁନ୍ଦ : କିନ୍ତୁ ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତୁ କୁଆଡ଼େ ଯିବୁ ମାୟା ?

ମାୟା : ଏ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା ଯେଉଁ ଆଡ଼କୁ ନେଇଯିବ । ଏତେ ବଡ଼ ଦୁନିଆରେ କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବା ପାଇଁ ମତେ ସ୍ଥାନ ମିଳିବନି ? କେଉଁଠି ଆଶ୍ରା ନ ମିଳିଲେ କ'ଣ ମୋ ଭାଗ୍ୟକୁ ଶେଷରେ ସବୁ ନଷ୍ଟ, ପୋଷା ଶୁଣିଯିବ ? ଏ ଅଲୋଚନା ଜୀବନଟାକୁ... ।

ମକୁନ୍ଦ : ହୁ, ମାୟା, ତୁ କ'ଣ ପାଗଳୀ ହୋଇଗଲୁ ।

ମାୟା : ପାଗଳୀ ହୋଇଥିଲେତ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା ମକୁନ୍ଦ ! ଅନ୍ତତଃ ଏ ରୂପ ଅନଳରେ ଝାପ ଦେବାକୁ ଖଟ, ପତଙ୍ଗ ଆସି ନ ଥାନ୍ତେ । ମୁଁ ମନ ଖୋଲି ହସି ପାରନ୍ତି, ହୃଦୟ ଖୋଲି କାନ୍ଦି ପାରନ୍ତି ।

ମକୁନ୍ଦ : ହୁ, ମାୟା, ଏତେ ଭର୍ତ୍ତି ପଡ଼ିଲେ ଏ ସଂସାରରେ ଆମେ ମଣିଷ ହେଲେ କାହିଁକି । ସହବା ଶକ୍ତି ଅଛି ବୋଲିତ ଆମେ ମଣିଷ । ତୁ ପରା ସେ ଦିନ ମତେ କେତେ କଥା କହୁଥିଲୁ । ଭୁଲ, ଗତି ଆସି ଅନେକ ହେଲାଣି । ଦ୍ଵାର ବନ୍ଦ କରି ଶୋଇପଡ଼ି । ମୁଁ ସକାନ୍ତି ଆସିବି ଯେ ।

(ମକୁନ୍ଦ ଭୁଲିଗଲା । ତା'ର ଯିବା ବାଟକୁ ଅନାଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ମାୟା । ଆଖିରେ ଲୁହର ବନ୍ୟା)

— ଅଂଧାର —

ଶଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

[ପୃଷ୍ଠ ବନ୍ଧିତ ରାଜୁର ବସାଘର । ଟେବୁଲ ଉପରେ ମାୟାର ଫଟୋଟିଏ । ଭବିଷ୍ୟତର କଳ୍ପନାରେ ବିଶ୍ଵର ହୋଇ ରାଜୁର ମନେ ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ହଜିଲା ଦିନର କେଇପଦ କଥା]

ଦାନବ୍ୟୁ ସ୍ଵର : ଦାନବ୍ୟୁ ମହାନାଦିର ପୁଅ ରାଜୁ — ସେ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ଗରବ କେଉଁଟି ରୂପର ପଣତ ଉଦ୍ଘାଟରେ ହଜିଯିବ ତ'' ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ ଜଳାସ୍ତ୍ରୁଲି ଦେଇ ।

ମକୁନ୍ଦର ସ୍ଵର : ଗଢ଼କ କେଉଁଟି ଘରର ଅଲୋଡ଼ା ଅଖୋଜା ଫୁଲଟିକୁ ତୁମେ
ଠିକ୍ ବାଟରେ ଚଳେଇ ନେଇ ପାରିବତ ବାବୁ !!!

ମାୟାର ସ୍ଵର : ଏଇ ଦେଖତ ରାଜୁରାଜ, ଆକାଶରେ କେମିତି ଦୁଇଟି ପକ୍ଷୀ
ଉଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି...ଆଉ ଆମେ... ?

ରାଜୁ : (ରାବପ୍ରବଣ ହୋଇ) ଆମେ ବି ଉଡ଼ିଯିବା ସେଇ ଦେଶକୁ,
ଯେଉଁଠି ନଥିବ ବାଧା ଆଉ ବନ୍ଦନ ।

(ବାହାରେ ଶୁଣାଗଲା—“ଠି ନଥ ବାବୁ” । ରାଜୁ ବାହାରକୁ
ଯାଇ ଠି ନେଇ ଆସି ଖୋଲି ପଡ଼ୁଛି)

ରାଜୁ ବାବୁ,

ବଡ଼ ଘରର ପୁଅ ତୁମେ । ବଡ଼ ଘରେ ତୁମର ଜନ୍ମ । ବଡ଼ ଘରର
ପରଦା ଆଜୁଆଳରେ ଯିଏ ବଢ଼ି ଆସିଛି । ତା’ର ନଇକୁଳର ଅନ୍ଧାରୀଆ ଅପନା
ଗଲି ଭିତରେ ବଢ଼ି ଆସିଥିବା ଅଭାଗିନୀ ଝିଅର ମନ ବୁଝିବା ଶକ୍ତି ଆସନ୍ତା
କୁଆଡ଼ୁ ? କେତେ ଦିନ ଆଉ ମାୟା ତୁମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତା ? କେତେ
ଅପମାନ ଆଉ ତୁଣ୍ଡ ବାଇଦ ଶୁଣି ଶୁଣି ବ୍ୟାଧି ହୁଅନ୍ତା ? ଫଳରେ
ମୁଁ ବାଧ୍ୟ କଲି ମାୟାକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ବାହା ହେବା ପାଇଁ । ନଇ କୁଳରେ ତୁମ
ସହୃଦ ମାୟାର ମିଳନ କଥା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଶେଷରେ ମୁଁ
ବାଧ୍ୟ ହେଲି ସୂର୍ଯ୍ୟପୁର ଯୋଗୀଆ ସହୃଦ ବାହାଘର ଠିକ୍ କରିବା ପାଇଁ ।
କିନ୍ତୁ ମାୟା ମତେ ବାରମ୍ବାର ମନା କରିଥିଲା ଏ ବାହାଘର ବନ୍ଦ କରିବା
ପାଇଁ । ଶେଷରେ ବାହାଘର ଦିନ ଯେତେବେଳେ ବର ଧରା ହୋଇ ଆସିଲା
ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳୁ ମାୟାର ଦେଖା ମିଳିଲାନି । ବହୁ ଖୋଜା ଖୋଜି କଲା
ପରେ ଶେଷରେ ନଇ କୁଳରୁ ମାୟାର ଶବ୍ଦଟାକୁ ହିଁ ପାଇଲି । (ଠି ପଡ଼ା
ବନ୍ଦ କରି ହଟାଇ ରାଜୁ ‘ମାୟା’ ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରିଛି । ତା’ ମନରେ
ଯେପରିକି ବହୁ ଯାଇଛି ଝିଅ । ସେ ଏକ ରକମ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଛି
ଯେମିତି । ପୁଣି ଠି ଟାକୁ ଦେଖିଛି)

ବହୁତ ଖୋଜିବା ପରେ ମାୟାର ଉମ୍ ନିକଟକୁ ଯେଉଁ ଶେଷ ଚିଠିଟି ମିଳିଲା ସେଇଟି ପଠାଇଲି । (ପୁଣି Cover ଖୋଲିଛୁ ରାଜୁ । ହଟାତ୍ ତଳକୁ ଗଲି ପଡ଼ିଛୁ ପ୍ରେଟ କାଗଜଟିଏ । ଗୋଟାଇ ଆଣି ପଢ଼ିଛୁ ।)

ପ୍ରିୟତମ,

ଅଭିଜିନାର ଶେଷ ପ୍ରଣାମ ନେବ । ବାମନ ହୋଇ ସ୍ୱର୍ଗର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇବା ଯାହା ମୋ ଅବସ୍ଥା ଠିକ୍ ସେଇସ୍ଥା ହେବ ବୋଲି କିଏ କଲ୍ଲନା କରିଥିଲା ? ଯେଉଁ ବେଳାଭୂମି ଉପରେ ଅମେ ଆମର ପଥର ଘରର କଲ୍ଲନା କରିଥିଲେ, ସେ କଲ୍ଲନା କଲ୍ଲନାରେ ହିଁ ରହିଯାଉ । ଖାଲି ମୋର ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା— ଏମିତି ମୋ ଭଳି ଅଭିଜିନା ଉମକୁ... । ନାଁ ଆଉ କିଛି ଲେଖିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ । ହୁଏତ ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ସେମାନେ ମତେ ଧରିନେଇ ଗୋଟାଏ ଅଯୋଗ୍ୟ ହାତରେ ଛଦି ଦେବେ । ଯାଉଛି ମୁଁ । ଯଦି ଆଉ ଜନ୍ମରେ ସାକ୍ଷାତ ହୁଏ ତା ହେଲେ ମୁଁ, ଉମକୁ ନେଇ ପୁଣି ଘର ସଂସାର କଲ୍ଲନା କରିବାର ଆଶାରେ ରହିବି । (ଇତି)

ଉମର

ଅଭିଜିନା

ମାୟା

(ପୁଣିରାଜୁ “ମାୟା” ବୋଲି ଝୁବ୍ ଜୋରରେ ଚିତ୍କାର କରେ । ହମେ ହମେ ପାଗଳ ଅବସ୍ଥାକୁ ଗତି କରୁକରୁ “ମାୟା” ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରିଛୁ)

ରାଜୁ : No, Never । ମକୁ, ଶେଷରେ ତୁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କଲୁନି ! (ପ୍ରବେଶ କରିଛୁ ଶରତ । ରାଜୁର ଏଇ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସେ ନୀରବ ଦ୍ରଷ୍ଟା ରୂପେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛୁ । ହଟାତ୍ ରାଜୁର ନଜର ପଡ଼ିଛୁ ଶରତ ଉପରେ । ମକୁନି ମନେକରି ଶରତର କାମିଜକୁ ଧରି ନେଇଛୁ ରାଜୁ ।)

ମକୁ ! ତୁ ଗୋଟାଏ ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକ । ମାୟାର ବାହାଘର ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେଇ ପାରିଲୁ ଅଥଚ ତା' ବେକରେ ଛୁରି ଦେଇ ସାରିବା ପରେ ମତେ ଟିକିଏ ବିଷ ଆଣି ଦେଇ ପାରିଲୁନି ?

ଶରତ : ମୁଁ ମକୁ ନୁହେଁ ରାଜୁ, ମୁଁ ଶରତ ।

ରାଜୁ : ତୁ ମକୁ ନୋହୁଁ ? ଶରତ... । ଶରତ ତୁ ଗାଁକୁ ଯାଇ ସେ ମକୁର ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ମତେ ଆଣି ଦେଇ ପାରିବୁ ? ତୁ ଯାଇ ପାରିବୁ, ଶରତ ? ତୁ ଏତିକି କରି ପାରିବୁ ?

ଶରତ : ରାଜୁ ! ତୁ ପାଗଳ ହୋଇ ଗଲୁନା କ'ଣ ?

ରାଜୁ : ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇଗଲି । କିଏ ଜହ୍ନଲ (ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ) ସେ ବାହାଘର ଆଉ ସେ ଖୁଲ୍‌ମାଲ, ସବୁ କ'ଣ ଛଳନା ? ନା' ମୋ ପାଇଁ ସେ ଯେତେବେଳେ ମରି ପାରିଲା...ଆଉ ମୁଁ । (କାନ୍ଦୁ)

(ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର ହୋଇ କିଛି ଷଣ ପରେ ପୁଣି ଆଲୋକିତ ହେଲା । ଦେଖାଗଲା ପୁଣି ଯେଇ କକ୍ଷରେ ଶରତ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଦଚରଣ କରୁଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ବାହାରକୁ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରୁଥିଲା । କିଛି ଷଣ ପରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି ଗୀତା)

ଗୀତା : ଶରତ ବାବୁ ! ମତେ ଏଠି କି କାହିଁକି ଡକାଇଲେ ?

ଶରତ : ତୁମେ ମୋର ଗୋଟାଏ ଅନୁରୋଧ ରଖିପାରିବ ଗୀତା ?

ଗୀତା : ଅନୁରୋଧ ?

ଶରତ : ହଁ, ଗୀତା ଅନୁରୋଧ । ଆଉ ସେ ଅନୁରୋଧ ମୋ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ରାଜୁ ପାଇଁ ।

ଗୀତା : (ହସି) ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଆପଣ କରିବେ ଅନୁରୋଧ !!! ରୁଷିଲେ ଶରତ ବାବୁ, ଏମିତି ଦିନେ ମୁଁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲି ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ସେ ଅନୁରୋଧକୁ... ।

ଶରତ : ସେ ସବୁ ପୁଅ କଥା ଭୁଲି ଯାଇ ତୁମେ ମତେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଗୀତା । ରାଜୁ ଆଜି ପାଗଲ ।

ଗୀତା : ରାଜୁ ବାବୁ ପାଗଲ ?

ଶରତ : ହଁ, ରାଜୁର ପୁଅ ଜବନକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ତୁମେ ମତେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଗୀତା, Please ।

ଗୀତା : ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ଜବନ ? କଥା କ'ଣ ଶରତ ବାବୁ ? ରାଜୁ ବାବୁ କାହାନ୍ତି ?

ଶରତ : କହିଲି ପରା ରାଜୁ ଆଜି ପାଗଲ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଗୀତା : ପାଗଲ !!!

ଶରତ : ହଁ ଗୀତା, ରାଜୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଗଲ ପ୍ରାୟ । ଆଉ ତାକୁ ପାଗଲ କରିଛି ତା'ର ପ୍ରେମିକା ମାୟା । ଯାହାକୁ ଜବନର ସାଥୀକରି ଜବନକୁ ପ୍ରତିମୟ କରିବ ବୋଲି ଭାବିଥିଲା, ସେ ଜବନ ହୋଇଛି ହାହାକାରମୟ । ସେ ପ୍ରତି ଆଜି ହୋଇଛି ମରାତକା ।

ଗୀତା : ମାୟା କ'ଣ ନାରାଜ ହୋଇଛି ଶରତ ବାବୁ ?

ଶରତ : ନାରାଜ ହେବା ପୁଅରୁ ଜବନଟାକୁ ସେ ବିସର୍ଜନ କରି ଦେଇଛି ନିଜ ଗର୍ଭରେ ।

ଗୀତା : ମାୟା ତା' ହେଲେ... ।

ଶରତ : ହଁ, ଗୀତା । ମାୟା ଆଉ ଜବନରେ ନାହିଁ । ମାୟାର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ପାଇ ପାଗଲ ହୋଇଛି ରାଜୁ । ତୁମେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଗୀତା । ତୁମେ ସାମାନ୍ୟ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ହିଁ ତାକୁ ପାଗଲ ଅବସ୍ଥାରୁ ଫେରାଇ ଆଣି ପାରିବ ।

ଗୀତା : ନା' ନା' ଶରତ ବାବୁ, ମୁଁ ପାରିବିନି ।

ଶରତ : ନା' ଗୀତା, ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବ । ସେ ଆମ୍ଭ ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ଅଛି । ଆଜିଠୁ ଏ ସବୁ ରହି ତୁମେ ରାଜୁର ସେବା କରିବ । ତୁମ ଅଭିନୟ ସଫଳ ହେଲେ ହୁଏତ...

ଗୀତା : ଅଭିନୟ !

ଶରତ : ମାୟାକୁ ତୁମେ ଭଲ ବୁଝେ ଜାଣ । ଆଜିଠୁଁ ତୁମେ ମାୟାର ଅଭିନୟ କରି ରାଜୁର ମନକୁ ଭୁଲାଇବ । ଯା ଫଳରେ, ତୁମର ହାତର ପରଶରେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଯିବ ।

ଗୀତା : କିନ୍ତୁ ଶରତ ବାବୁ, ପରେ ମୁଁ ଯଦି ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଅପମାନ ପାଏ...?

ଶରତ : ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ ଗୀତା, ସବୁ ଜାଣେ । ହେଲେ... ନିଜ ସେବା ଦ୍ଵାରା ମଣିଷ ଏ ଜଗତକୁ ଜୟ କରିପାରେ, ବୁଝ ଦ୍ଵାରା ନୁହେଁ... ଜୀବନ ରଜମଞ୍ଚରେ ତୁମେ ଯଦି ଏହି ନୂତନ ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରାକୁ ରାଜି ନୁହଁ, ତେବେ ସେବାଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ତୁମର କିଛି ଆପତ୍ତି ଅଛି ?

ଗୀତା : ଅଭିନୟ ! ସେବାଧର୍ମ !! ଏସବୁ କ'ଣ ମୁଁ ପାରିବି ?

ଶରତ : ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବ ତୁମେ । ତୁମକୁ ଆଜିଠୁଁ ସେଇ ସେବାଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଫଳରେ ତୁମେ ତୁମର ନିଖୁଣ ଅଭିନୟ କଳରେ ରାଜୁର ମନକୁ କଣି ନେଇ ପାରିବ । ହଁ ଗୀତା, ତୁମେ ଏଇଠି ରହ । ମୁଁ ଆଜି ତୁମ ଗାଁକୁ ଯାଇ ସେଠାକାର ସମସ୍ତ ଘରର ବୁଝି, ରାଜୁର ବାପାଙ୍କ ସହିତ ଦେଖା କରିବି । ମୁଁ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ରାଜୁର ଦାୟିତ୍ଵ ନେଇ ଏଠାରେ ରହବ । ଫେରିଲେ ଅନ୍ୟ କଥା ।

ଗୀତା : କିନ୍ତୁ... ।

ଶରତ : କିନ୍ତୁର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ଗୀତା । ସମସ୍ତ ହୋଇ ଗଲଣି । ମତେ ଏଇଠୁ ଫିରି ଗାଡ଼ି ଧରି ଯିବାକୁ ହେବ । wish you good luck.

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅନ୍ଧାର

ସପ୍ତମ ଦୃଶ୍ୟ

(କଷ୍ଟ—ଦାନବ୍ୟୁ ଶୁଣଣ ଶ୍ବାସ ଶ୍ବେଗରେ ପୀଡ଼ିତ । ଶୋଇଛନ୍ତି
ସେ । ପାଖରେ ସପନ ଠିଆ ହୋଇ ସେବା କରୁଛି)

ଦାନବ୍ୟୁ : ସପନ, ରାଜ ପାଖରୁ କିଛି ଝବର ଆସିଲା ?

ସପନ : ନା' ବାବୁ । ସେଇ ଦିନଠୁ ଝବର ଗଲା ଯେ, ଉତ୍ତର ନାହିଁ ।

ଦାନବ୍ୟୁ : ତୁ ଆଜି ଯା' ସପନ । ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ । ତା'ର ସ୍ତନ୍ନ
ଟିକିଏ ତ ଦେଖି-ପାରିଲାନି । ଶେଷ ବେଳରେ ହେଲେ ତା'କୁ
କ'ଣ ଟିକିଏ ଦେଖିପାରିବ ନି ? ଆଉ ବେଶିଦିନ ବଞ୍ଚିବନି ସପନ,
ମତେ ସେ ପୁରୁଷ ଡାକରା ଆସିଲାଣି । (ଖୁବ୍ ଜୋରରେ କାଶିଲେ)

(ସପନ ସେବା କରୁଥାଏ । ଏତିକି ବେଳେ
ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଛି ଗରତ । ସପନ ଗରତ
ବାବୁଙ୍କୁ ହଠାତ୍ ଦେଖିଛି)

ସପନ : ଆରେ, ଗରତ ବାବୁ ! ନମସ୍କାର ବାବୁ ।

ଦାନବ୍ୟୁ : କିଏ ସପନ ?

ଗରତ : ନମସ୍କାର ମଉସା ।

ସପନ : ସାନ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ଗରତ ବାବୁ କଟକରୁ ଆସିଛନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ
ସାନ ବାବୁଙ୍କ ପାଖରୁ..... ।

ଗରତ : ମୁଁ ଖୁବ୍ ଜରୁରୀ କାମରେ ଆସିଥିଲି ମଉସା । ମତେ ଆଜି ସେ
କୌଣସି ମତେ କଟକ ଫେରି ଯିବାକୁ ହେବ ।

ସପନ : ଜରୁରୀ କାମ ?

ଗରତ : ଏ ଗାଁରେ ମାୟା ବୋଲି କୌଣସି ଏକ ଝିଅ ଥିଲା ମଉସା ?

ଦାନବ୍ୟୁ : କ'ଣ ହେଲା ? ମାୟା ପାଖରେ ତୁମର କି କାମ ?

ଗରତ : ସେ ଏକ ବିରାଟ ଇତିହାସ । ରାଜ ମାୟାକୁ ଜବନ ଦେଇ ଭଲ

ପାଉଥିଲି ! ଏପରିକି ଫୁଲମାଲର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ବାହାଘର ମଧ୍ୟ ପରି ଯାଇଥିଲା ।

ଦାନବ୍ୟସ୍ : କ'ଣ କହୁଛୁ ଶରତ ? ରାଜୁ ପହଞ୍ଚି ମାୟାର ବାହାଘର ।
ନା' ନା' ଏ ପହଞ୍ଚି ମନଗଢ଼ା କଥା । ମୋର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ବଳି ଦେଇ ରାଜୁ ଏ କାମ କରି ପାରେନା ।

ଶରତ : ମନଗଢ଼ା କଥା ନୁହେଁ ମଉସା । ଏ ବିପଦ ବେଳେ ଆଉ ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଖୋଜିଲେ ଚଳିବନି । ଯାହା ହେବାର ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ସପନ : କି ବିପଦ ଶରତ ବାବୁ ? କଥା କ'ଣ ?

ଶରତ : ମାୟା ନଈରେ ଡେଇଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛୁ ବୋଲି ଡେଇଁ ପାଇ ରାଜୁ କାଲିଠାରୁ ପାଗଳ ପ୍ରାୟ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଦାନବ୍ୟସ୍ : ପାଗଳ ? ରାଜୁ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଛି ? ?

(ଉଦ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଉଠି ପଡ଼ୁଥିଲେ । କାଶି ଆର ହେଲା । ଶରତ ଓ ସପନ ଧରି ବସାଇଲେ)

ଶରତ : ହଁ, ମଉସା, ରାଜୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଗଳ । ଆପଣଙ୍କ ଗାଁ ଝିଅ ଶୀତାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ତାକୁ ଗ୍ରହଦେଇ ବାଧା ହୋଇ ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସିଛି ପ୍ରକୃତ ଘଟଣା କ'ଣ ହୁଅନ୍ତୁ ବୋଲି ।

ସପନ : କିନ୍ତୁ ମାୟାତ ବଞ୍ଚିଛୁ ବାବୁ ।

ଶରତ : ମାୟା ବଞ୍ଚିଛୁ ! ତା' ହେଲେ ସେ ଚିଠି ଦେଲ କିଏ ? ମତେ ମାୟାକୁ ନେଇ ଆଜିହିଁ କଟକ ଯିବାକୁ ହେବ । ମାୟାକୁ ନ ଦେଖିଲେ ରାଜୁର ପାଗଳାମି କେବେ ଭଲ ହେବନାହିଁ । କୁହନ୍ତୁ ଆପଣ କ'ଣ ବୁଝାନ୍ତି ? ଆଭିଜାତ୍ୟ ନା ରାଜୁ ?

ସପନ : ଭୁଲ୍‌ବାବୁ, ମାୟା ପାଖକୁ ଯିବା ଭୁଲ୍ ।

ଦାନବ୍ୟସ୍ : (ଉଦ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେ) ନା, ରୁମେମାନେ କେହି ଯାଇ ପାରିବନି । ମୁଁ ମୋ ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ ଖୁଣ୍ଟି କରି ଏପରି ଏକ ଅପବର୍ଣ୍ଣ ବିବାହରେ ପଡ଼ିତ ହୋଇପାରେନା ।

ଶରତ : ସବୁଠି ଅସବୁଠିର ପ୍ରଶ୍ନ ବିପଦ ବେଳେ ଧରି ବସିଲେ ଚଳିବନି ମଝିଆ ।

ଦାନବଧୁ : ନା' ନା' କେବେ ନୁହେଁ । ଏ ଘରର ସବୁସବୁକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ତା' ହେଲେ ମତେ...(କାଶ ଉଠିଲା । ଶ୍ଵାସକାଶୁ କାଶୁ ଉଠିପଡ଼ି ପାଖରେ ଥିବା ଚୌକି ଦେହରେ ଧକ୍କା ବାଜି ପଡ଼ିଗଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଗଲା)

ଶରତ : ମଝିଆ !

ସପନ : ବାବୁ !! (ଦୁହେଁ କାନି ଉଠିଲେ)

ଅନ୍ଧାର

ଅଷ୍ଟମ ଦୃଶ୍ୟ

[ସହରର ଏକ ପାର୍କ—କିଶୋର ଓ ଯୋଗୀ ଦୁହେଁ ଆସିଥିଲେ ଚଠିର ପ୍ରତିଦିନିଆ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ । ସେତେବେଳକୁ ପୋଲିସ କିଶୋରର ପିଛା ଧରିଲେଣି, ଡାକ ଡବାରୁ ଚଠି ଡେରାଇ ଆଣିବା ଅପରାଧରେ । କିଶୋର ମିଥୁନାଶ ହୋଇ ବକି ଢୁଲିଆଏ । ଯୋଗୀ ହତ୍‌ବାକ୍ ହୋଇ ଶୁଣୁଥାଏ]

କିଶୋର : ବୁଝିଲୁ ଯୋଗୀ । ତୁ ଗାଁକୁ ଫେରିଯା' । ମତେ କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଆନ୍ତରୋପନ କରିବାକୁ ହେବ । ନଚେତ୍ ବିଷ ଖାଇ ମରିବାକୁ ହେବ । ପୋଲିସ ଠିକ୍ ଠିକ୍‌ରେଇ ଯାରିଲେଣି । ମୁଁ ପୋଷ୍ଟ ବାକ୍‌ସରୁ ଚଠି ଡେରାଇ ଆଣିବା କଥା ।

ଯୋଗୀ : ତେବେ ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ଆଜ୍ଞା ? ମତେ କିଛି ଉପାୟ ବତାନୁ ।

କିଶୋର : ତୋ ବାଟ ତୁ ଏଣିକି ଦେଖ ଯୋଗୀ । ତୋ ବାଟ ତୁ ଦେଖ ।
ମୋ କାମ ସଫଳ ହୋଇ ସାରିବୁ । ମୋ ଚଠି ଦ୍ଵାରା ରକ୍ତ
ହୋଇବୁ ପାଗଳ ଏବଂ ମକୁ ହୋଇବୁ ଦୋଷୀ ।

ଯୋଗୀ : ଅପଣ କେମିତି ଜାଣିଲେ ଆଜ୍ଞା ?

କିଶୋର : ଯୋଗୀ ! ଏତେ ଦିନ ମୋ ପଛରେ ଦୌଡ଼ ଦୌଡ଼ ତୁ ମତେ ଚିହ୍ନି
ପାରିଲୁନି ? ରକ୍ତର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଶରତ ଆମ ମାକୁ ଯାଇଛି
ମାୟାକୁ ଧରି ଆସିବା ପାଇଁ ।

ଯୋଗୀ : (ନିରାଶ ହୋଇ) ମାୟା ତା' ହେଲେ ଗାଁ ପ୍ରଡ଼ି ଢୁଲି ଆସିବ । ତା'
ହେଲେ ମୁଁ କ'ଣ ଶିଶୁପାଳ ହୋଇଯିବି ଆଜ୍ଞା... ।

କିଶୋର : ଖାଲି ମାୟା ନୁହେଁ । ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମକୁନ୍ଦ ମଧ୍ୟ... ।

ଯୋଗୀ : (ଆନନ୍ଦ ହୋଇ) ତା' ହେଲେ ମୁଁ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲି ଆଜ୍ଞା । ତା'
ହେଲେ (ପାଟିରେ ଗାଡ଼ି ଢୁଲିବା ଶବ୍ଦ କରି) ମୁଁ ଢୁଲିଲି ଆଜ୍ଞା ।

କିଶୋର : ମୋର ମଧ୍ୟ ଯିବା ବେଳ ପାଖେଇ ଆସିଲା ଯୋଗୀ । ମୁଁ ଢୁଲିଯିବି ।
ଜୀବନର ପ୍ରତି ପଦେ ପଦେ ବାଧା ପାଇ ଶେଷରେ ବରି ନେଇଥିଲି
ଉକ୍ତ ମତ । ତାକୁ ଖାଇ ଖାଇ ଜୀବନର ସବୁ ଦୁଃଖ ଭୁଲିଯିବି
ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । ତେବେ ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତି ନ ପାଇ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵାର ବନ୍ଧୁ
ମନ ମଧ୍ୟରେ ଜଳି ଉଠିଲା । କୁପଥ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ
ହେଲି ।

ଯୋଗୀ : ମା'ଲ ଆଶନ୍ତି ଯେ ଆଜ୍ଞା । ଏତେ ବଡ଼ ସହରରେ ବାଟ
ଭୁଲିଗଲେ... ।

କିଶୋର : ନା' ଆଉ । ସବୁ ଆଶା ମୋର ବୃଥା ହୋଇ ଯାଇଛି । ସବୁ
କଲ୍ଲେନା ମୋର ପାଣିଫୋଟକା ପରି ମିଳାଇ ଯାଇଛି । ମୋ
ପଛରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୋଲିସ୍ ଜୋର୍‌ସୋର୍‌ରେ ଲାଗିଛି । ହେଲେ
ତା' ପୁଅରୁ ମୁଁ ମୋ' ବାଟ ସଫା କରିଦେବା ଦରକାର ।

ଯୋଗୀ : ମୁଁ ତ ଆଜ୍ଞା ଭାବୁଥିଲି... ।

କିଶୋର : ତୁ ବନ୍ଦ କରି ଯୋଗୀ, ତୁ ବନ୍ଦ କରି । ବହୁତ ଆଗେଇ ଯାଇଥିଲି ମୁଁ । ହେଲେ ମତେ ଶେଷରେ ସେ ପଥରେ ଧକ୍କା ଖାଇବାକୁ ହେଲା । ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଭୁଲର ଶେଷ ସୀମାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚେ, ଆପେ ଆପେ ଧକ୍କା ଖାଇ ଫେରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଯୋଗୀ : ଧକ୍କା ଖାଇବାକୁ ପଡ଼ୁ କି ଖଣ୍ଡି ଆ ଯୋଡ଼ା ଖାଇବାକୁ ପଡ଼ୁ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ମାୟାକୁ ବିରହେଇ ଆଜ୍ଞା । ଆପଣଙ୍କ ଭରସାରେ ମୋ ମା' ପରା ତେଣେ ବାହାଘରର ଯତ୍ନ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଯାରିଲଣି । ଆପଣ ବର ଯାତୀରେ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବେ ।

କିଶୋର : (ହସିତ) ବାସ୍ତବିକ୍ ତୁ ଜଣେ ବୋକା । ହେଲେ ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତର ଦ୍ରାହ ଦେଇ ଯେଉଁ ସବୁ କାମ କରିଗଲି, କେହି ସେମିତି ନ କରୁ । ଈଶିକ କୃତ୍ରି ସାଧନ ପାଇଁ ରାଜୁ ଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟସ୍ତର ଯେଉଁ ଅପକାର ମୁଁ କରିଛି ହୁଏତ ମତେ ମୃତ୍ୟୁପରେ ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତି ମିଳି ପାରେନା... ।

ଯୋଗୀ : (ହଠାତ୍ ବାହାରକୁ ଦେଖି) ବାବୁ, ପୋଲିସ୍ ।

(କହି ଭୟରେ ଅରିବାକୁ ଲାଗିଲା । କିଶୋର ବିଚଳିତ ହୋଇ ଉପାୟ ଖୋଜି ପାରି ନଥିଲା । କିଛି ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗୀ ବୁଲିଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଉଥିଲା ବେଳେ ବାହାରେ ପୋଲିସ୍ whistle ଶୁଣାଗଲା)

କିଶୋର : ରହ ଯୋଗୀ ! ପୋଲିସ୍ ଆସନ୍ତୁ । ତୁ ବୁଲିଗଲେ ସବୁକଥା ଅଛପା ରହୁଥିବ । ପୋଲିସ୍ କ'ଣ ମତେ ଏଇଠି ନେଇ ଯିବ ବୋଲି ଭାବିଛୁ ? ତା' ପୁଅରୁ ମୁଁ ମୋ ବାଟ ଧରିବି । (ପକେଟରୁ ଶିଶିଟିଏ ବାହାର କଲେ) ଏଇ ଦେଖ, ଏଇଟା କ'ଣ ଜାଣୁ ?

ଯୋଗୀ : କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ?

କିଶୋର : ବିଷ... ।

ଯୋଗୀ : ବିଷ !!!

କିଶୋର : ହଁ, ଯୋଗୀ, ବେଶ । ଶେଷରେ ବେଶ ହିଁ ମୋତେ ଶାନ୍ତି ଦେବ ।
 ପୋଲିସ ମୋ ଶବ୍ଦଟାକୁ ନେଇ ଅତିଥିରେ ହୁଏତ ଭେଟି ଦେବେ ।
 ଆଉ ତୁ ରାଜ ପାଣି ହୋଇ ସବୁ କଥା ଖୋଲି କହିବୁ । ଅନ୍ତତଃ
 ଶେଷ ପୁଅରୁ ରାଜୁ ସହିତ ଥରେ ଦେଖା ହୋଇ ପାରିଲାନି ।
 ଦେଖା ହେଲେ କହିବୁ, ଯୋଗୀ, ମୋ କର୍ମ ପାଇଁ ମୁଁ ଅନୁତପ୍ତ ।
 ତା' ପରେ ତୋର ମୁଣ୍ଡ ।

(କହି ଶିଶିରୁ ବେଶ ଖାଇଲା ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ଟଳି ପଡ଼ିଲା)

ଯୋଗୀ : ବାବୁ... !!! (କାନ୍ଦି ପାଖରେ ଡାକୁଥାଏ) ଅନ୍ତତଃ ଆଉ କେତେ
 ଦିନ ଗଲେ ବରଯାତ୍ରୀରେ ଯାଇଥାନ୍ତି । ବାବୁ...ବାବୁ... ।

(ଚିତ୍କାର କରୁଥାଏ । ପ୍ରବେଶ କଲେ ପୋଲିସ ସବ୍-
 ଜନସ୍ପେକ୍ଟର ଓ ପୋଲିସ)

ପୋ:ସ:ଇ : ବାହାଦୁର, ହାତ କଢ଼ି ଲଗା ଯୋଗୀକୁ । ଯୋଗୀ, ତୁମ କିଶୋର
 ବାବୁ ଆଜି ଏମିତି ଶୋଇଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ମଦ ନିଶାଟା ଖୁବ୍
 ବଢ଼ିଗଲା କ'ଣ ?

ଯୋଗୀ : ନା' ବାବୁ, ଆଜି ମୋଟେ କିଛି ଖାଇ ନାହାନ୍ତି । କ'ଣ ଟିକିଏ
 ଗୋଟେ ଛୋଟ କାଚରୁ ଖାଇଲେ । ତା' ପରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ଟଳି ପଡ଼ିଲେ ।

ପୋ:ସ:ଇ : (ଚଉଦିଗକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି କାଟକିଏ ଖୋଜି ପାଇଲେ) ଆରେ
 ଏଇ ଯେ **poison** । (କିଶୋରକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି, ପୋଲିସପ୍ରତି)
 ବାହାଦୁର, କିଶୋର ବାବୁ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଲସଟାକୁ
 ଏଠୁ ନେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ । ଏ ଲେକଟାକୁ ଆଗ
 ଗାଡ଼ିରେ ବସାଅ ।

ଯୋଗୀ : ମତେ କାହିଁକି କୁଆଡ଼େ ନେବ ବାବୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନ କରିନି ।

ପୋ:ସ:ଇ : ଭୁଲବେ, ଆନାରେ ସବୁ କହିବୁ ।

ଯୋଗୀ : ନା' ବାବୁ, ମୁଁ ମୋଟେ କିଛି କରିନି । ବାଟରେ ଯାଉଥିଲି, ବାବୁ,
ମତେ ଦେଖି ଡାକିଲେ ।

ପୋ:ସ:ଇ : ମୁଁ ତୁମ ଗାଁରୁ ସବୁ ଖବର ପାଇଛି । ଚୁପ୍‌ହୋଇ ଗାଡ଼ିରେ
ବସ ।

ଯୋଗୀ : (ଥରୁଥାଏ) କାଲି ପରା ମୋ ବାହାଘର ! କାଲି ଦିନଟା ଛୁଡ଼ି
ଦିଅନ୍ତୁ । ପରଦିନ ପଛେ ଦୁଇ ଜଣକୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି ନେବ ।

ପୋ:ସ:ଇ : ହୁଏ ଆନାକୁ ଭୁଲ । ସେଠି ବାହାଘର ହେବ ।

(ଯୋଗୀ ନାହିଁ, ନାହିଁ କରୁଥାଏ, ପୋଲିସ ଗଲା ଧକ୍କା
ଦେଇ ନେଇଥାଏ)

—ଅଂଧାର—

.

ନବମ ଦୃଶ୍ୟ

[ପୁର ବଞ୍ଚିତ ରାଜୁର ବସାଘର । —ବିକୃତ ମର୍ତ୍ତିଷ୍ଠ ରାଜୁ ଚୌକ
ଉପରେ ବସିଛି । ଗୀତା ରାଜୁକୁ ବଶ କରିବା ପାଇଁ ଅଳଗଲରୁ
ନାଚି ନାଚି ଆସିଛି । ଗୀତାର ପ୍ରଥମ ପଦ ଶେଷରେ ସାଧାରଣ
ବେଶରେ ନାଚି ନାଚି ଆସିଛି ମାୟା, ଦ୍ଵିତୀୟ ପଦପରେ ପୁଣି ଗୀତା
ତୃତୀୟ ପଦରେ । ଶେଷ ପଦରେ ଦୁହେଁ ରଜମଞ୍ଚର ଦୁଇ କଡ଼ରେ
ନାଚୁଛନ୍ତି ।]

ଗୀତା : (ଆଧୁନିକ ନୃତ୍ୟ)

ଏ...ମଲୟ, ଏ.. ଜୋଛନା...

ଚୁମ୍ପି ଚୁମ୍ପି ଯାଏ କେତେ ଯଉବନ ଜୁଆର ।

ଏ...ରୂପର ପସରା ମେଲି, ବସୁ ଗୋ ରୂପ ପାଇଁ

ଜାଲି ବସେ ମୁଁ ଜାଗର ॥ ୧ ॥

ମାୟା : ମୁଁ ଅଲୋଡ଼ା ଅଶୋକା ମଉଳା ଜନ୍ମର ଗୁଣ

ତୁମେ ଧାରଣାବଶର ମଉଳା ତୁଲେ ହେଲେ ବାଜ ।

ଆସିବ, ତୋଷିବ, ପରଶରେ ତୁମ

(ମୋ ମନେ କିଂତୁ ଧନୁ ରଂଗ ନେଇ ॥ ୨ ॥

ଗୀତା : ଏ ବିରୁଦ୍ଧ ବିଧୁର ମନ ନେଇ ଯେବେ

ଅଗ୍ନି ଉଠିଲ ଜୁଆର,

ତୁମେ (ମୋ) କବରୀ ମଂଡ଼ିବ, ମରମ କୁଆଁରେ

ସପନ ଭଂଗିବ ମୋର ॥ ୩ ॥

ମାୟା ଓ ଗୀତା : ଅଳସୀ ଲଜାର ଅଳସ ତନୁରେ

ଅଳସ ଅଳସ ହସ,

ସେତ, ମଧୁମଳୟର ମନ୍ଦ୍ର ନିନାଦେ

ତୁଟାଇ ପାରେନା ବାସ ।

ରାଜୁ : NO, stop it please, stop it !

(ନୃତ୍ୟ ଶେଷ ହେବା ବେଳକୁ ରାଜୁର ସ୍ତରରେ

ଆଲୋକ ଲିଭିଯାଇଛି । ପୁଣି ଆଲୋକ ଜଳି

ଉଠିଲ ବେଳକୁ ଦେଖାଗଲା ରାଜୁର ପାଦ

ଦେଶରେ ଗୀତା । ସମେ ସେ ରାଜୁକୁ ଧରି ନେଇ

କିତରକୁ ଚାଲିଯାଇଛି ।)

(ବାହାରେ ମକୁନ୍ଦର ସ୍ତର ଶୁଣାଗଲା)

ମକୁନ୍ଦ : (ବାହାରୁ) ଭିତରକୁ ଆସି ପାରୁ କି ?

ଗୀତା : (ବିଦ୍ରୁତ ହୋଇ ବାହାରକୁ ଡିଙ୍ଗୁ ବୁଝିଛି । ଭିତରକୁ ଯାଇ

ଫେରି ଆସିଛି ।) କିଏ ? ଆସ ।

(ପ୍ରବେଶ କରୁଛନ୍ତି ମାୟା ଓ ମକୁନ୍ଦ । ଗୀତା ମାୟାକୁ

ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛି)

ମାୟା : ଇନ୍ଦ୍ରଣୀ । ରାଜୁ ବାବୁ କାହାଂତି ?

ମକୁନ୍ଦ : (ଭିତରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି) ରାଜୁ ବାବୁ ! ରାଜୁ ବାବୁ !

ଗୀତା : ଏଇଟା ଗାଁ ନୁହେଁ ସହର । କାହିଁକି ସେମିତି ଚତ୍କାର କରି ଚାଲିଛ ?
ତୁମେମାନେ ଏଠି କାହିଁକି ? ଏଠି ତୁମର କ'ଣ କାମ ? ଚାଲିଯାଅ
ଏଠୁ ।

ମକୁନ୍ଦ : ବୋଧହୁଏ ତୁ ହୋସରେ ନାହୁଁ । କଲେ ଗୀତା ! ତୁ କୁଆଡ଼େ କିଛି
ଖାଇଛୁ କଲେ ? ମୁଁ ପରା ତମ ଗାଁର ମକୁନ୍ଦ, ଆଉ କିଏ ରାଜୁ ବାବୁଙ୍କର
ସ୍ତ୍ରୀ ମାୟା ।

ମାୟା : ଭଉଣୀ ! ଆମର ଏ ଦୁଇନରେ ..... ।

ଗୀତା : ଚୁପ୍‌କରି । କିଏ ତୋ ଭଉଣୀ ? ଲଜ ମାଡୁନାହିଁ ମୁହଁକୁ ? ବର ଯଦି
ମିଛ ନ ଥିଲ ମଲ୍ଲିନି । ଗାଁରେ କ'ଣ କ'ଣ ପୋଷାକ ନ ଥିଲ ? ଏଠି
ପର ଘରେ ପୁଣି ପର ପୁରୁଷକୁ ନିକର ବୋଲି ସଫେଇ ଦେବାକୁ
ଆସିଛୁ ?

ମାୟା : ନା, ନା, ତୁମେ ସେମିତି କନ୍ଦନ ଭଉଣୀ ! ତା'ଙ୍କ ସହିତ ମୋର
ବିବାହ ମଧ୍ୟ ସରିଛି । ଏ ବିବାହ ମକୁନ୍ଦଙ୍କ ନିଜ ହାତରେ କରେଇଛନ୍ତି ।
ଶରତ ବାବୁ ଗାଁକୁ ଯିବା ପରେ ଗାଁରେ ସମସ୍ତେ ଜାଣି ସାରିଲେଣି ।
ମୁଁ ଶୁଣିଲି ଗୋଟାଏ ମିଛ ଝବରରେ ସେ ପାଗଲ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ଗୀତା : ଚୁପ୍‌କରି । ଆଉ ବେଶିକିଛି କହିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ରାଜୁ ବାବୁ
କାହିଁକି ପାଗଲ ହେବେ । ସେ ବେଶ୍ ସ୍ତବ୍ଧ ସବଳ ଅଛନ୍ତି । ସେ
ମୋର ସ୍ୱାମୀ । ତା'ଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଘର ସଂସାରତ ଆଜି ନୂଆ
ନୁହେଁ । ତୁମେମାନେ କ'ଣ ମୋ ସଂସାରରେ ନିଆଁ ଜାଳିବାକୁ
ଆସିଛ ? ମୋର ବିନାମୁମତିରେ ତୁମକୁ ଏ ଘରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା
ଅଧିକାର କିଏ ଦେଲ ? ଚାଲିଯାଅ ତୁମେମାନେ ।

ମାୟା : ଚାଲିଯିବୁ ଭଉଣୀ । ନିଶ୍ଚୟ ଚାଲିଯିବୁ । ଯେଉଁ ଆଶା ନେଇ ଗାଁରୁ
ଆସିଥିଲି ସେ ଆଶା ଯେତେବେଳେ ମଉଳି ଯାଇଛି, ... । ଆଉ
ଏଠି ଆମର କି କାମ ? ହେଲେ ଭଉଣୀ ! ମୋର ଭୁଲ ରହିଲ

କେଉଁଠି ? ତାଙ୍କର ଯଦି ତୁମ ସହିତ ଘର ସଂସାର କରିବାର ଥିଲା ତା' ହେଲେ ମୋ ସହିତ ଖେଳି ଖେଳି କାହିଁକି ? କାହିଁକି ସେ ଗଣ୍ଡାବ ଘରର ଅଳିଆ ଅସନା ଫୁଲଟିକୁ ଆଦରି ନେଇଥିଲେ ? କାହିଁକି ସେ ମକୁରୁର ଆଗରେ ଫୁଲମାଲର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନରେ ମତେ ବିଚାଡ଼ କରିଥିଲେ ?

ଗୀତା : ମୁଁ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ ନି । ମୁଁ କହୁଛି ତୁମେମାନେ ଚାଲିଯାଅ ଏଠୁ ।

ମକୁରୁ : ହଉ ଗୀତା, ତୁ ପାଟି ତୁଟି କରି ଘର କ'ଣେଇଟା କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ । ଯିଏ ଆମକୁ ଡାକି ଯାଇଥିଲା ଆଉ ଯାହାମାନେ ଆମେ ଏଠାକୁ ଆସିଛୁ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କର ଦେଖା ହୋଇଗଲେ ଆମେ ଚାଲିଯିବୁ ।

ମାୟା : ନା' ମକୁରୁ ! ଆମେ ଏଠି ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଜଣେ ବଡ଼ ଲୋକର ପୁଅକୁ ବିଶ୍ୱାସକରି ମୁଁ ଆଜି ଠିକ୍ ଯାଇଛି । ଏତେ ପରଲ ବିଶ୍ୱାସୀ ହେବା ମୋର ଉଚିତ ନ ଥିଲା । ତା'ର ଫଳ ଆଜି ମୁଁ ଠିକ୍ ପାଇଛି । ଏ ଜବନରେ ଆଉ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ନେଉଁ ଘର ଦିନେ ନଇଁ ତୁଠରେ ଆମେ ଡୋଳିଥିଲୁ ସେତେ ବାଲିଘର । ସାମାନ୍ୟ ବରଷା ପବନରେ ତାହା ଭୁସ୍ ଡ଼ି ଯିବାର କଥା, ଭୁସ୍ ଡ଼ି ବି ଯାଇଛି । ମଣିଷ ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିବାକୁ ସିନା ଘର ଡୋଲେ, ମୋ ଘର ଯେତେବେଳେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି କିଏ ଶାନ୍ତି ନ ଦେଲେ ବି ସେ ନଇତ ମତେ ଶାନ୍ତି ଦେଇ ପାରିବ । ଆସ ମକୁରୁ । ଦୌଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଛି । ମକୁ ପଛେ ପଛେ ଦୌଡ଼ିଛୁ ମାୟା, ମାୟା ଡାକ । ଗୀତା କ'ଣ ଭାବି ହସିଛି ବିଜୟି ନାର ହସ । କିଛି ସମୟ ପରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛି ଶରତ ।)

ଶରତ : ସେମାନେ କାହାନ୍ତି ଗୀତା ?

ଗୀତା : ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ଶରତ : କେଉଁଠିକୁ ?

ଗୀତା : ନେଉଁଠାରୁ ଆସିଥିଲେ ।

ଶରତ : କାହିଁକି ? ଫେରି ଯିବା ପାଇଁ ଆସି ନ ଥିଲେ ।

ଗୀତା : (ହସି) ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପୁଣି ବୁଝେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ?

ଶରତ : ଅଛା, ରଜୁ ସହୃଦ ମାୟାର ଦେଖା ହେଲ କି ନାହିଁ ?

ଗୀତା : ଦୁଃଖର କଥା । ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ ହତଭାଗିନୀ ମାୟା ପାଇ ପାରିଲାନି ।

ଶରତ : ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ ମାୟା ପାଇ ପାରିଲାନି, ନା' ଜାଣି ଜାଣି ତୁମେ ତା'କୁ ପ୍ରୟୋଗ ଦେଲାନି ?

ଗୀତା : ହଁ, ସେଇପ୍ରା ବୋଲି ଧରିନିଅନ୍ତୁ । ଅଦିନରେ ଅଦିନକ ଯଦି ବରଷା ଫେରିଆସେ ତା' ହେଲେ ବଣରେ ଲାଗିଥିବା ନିଆଁ କ'ଣ ଲାଭିବନି ?

ଶରତ : ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ଯେଉଁ ନିଆଁ ଲାଭିଆସି, ସେ କ'ଣ ଜଳ ଉଠେ ଯେ, ଲାଭିବ ।

ଗୀତା : ତା' ନ ହେଲେ ମୋର ବହୁ ଦିନର ଆକାଂକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ କେମିତି ?

ଶରତ : ତୁମର ଏ ଆକାଂକ୍ଷା ଏ ଜବନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ନୁହେଁ, ଗୀତା ।

ଗୀତା : ଶରତ ବାବୁ ?

ଶରତ : ହଁ, ଗୀତା ! ଯେ ହେଉ ସେ ସାଧନା ତୁମର ନାହିଁ । ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ, ଅନ୍ୟକୁ ଦୁଃଖ ଦେଇ କେହି କେବେ ସୁଖୀ ହୋଇପାରେ ? ମାୟାକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ, ଅଥଚ ରଜୁ ସହୃଦ ଦେଖା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଲାନି । ନିଶ୍ଚୟ ତୁମେ ତା'ଙ୍କ ମନରେ ବିଷ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛ । ଦେଖା ନ ପାଇ ମାୟା ଯେତେବେଳେ ଫେରି ଯାଇଛି । ସେ ହୁଏତ ତା' ଜବନ ନଷ୍ଟ କରି ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଛଘୁଞ୍ଚି ଦେବନି । ତୁମେ ଥରେ ଭାବି ଦେଖ ଗୀତା ! ମାୟାର ମିଥ୍ୟା ମୃତ୍ୟୁ ସ୍ୱବାଦ ପାଇ ସିଏ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇ ପାରିଲା, ସିଏ ଦିନେ ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱବାଦ ପାଇବା ପରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହିପାରିବ, ନା' ସେ ତୁମକୁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରିବ ?

ଗୀତା : ଶରତ ବାବୁ !

ଶରତ : ହଁ, ଗୀତା ! ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଆଉ ଆନୁଗତ୍ୟରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କଲଭଳି ସବୁ ଏ ଦୁନିଆରେ କିଛି ନାହିଁ । ତୁମେ ତୁମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପଥରେ କଣ୍ଠା ମାଡ଼ିବା ପୁଣି ସେ ପଥରୁ ଫେରିଆସ ଗୀତା । ଭଗବାନଙ୍କ ଦରବାରରେ ନିଜକୁ କଳଙ୍କିତ କରନା । ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଇବା-ପାଇଁ ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କରୁଛ ବରଂ ତା'ପାଇଁ କିଛିଟା ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱୀକାର କର । ଯେଉଁଥିରେ କି ତୁମର ମଂଗଳ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ । ନଚେତ୍ ମୁଁ ସତ କହୁଛି ଗୀତା ! ଜନ୍ମ, ଜନ୍ମାଗରେ ଶତଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ରାଜୁକୁ ତୁମେ ପାଇ ପାରିବନି ।

ଗୀତା : ଶରତ ବାବୁ !!!

(ଭିତର ଘରେ ରାଜୁର ପାଗଲାମି ଶୁଣାଗଲା)

ରାଜୁ : (ନେପଥ୍ୟେ) ମାୟା ! ମାୟା !! ନା, ନା, ତୁମେ ମରି ପାରିବନି ମାୟା, ତୁମେ ମରିପାରିବନି । ଦେଖ ଶରତ, ସେ ଆସିଛି । ସେଇ ନନ୍ଦର ଅତଳ ଗର୍ଭରୁ ସେ ଉଠି ଆସୁଛି ଅସଜଡ଼ା ବେଗରେ । ନା, ନା, ସେ ସିନା ମରିଗଲା, ମୁଁ କ'ଣ..... ? (କହ କହ ଆସିଛି) ସିଏ ଆସିଥିଲା..... (କାନ୍ଦୁ) ।

ଗୀତା : (ଅନୁତପ୍ତ ହୋଇ) ମତେ କ୍ଷମାକର ଶରତ ବାବୁ, ମତେ କ୍ଷମାକର ।

— ଅଂଧାର —

ଦଶମ ଦୃଶ୍ୟ

[ଶ୍ରାମ୍ୟ ପଥ—ନିନ୍ଦ୍ରାବସ୍ଥା ରାତି । ଗାଁ ରାସ୍ତାରେ
ଏକାକିନୀ ଚାଲୁଛନ୍ତି ମାୟା । ମନରେ ତା'ର
ଅସୀମ ଝିଡ଼ । ଜୀବନର ସବୁ ଆଶା ମରିଯିବ ।
ପରେ ତାର ଜୀବନ ବିସର୍ଜନ କରିବାକୁ ସେ
ଆଗେଇଛି । ପ୍ରଥମ ଗୀତଟିର କେତୋଟି ପଦ
ଭାସିଆସିଛି ଅତୀତରୁ । ଗୀତର ଶେଷରେ
ତା'ର ମନରେ ପ୍ରତିଧ୍ବନିତ ହେଉଥିଲା କେଉଁପଦ
କଥା]

ରାଜୁର ସ୍ବର : ମୋ ସ୍ବପ୍ନ ଦିନେ ସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେବ । ହେଲେ,
ସେଥିପାଇଁ ନିଂଦା, ଅପବାଦ ଯାହା ସବୁ ଆସିବ... । ତୁ
ପାଗବୁଡ଼ି ମାୟା..... ? ଆମେ ଉଡ଼ିଯିବା ସେଇ ଦେଶକୁ
ଯେଉଁଠି ନଥିବ ବାଧା ଓ ବ୍ୟଥା ।

ଦିନେଇର ସ୍ବର : ତୁ ରାଜି ହୋଇଯା ମା, ତୁ ରାଜି ହୋଇଯା । ଆଜିର କଥା
କାଲିକି ନାଆଏ ମା' ! ବଡ଼ ଲୋକ ସେ । ମନେ ନ ଥିବ
ତାଙ୍କର ମାୟା କିଏ ?

ଗୀତାର ସ୍ବର : ଚପୁକର ! କିଏ ତୋ ଭଉଣୀ ? ଲଜ ମାଡ଼ୁ ନାହିଁ ମୁହଁକୁ ?
ଯଦି ବର ମିଳୁ ନଥିଲା ମଲ୍ଲିନୀ ? ଗାଁରେ କ'ଣ କୁଅ, ପୋଖରୀ
ନଥିଲା ? ଏଠି ପର ପରେ ପୁଣି ପରପୁରୁଷକୁ ନିଜର ବୋଲି ପଞ୍ଚେଇ
ଦେବାକୁ ଆସିବୁ ? ଗାଁରେ କ'ଣ କୁଅ ପୋଖରୀ ନଥିଲା ?
ଗାଁରେ କ'ଣ କୁଅ ପୋଖରୀ ନଥିଲା ? ? ଗାଁରେ କ'ଣ କୁଅ,
ପୋଖରୀ ନଥିଲା ? ? ?

[ଏଇ କେଇପଦ କଥା ମାୟାର ଅସହ୍ୟ ବୋଧ ହେଲା ! ଗତି ତା'ର ଶୀଘ୍ର ହୋଇ ଉଠିଲା । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ଦୂରରୁ ଶୁଣାଗଲା ମକୁନ୍ଦର ଘର । ମାୟା ! ମାୟା !!]

— ଅଂଧାର —

ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ

[ନଇକୁଳ—ମାୟା ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛି । ମାୟା ନଇ ଦୃଢ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଛି । ପୁଣି ଶୁଣାଗଲା ‘ମା’ରେ କ’ଣ କୁଅ ପୋଟୁଛି ନଥିଲା ? ଏଠି ପର ଘରେ ପୁଣି ପର ପୁରୁଷକୁ ନିଜର ବୋଲି ସଫେଇ ଦେବାକୁ ଆସିଛି ? ’ । ମାୟା ଡେଇଁ ପଡ଼ିଛି ନଦୀ ଗର୍ଭକୁ । ଦୂରରୁ ମକୁନ୍ଦ ପ୍ରବେଶ କରିଛି । ନଇ ଦୃଢ଼ ଉପରକୁ ଉଠି ସେ ଦେଖିଛି ମାୟାକୁ ନଦୀ ଗର୍ଭରେ । ମାୟାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ସେ ମଧ୍ୟ ଲମ୍ପି ପ୍ରଦାନ କରିଛି ନଦୀକୁ । ଏତିକି ବେଳେ ପାଗଳ ରାଜୁ ଦୌଡ଼ିଆସି ନଦୀକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବାକୁ ଗଲାବେଳେ ପଛରୁ ଦୌଡ଼ି ଆସି ଟାଣି ଧରିଛି ଶରତ ।]

ଶରତ : ଏ କ’ଣ କରୁଛୁ ରାଜୁ ?

ରାଜୁ : ମତେ ଛାଡ଼ିଦେ ଶରତ । ମାୟା ବୁଲିଗଲା । ମୋ ବାଲିଘର ଟାଣିଗଲା ମୋ ହସ୍ତ ଉଠିଗଲା । ମତେ ମଧ୍ୟ ଯିବାକୁଦେ ।

ଶରତ : ତୁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିନା ରାଜୁ । କେହି କୁଅଡ଼େ ଯାଇନି । ତୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର । ମକୁନ୍ଦ ନଇ ଭିତରକୁ ଯାଇଛି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମାୟାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଆଣିବ ।

(ରାଜୁ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ମକୁ ମାୟାକୁ
ନଇରୁ ଉଠେଇ ଫେରି ଅସ୍ତୁଥିଲା)

ରାଜୁ : ମାୟା !!! ମକୁଭାଇ,.....ମକୁଭାଇ ! ମୋ ମାୟାକୁ ମତେ ଦିଅ ଭାଇ ।

ମକୁଦ : ସେ ତୁମ ମାୟା ନୁହେଁ ବାବୁ । ତୁମେ ତ ବଡ଼ ଘରର ପୁଅ । ଆଉ
ସେ ଗଣ୍ଡାବ କେଉଁଟି ଘରର ଝିଅ । (ମାୟାକୁ ତଳେ ଶୁଆଇ ଦେଇଛି)

ରାଜୁ : ବିଶ୍ୱାସ କର ମକୁ, ମୁଁ ମାୟାକୁ କେବେ ଦୂରେଇ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
କରିନି । ତୁମେ ମତେ ଭୁଲ ବୁଝିନି ।

(ଗରତ ଓ ରାଜୁ ମାୟାର ସେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।
କିଛି ସମୟ ପରେ ମାୟାର ଜ୍ଞାନ ଫେରି ଆସିଛି)

ମକୁଦ : ସବୁ ମୋର ଭୁଲ ବାବୁ । ସବୁ ମୋର ଭୁଲ । ମୁଁ ମୋର ସରଳ
ମନରେ ଆଗପଛ ନ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଫୁଲ ମାଲ ଦେଇ ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କ ହାତ
ଛୁଦି ଦେଇଥିଲି । ସେଇଠି ମୋର ଭୁଲ ହୋଇଗଲା । ଆଉ ଯାହା
ଫଳରେ ମୋ ଭଉଣୀର ଆଜି ଏ ଦଶା । (କାନ୍ଦୁଛି)

ଗରତ : ଭୁଲ କାହାରି ନୁହେଁ ମକୁ ! କିଶୋରର ଗୋଟାଏ ଚିଠିରେ ଏତେ
ସବୁ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଗଲା । ତା' ଫଳ ସେ ପାଇ ସାରିଛି ।

ରାଜୁ : ମତେ କ୍ଷମା କର ମକୁଭାଇ ।

ମକୁଦ : କ୍ଷମା ମୁଁ ଦେବ ବାବୁ ?

ମାୟା : (ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠି) ତୁମେ ? ତୁମେ ଆସିଛ ? ତୁମେ ସବୁ
ବୁଝିଯାଅ । ନା, ନା ମୁଁ ତୁମର କେହି ନୁହେଁ !

ରାଜୁ : ମାୟା ! ମୁଁ ତୁମର ସେଇ ଧୁଲି ଝେଲର ରାଜୁ । ମତେ ବିଶ୍ୱାସ
କର ମାୟା । ମୋ ମନରୁ ମୁଁ ତୁମକୁ କେବେ ଅନ୍ତର କରିନି ।
ତୁମେ କହିଥିଲନା—ମୋ ସ୍ୱପ୍ନ ସାର୍ଥକ କରିବା ପାଇଁ ତୁମେ ସବୁ
କିଛି ପାରିବ । ଆଜି ଏତିକି କ'ଣ ପାରିବନି ?

ଗରତ : ସେ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ କିଶୋରର ଚାଲିବାକୁ ଲାଗି ଏ ସବୁ ଘଟିଗଲା ଭାଉଜ ! ତୁମେ ରାଜୁ ଶାଢ଼ୀକୁ ଭୁଲି ବୁଝିନ ।

ଗୀତା : (ପ୍ରବେଶି) ଅନ୍ତତଃ ମୋ କଥାକୁ ତୁମେ ବୁଝାସ କରି ଗଉଣୀ । ନିଜେ ପାଇବାର ଆଶା କରି ମୁଁ ତୁମ ମନକୁ ବିସ୍ତାଦ୍ କରାଛି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଲଜ୍ଜିତ ଓ ଦୁଃଖିତ । ମତେ କ୍ଷମା କର ଭଉଣୀ, କ୍ଷମା କର । (ରାଜୁ ପ୍ରତି) ରାଜୁ ଭାଇ । ତୁମେ କ'ଣ ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବନ ?

ରାଜୁ : ଗୀତା, ମତେ ତୁମେ ସବୁବେଳେ ସେଇ ଶାଢ଼ୀ ଡାକରେ ଡାକ ଗୀତା ! ତୁମ ଜ୍ୟାଗ ମୋର ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମନେ ରହିବ ।

ଗୀତା : କିନ୍ତୁ..... ।

ଗରତ : କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଗୀତା ? ଭାରିବା ସହଜ । ହେଲେ ସବୁ ସହୁ ଗୁଡ଼ିକୁ ପଥର କରି ଗଢ଼ିବା କଷ୍ଟ । ଗୋଟିଏ ବାଲିଘର ଆଜି ଗଢ଼ି ଉଠିଛି ଏବଂ ସେଥିରେ ତୁମର ମଧ୍ୟ ଯାହାକି ଚେତ ଭୂମିକା ରହିଛି । ଏଥିରେ ତୁମେ ଗର୍ବ କରିବାର କଥା, ଗୀତା ।

ରାଜୁ : କିନ୍ତୁ ତୋ ଭୂମିକା ତ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ..... ।

ଗରତ : ନା, ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ କେବଳ ମୁଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ଯଦି ଭୁଲିଥାଏ କ୍ଷମା ଦେବୁ ।

ରାଜୁ : ନା, ନା--ତୋ ଭୁଲର କ୍ଷମା ନାହିଁ । ଯଦି ଆଉ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ ନ କରୁ ତେବେ ତୋତେ ମୋତେ କ୍ଷମା ଦିଆଯିବନି । ତା' ଛଡ଼ା ଏଇଟା ତୋ ବ୍ୟସ୍ତର ଏ ଏକ ଅନୁରୋଧ ବୋଲି ମନେକର ।

ଗରତ : ଅନୁରୋଧ କାହିଁକି ? ଇଚ୍ଛା କଲେ ବ୍ୟସ୍ତ ରୂପେ ଆଦେଶ କରୁପାରୁ ।

(ରାଜୁ ଯାଇ ମକୁନ୍ଦର କାନରେ କିଛି କହିଲା ।
ମକୁନ୍ଦ ତାକୁ ବୁଝି ହସିଲା । ଏବଂ ପରେ ସେ
ଗୀତା ପାଖକୁ ଯାଇ ଗୀତାର କାନରେ କିଛି

କହିଲ । ଗୀତା ତାହା ଶୁଣି ପଥମେ ଚମକି
ହୁଁଲ ଓ ପରେ ତା' ଦେହରେ ଏକ ଲଜ୍ଜାର
ଶିଖରଣ ଖେଳିଗଲା ଏବଂ ସେ ଚାଲି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
କଲ ବେଳେ ମକୁନ୍ଦ ତା'କୁ ଥର ଅଣିତ ।)

ମକୁନ୍ଦ : ଶରତ ବାବୁ, ଏଣିକି ଟିକିଏ ଆସ ।

(ଶରତ ଓ ଗୀତାର ହାତ ମିଳାଇ ଦେଲା)

ଶରତ : ଆରେ ଏ କ'ଣ ?

ରାଜୁ : ମନା କରନା ଶରତ । ଏଠି ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାଲ୍ୟବର ରହି ଉଠୁ ।
ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ଏଭଳି ଅସବର୍ଣ୍ଣ ବାହାଘରକୁ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଦେବା ତା' ହେଲେ ଏ ସମାଜ ଆଉ କାହାଠାରୁ ଏ ଭଳି
ଆଦର୍ଶ ଆଶା କରିବ ।

(ରାଜୁ ଓ ମାୟା ଏବଂ ଶରତ ଓ ଗୀତା ମକୁନ୍ଦର
ପାଦଧୂଳି ନେଉ ନେଉ ମକୁନ୍ଦର ପାଟିକୁ ଶୁଷ୍କ
ବାହାରି ଆସିଲା)

ମକୁନ୍ଦ : ଅସବ ଅସବ କରଣା ଆସିଲା.....

(ଗୀତା ଗାଈ ଗାଈ ନାଚିଲା)

—: ଯବନିକା —: